

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMEN ADAYLARININ VE
ÖĞRETMENLERİNİN SANATÇI VE ÖĞRETMEN
KAVRAMLARINA YÖNELİK TUTUMLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zümrüt ŞEN

**TRABZON
Şubat, 2015**

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMEN ADAYLARININ VE
ÖĞRETMENLERİNİN SANATÇI VE ÖĞRETMEN
KAVRAMLARINA YÖNELİK TUTUMLARI**

Zümrüt ŞEN

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce Yüksek
Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Raif KALYONCU**

**TRABZON
Şubat, 2015**

KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

**Bu çalışma jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 04 /02 / 2015**

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Raif KALYONCU

Üye : Doç. Dr. Abdullah AYAYDIN

Üye : Doç. Dr. Hikmet YAZICI

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Doç. Dr. Nevzat YİĞİT
Enstitü Müdürü**

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

(İmza)

Zümrüt ŞEN

04 /02 / 2015

ÖN SÖZ

Yüksek Lisans eğitimim sayesinde tanıdığım bilgi, beceri ve deneyimlerinden faydalandığım, gösterdiği sabırla beraber uzun süredir yanımda ve destek olan, her şekilde yol gösteren sevgili danışmanım Yrd. Doç. Dr. Raif KALYONCU' ya sağladığı tüm katkılardan dolayı sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmanın başından beri tüm süreçlerde sorularımı yanıtlayan, verilerin analizinde ve bu çalışmanın gerçekleşmesinde büyük katkıları olan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Hikmet YAZICI' ya teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, yol gösteren üniversitemizin değerli hocaları Doç. Dr. Abdullah Ayaydın ve Arş. Gör. Dr. Seda LİMAN' a, bu araştırmanın gerçekleşmesinde yardımları olan Görsel Sanatlar Öğretmenleri ile Resim İş Öğretmeni adaylarına destek ve katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Hayatım boyunca maddi manevi hep yanımda olan çektikleri tüm zorluklara rağmen eğitimim için ellerinden gelen tüm desteği sağlayan canım ailem iyi ki varsınız. Her daim yanımda olduğunuz için hepinize ayrı ayrı sevgilerimi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Zümrüt ŞEN

Şubat 2015

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	3
1. 1. 1. Alt Amaçlar.....	4
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	4
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1. 4. Araştırmanın Varsayımları.....	6
1. 5. Tanımlar.....	7
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	8
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi.....	8
2. 1. 1. Sanatın Tanımı ve Önemi.....	8
2. 1. 2. Sanatçı Kavramı.....	11
2. 1. 2. 1. Sanatçı Kavramının Gelişimi.....	13
2. 1. 3. Öğretmen Kavramı.....	27
2. 1. 4. Öğretmen Kavramının Gelişimi.....	29
2. 1. 4. 1. Görsel Sanatlar Öğretmenliği ve Önemi.....	35
2. 1. 5. Tutum Kavramı.....	36
2. 1. 5. 1. Tutumu Oluşturan Temel Öğeler.....	38
2. 1. 5. 1. 1. Bilişsel Öğeler.....	39
2. 1. 5. 1. 2. Duyuşsal (Duygusal) Öğeler.....	39
2. 1. 5. 1. 3. Davranışsal Öğeler.....	40
2. 1. 5. 2. Tutumların Oluşması.....	41

2. 1. 5. 3. Tutum ve Davranış.....	42
2. 1. 5. 4. Tutumların Değişmesi.....	43
2. 1. 6. İlgili Araştırmalar	44
2. 1. 6. 1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	44
2. 1. 6. 2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	52
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	56
3. YÖNTEM.....	57
3. 1. Araştırma Modeli	57
3. 2. Araştırma Grubu	59
3. 3. Verilerin Toplanması	63
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları.....	64
3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgi Formu	64
3. 3. 1. 2. Tutum Ölçeği	64
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci.....	68
3. 4. Verilerin Analizi.....	69
4. BULGULAR VE YORUMLAR	70
4. 1. Araştırmanın Nicel Bulgu ve Yorumları	74
5. TARTIŞMA.....	76
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	80
6. 1. Sonuçlar	80
6. 2. Öneriler.....	82
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler.....	82
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	83
7. KAYNAKLAR.....	84
8. EKLER	92
9. ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	100

ÖZET

Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının ve Öğretmenlerinin Sanatçı ve Öğretmen Kavramlarına Yönelik Tutumları

Bu araştırmanın amacı; Görsel Sanatlar öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin sanatçı ve öğretmen kavramlarıyla ilgili bilgi ve tutumlarını incelemektir. Araştırmanın deseni; nicel yaklaşıma dayalı betimsel araştırma yöntemidir.

Araştırmanın grubunu, 2013-2014 eğitim ve öğretim yılında Trabzon ilinde bulunan Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda örgün ve ikinci öğretimde öğrenim gören 176 öğretmen adayı ve Trabzon ili il ve ilçe merkezlerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan 100 Görsel Sanatlar Öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla; Kişisel Bilgi Formu, Sanatçı ve Öğretmen Kavramlarına Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Veri analizi için tanımlayıcı teknikler ile bağımsız *t* testi ve parametrik olmayan veriler için Kruskal-Wallis teknikleri kullanılmıştır

Araştırma sonucunda; Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin sanatçı ve öğretmen kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmediği görülmüştür. Kız ve erkek öğretmen adaylarının sanatçı kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmediği, buna karşı öğretmen kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin sanatçı ve öğretmen kavramına ilişkin tutumları sınıf düzeyine bağlı olarak anlamlı fark göstermemiştir. Resim İş Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının mezun oldukları liseye dayalı (GSL ve diğerleri) sanatçı ve öğretmen kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin sanatçı kavramına ve öğretmenlik kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı fark gözlenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuçların bir kısmı literatür bulgularıyla benzerlik gösterirken bir kısmı benzerlik göstermemiştir. Bu durum literatür bulgularıyla tartışılmıştır. Sonuç olarak da araştırmaya ve ileride yapılacak olan araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kavram, Sanatçı Kavramı, Öğretmenlik Kavramı, Tutum.

ABSTRACT

Attitudes of Visual Arts Teachers and Prospective Teachers towards the Concepts of 'Artist' and 'Teacher'

The purpose of this research is to analyze knowledge and attitudes of Visual Arts teachers and prospective teachers towards the concepts of 'Artist' and 'Teacher'. The research design employs a descriptive approach that is based on quantitative method.

The research sample consists of 176 freshmen, sophomore, junior and senior students studying in Department of Visual Arts and Fine Arts Education (both formal and evening classes) in Fatih Faculty of Education at Black Sea Technical University in Trabzon and 100 Visual Art Teachers, who work in schools administered by the Ministry of National Education in Trabzon city center and its provinces. For data collection purposes, a Personal Information Form and an Attitude Scale for Concepts of "Artist" and "Teacher" were used. Descriptive techniques and independent *t* test were used for data analysis; Kruskal-Wallis techniques were used for non parametric data.

No significant differences in attitudes towards 'Artist' and 'Teacher' concepts have been found between students of Fine Art Education and Visual Arts teachers. Some significant differences are observed between male and female students' attitudes towards the 'Artist' concept; however, there is no significant difference between their attitudes towards the 'teacher' concept. The students' attitudes towards the concepts of Artist and 'Teacher' do not vary depending on their seniority. There is no significant difference in attitudes towards 'Artist' and 'Teacher' concepts between students who had graduated from Fine Arts High Schools and those that had graduated from other high schools. Finally, Visual Arts teachers attitudes towards artist and teacher concepts do not vary significantly depending on their gender.

While some of the results corroborate the findings found in the literature; some of the results do not. This situation has been suggestions, and some critical points have been made with respect to current and future research.

Keywords: Concept, Artist Concept, Teacher Concept, Attitude.

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Araştırma Grubunda Yer Alan Görsel Sanatlar Öğretmen Adayları ve Görsel Sanatlar Öğretmenleri İle İlgili Tanımlayıcı Bilgiler	60
2.	Sanatçılık Ve Öğretmenlik Kavramlarına Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması Sonrasında Çıkarılan Madde	66
3.	Faktör Analizi Sonucunda Çıkan Faktör Rotasyon Değerleri	67
4.	Resim İş Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrenciler İle Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Sanatçı Kavramına İlişkin Tutumları.....	70
5.	Resim İş Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrenciler İle Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Öğretmen Kavramına İlişkin Tutumları.....	71
6.	Resim İş Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Sanatçı Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Cinsiyete dayalı Farklılıklar	71
7.	Resim İş Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Öğretmenlik Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Cinsiyete Dayalı Farklılıklar	72
8.	Resim İş Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Sanatçı Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Sınıf Düzeyine Dayalı Farklılıklar	72
9.	Resim İş Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Öğretmenlik Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Sınıf Düzeyine Dayalı Farklılıklar	73
10.	Güzel Sanatlar Liselerinde ve Diğer Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Sanatçı Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Farklılıklar	73
11.	Güzel Sanatlar Liselerinde ve Diğer Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Öğretmen Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Farklılıklar	74

12.	Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Sanatçı Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Cinsiyete Dayalı Farklılıklar	74
13.	Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Öğretmenlik Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Cinsiyete Dayalı Farklılıklar	75

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Araştırma Sürecinde İzlenen Aşamalar	58

KISALTMALAR LİSTESİ

GSÖ	: Görsel Sanatlar Öğretmeni
GSD	: Görsel Sanatlar Dersi
GSL	: Güzel Sanatlar Lisesi
KBF	: Kişisel Bilgi Formu
SPSS	: Statistical Package For Social Sciences
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı

1. GİRİŞ

Yaşadığımız dönemde ekonomik, sosyal ve teknolojik açıdan sürekli değişim ve gelişim yaşanmaktadır. Hızlı gelişmeler ile yaratıcı düşünen, araştıran, sorgulayan bireylerin yetiştirilmesinde sanat eğitiminin yeri ve etkisi büyüktür. Bu değişim ve gelişim ile birlikte sanat, sanat eğitimi, sanat eğitimcisi gibi kavramlarda değişiklikler göstermektedir. Sanatçının, sanat eğitimcisinin, öğretmenin nasıl olması, nitelikli bir sanat eğitimi için sanat eğitimi verilen kurumlarda ne gibi düzenlemelerin yapılması gerektiği tartışılmaktadır. Nitelikli bir eğitimin sağlanabilmesi için şartların düzenlenmesi, koşulların iyileştirilmesi yoluna gidilmelidir. Gereken şartlar sağlandığında, alınan sanat eğitimi ile birlikte bireylerin ihtiyaçlarına cevap veren, yeteneklerine uygun, mesleki becerilerini geliştirebilecekleri alt yapı sağlanmış olacaktır.

Güzel sanatların hayatımıza girmesi ile kitleler tarafından paylaşılır hale gelen sanat, sanatı benimseyenleri de olumlu etkilemektedir. Bu etkiler ile birlikte öğrencilerde değişmekte, kendilerine ve çevrelerine saygı duyan, analiz sentez yapabilen, yaratıcı niteliklerini kullanabilen, yeniliklere açık bireyler haline gelmektedirler. “Sanat eğitimi kendini yenileyebilmeli, değişen öğrenci modelinin ihtiyaçlarına göre çağdaşlaşabilmelidir. Sadece sanat eğitimi ile değil tüm eğitim programları temel değerlerinin yanında, çağın değişen ve gelişen şartlarına göre kendini yenileyebilmelidir” (Buyurgan, 2007: 144).

Yeni yaklaşımların uygulandığı müfredat programı öğrenciyi merkeze alan, araştırmaya yönlendiren, öğretmen rehberliğinde, aşamalı bir biçimde birikim ve deneyimlerle sorunlara çözüm üretebilme amacını gütmektedir. Bu uygulamaları yapabilecek Görsel Sanatlar Eğitimi programına uygun yeterlilik sahibi öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Sanat nedir? Sanatçı kimdir, nasıl olmalıdır? Sanat eğitimcisi kimdir, nasıl olmalıdır? Üniversitelerde öğretmen adaylarına verilen eğitim öğretmenlik yapabilmeleri için yeterli midir? Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Eğitimi alan sanatçı ve öğretmen adaylarının bu sorulara cevap verilebilmesi, bilgi sahibi olması, bilgi sahibi değilseler bu bilgilerin adaylara kazandırılması gerekmektedir.

Sanat eğitiminin, diğer disiplinlerden farklı bir yaratma süreci vardır. Gelişen dünyada toplumların ihtiyaç duyduğu bireylerin yetiştirilebilmesi, öğrencilerin kendi öğrenmelerini kurgulayıp yönlendirdikleri, kendi başarıları konusunda karar verici oldukları, karşılaştıkları problemleri işbirliği içerisinde çözmeye çalıştıkları, bir öğrenme ortamıdır (Kalyoncu, 2009). Nitelikli bir sanat eğitimi için sadece bilgi ve becerilerin öğrencilere kazandırılması yeterli

değildir, önemli olan bireyin farklı fikirleri sentezleyip ortaya ürünler çıkararak yeteneğini geliştirmesi, kazandığı bu davranışları gerektiği zaman ve gerektiği yerde uygulayabilmesidir (Yılmaz, 2006).

Türkiye genelindeki fakültelerin Güzel Sanatlar Bölümlerindeki adlandırılmaya bakıldığında Resim İş Öğretmenliği adı altında öğretmen adayları yetiştirilmeye devam edilmektedir. Sanat eğitimi daha genel bir kapsamken Resim İş Öğretmenliği de aynı kapsamda düşünülerek adlandırılmaktadır. Günümüzde kullanılan çoğu müfredatta Resim İş Öğretmenliği yerine Görsel Sanatlar Öğretmenliği ismi kullanılmaktadır. Resim İş Öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmen adayları atanma hakkı kazanınca Görsel Sanatlar Öğretmeni olarak atanmakta ve göreve başlamaktadır. Resim İş Öğretmenliği adlandırması kısıtlı kalırken, Görsel Sanatlar Öğretmenliği ismi alanın içeriğini karşılamakta mıdır?

Ayaydın' a (2009) göre; İlköğretimde yer alan Resim-İş dersleri yeniden yapılanma süreci içinde "Görsel Sanatlar" olarak adlandırılmıştır. Bu süreç içinde Görsel Sanatlar dersi olarak yeni ve daha çağdaş bir içeriğe de kavuşturulmuştur. Ancak ilköğretimde bu dersi yürütecek öğretmenleri mezun eden birimin adı hala Resim-İş Öğretmenliği olarak devam etmektedir. Yani bu birimdeki öğretmen adayları Resim-İş Öğretmenliği adı altında okumakta, Resim-İş Öğretmeni adayı olarak, aslında olmayan bir öğretmenliğe hazırlanmakta ve mezun olunca ise Görsel Sanatlar Öğretmeni olarak atanmaktadır.

Araştırma sürecinde Resim İş Öğretmenliği Bölümlerindeki en önemli tartışma konularından biri olan adlandırma sorunu dikkat çekmiştir. Resimden ziyade plastik sanatlar, tasarım teknikleri, 2 ve 3 boyutlu çalışmalar, baskı vb gibi diğer teknikleri de öğretecek olan öğretmenleri yetiştiren Resim İş Öğretmenliği Bölümlerinin adlarının değiştirilmesinin anlam karışıklığının giderilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Ülkemizde Görsel Sanatlar Eğitimi ilgili sorunlar okul öncesi dönemden başlayıp eğitim sürecinin geneline yayılır. Eğer sanat eğitimi zamanında ve düzgün şekilde verilemezse bu aksaklıklar eğitimin diğer dönemlerine de yayılmaya devam edecektir. "Görsel Sanatlar Öğretmenleri hayati öneme sahiptirler ve öğrenme sürecinde oynayacakları çok önemli rolleri vardır. Bu nedenle öğrenme sürecine ilişkin temel bilgilerle donanmış olmalıdırlar" (Özsoy, 2007: 136). Eğitimin en temel unsuru olan öğretmenlerin yetiştirilmesi konusundaki eksiklikler ve bilgisizlikler öğretmenin niteliklerini geliştirmekte yetersiz kalmaktadır.

Öğretmen yetiştirilen kurumlarda amaç; mesleki açıdan donanımlı, alanında uzman, konuya uygun materyalleri seçerken öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabilen, çağın gerisinde kalmayarak önbilgilerini yenileyen, alanıyla ilgili kavramlar hakkında bilgi sahibi olan, sadece öğreten değil aynı zamanda rehber olabilen öğretmenler yetiştirmek olmalıdır. Sanat eğitimcisi olarak mezun olan gençlerin öğrenim süreçlerinde edindikleri bilgi ve deneyimlerle yetinmeyip sürekli kendilerini yenilemeleri önemlidir. Okuyan, sorgulayan, araştıran, sanatsal uygulamalarını devam ettiren, yeni arayışlarda bulunan sanat eğitimcileri hem kendilerini geliştirecek hem de öğrencilerine her yönüyle daha çok verimli olacaklardır (Buyurgan, 2007).

Amacımız; üniversitelerin eğitim fakültelerinde Görsel Sanatlar Eğitimi bölümlerinde sanat eğitimi alan sanatçı ve öğretmen adaylarının aldıkları sanat eğitimi ile birlikte görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin sanatçı ve öğretmen kavramlarına karşı nasıl tutumlar sergiledikleri incelemektir. Bu kavramlar öğretmen adaylarına ve Milli Eğitim Bakanlığında görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenlerine sorulduğunda sanatçı ve öğretmen kavramlarına yönelik ne kadar bilgi sahibi olduklarını belirlemek ve kavramlara yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğunu tespit etmektir. Sanatçı ve öğretmen adaylarının seçtikleri mesleğe yönelmelerini sağlayan etkenlerin sanatçı ve öğretmen kavramlarına yönelik tutumlarına etki edip etmediğini ortaya çıkarmaktır.

Uygulayacağımız kişisel bilgi formu, sanatçı ve öğretmen kavramlarına yönelik tutum ölçeği ile birlikte Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğretmen adayları ve Milli Eğitim Bakanlığında görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin sanatçı ve öğretmen kavramlarına yönelik tutumları arasında cinsiyet, sınıf düzeyi, öğrenim görülen okula ve diğer etkenlere göre anlamlı farklılıkların olup olmadığı saptanmaya çalışılacaktır.

Alt problem cümlelerinin çözümleri bulunmaya çalışılacak, bu sayede de alt problemlerin çözümü ile ana problemin çözümüne ulaşılabilecektir.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Görsel Sanatlar öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin sanatçı ve öğretmen kavramlarıyla ilgili bilgi ve tutumlarını incelemektir.

1. 1. 1. Alt Amaçlar

1. Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan kız ve erkek öğrencilerin “sanatçı” kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyete dayalı fark var mıdır?
2. Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan kız ve erkek öğrencilerin “öğretmen” kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyete dayalı fark var mıdır?
3. Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin “sanatçı” kavramına ilişkin tutumları arasında sınıf düzeyine dayalı fark var mıdır?
4. Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin “öğretmen” kavramına ilişkin tutumları arasında sınıf düzeyine dayalı fark var mıdır?
5. Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin “sanatçı” kavramına ilişkin tutumları arasında mezun oldukları liseye dayalı (GSL ve diğerleri) fark var mıdır?
6. Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin “öğretmen” kavramına ilişkin tutumları arasında mezun oldukları liseye dayalı (GSL ve diğerleri) fark var mıdır?
7. Görsel sanatlar öğretmenlerinin “sanatçı” kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyete dayalı fark var mıdır?
8. Görsel sanatlar öğretmenlerinin “öğretmen” kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyete dayalı fark var mıdır?

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Eğitim fakültelerinde Resim İş Öğretmenliği eğitimi alan birçok öğrenci bölümde okuyor olma amacının ne olduğu konusunda tam karar verebilme yetisine sahip değilken bazı öğrenciler sanatçı olmak bazı öğrencilerse Görsel Sanatlar Öğretmeni olmak için eğitim almaktadırlar. Bu nedenle Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin yaşamış oldukları kavram kargaşası ile gerçekte yapmak istediklerinin ne olduğunu bilmemelerinden kaynaklanan sınırlılıkların ortadan kaldırılmasına yardımcı olabilecek yeni

uygulamalar ve yaklaşımlara ulaşabilmek için çalışmalar yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrenciler ve Milli Eğitim Bakanlığında görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenleri öğretmen mi yoksa sanatçı mı olarak yollarına devam edeceklerinin sağlıklı kararını verebilmelidirler. Nasıl birer öğretmen ya da nasıl birer sanatçı olacaklarının, aldıkları eğitimin yeterli mi yetersiz mi olduğunun sorusunu kendilerine sormalıdır. Öğretmen ve sanatçı adayları aldıkları sanat eğitimi sonrasında seçecekleri mesleğe yönelik olumlu tutum sergilemelidirler. Resim iş öğretmeni yetiştirirken, sanat eğitiminin önemi, işlevleri, sanatsal yaratma süreci, çalışma alanları, öğrenim durumları öğretmen yetiştirme programına tam olarak yansıtılabilmelidir (Kırıçoğlu, 2005).

Sanat eğitimi ile kazandırılması gereken davranış ve tutumlarda eksiklikler kendini göstermektedir. Herbert Read, bir yapıtında sanat ve eğitimin gerekliliğini “Sanat hayata uygulanan öyle bir mekanizmadır ki onsuz toplumlar dengelerini kaybederler” deyişiyle vurgularken (Artut, 2009: 120), Buyurgan; sanat eğitimi temelde sanatsal etkinlikler yoluyla bireylerin ve toplumun içinde yaşadıkları çevreye duyarlı olmalarını sağlamaya, çevreleri ile yararlı bir etkileşim içine girebilmelerine, estetik ihtiyaçlarını karşılamaya, ürün ortaya koyabilme ve yorumlama güdülerini doyurmaya, yaşantılarını daha anlamlı hale getirebilmelerine imkân vermeye yönelik düşüncededir, diyerek sanat eğitiminin önemini ifade etmiştir (Buyurgan, 2007).

Aldığı eğitim yetersiz olan, alan bilgisi eksik, öz yeterliliği düşük ve öğretmenlik meslek bilgisine sahip olmayan öğretmen adayları yetiştirilmemelidir. Bu nedenle öğretmen adaylarının öğretmen kavramına yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler arasında bir ilişki olup olmadığını sanatçı adaylarının sanatçılığa yönelik tutumları ile sanatçılığı tercih etmelerinde etkili olan faktörler arasında bir ilişki olup olmadığını tespit edilmelidir.

Bütün bahsedilen bu eksikliklerin giderilmesi için sanatçı ve öğretmen yetiştiren kurumlarda, Görsel Sanatlar eğitiminin ve öğretmenlik meslek eğitiminin en iyi şekilde hangi yöntemler kullanılarak verilebileceği araştırılmalıdır.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2013-2014 eğitim öğretim yılı Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalında örgün ve ikinci öğretimde öğrenim gören 1.,2.,3., ve 4. Sınıf öğrencilerinin tamamı ve Trabzon ili il ve ilçe merkezlerinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenlerini kapsamaktadır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

1. Öğrencilerin ve öğretmenlerin anketlere verdikleri cevapların samimi olduğu,
2. Kontrol edilen değişkenler dışındaki etkenlerin, grupları aynı düzeyde etkileyecek olduğu,
3. Seçilen araştırma yönteminin bu araştırmanın amacına, konusuna ve çözümüne uygun olduğu varsayılmaktadır.

1. 5. Tanımlar

Sanat: Bir duygunun, bir tasarımın veya güzelliğin ifadesinde kullanılan yöntemlerin tümü ve bu yöntemler sonucunda ulaşılan üstün yaratıcılık gücüdür (Erbay,1997: 5).

Sanatçı: Zekâsı, sezgisi, yeteneği ve bilgisiyle doğayı tekrar işleyebilen ve bu işlem sonunda da kendine özgü bir güzel yaratabilen kimse (Erinç, 2004: 30).

Tutum: Bireyin bütün nesnelere karşı göstereceği tepkiler ve durumlar üzerinde yönlendirici veya etkin bir güç oluşturan ve denem bilgilerle organize olan ussal ve sinirsel bir davranışta bulunmaya hazır olma halidir (Oskay 1973' ten aktaran: İnceoğlu, 1985: 8).

Tutum Ölçeği: Tutum ölçekleri bir şeyi sevip sevmeme, bir şeye yakınlık duyup duymama, bir şeyden hoşlanıp hoşlanmama gibi duygularla ilgili eğilimleri belirlemeye çalışan araçlardır (Atılğan, 2011: 130).

2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

2. 1. 1. Sanatın Tanımı ve Önemi

İnsanlığın tarihi ile başlayan sanat, ihtiyaçtan doğmuştur. İnsanlar, ihtiyaçlarını giderebilmek, birbirleriyle iletişim kurabilmek ve kendilerini ifade edebilmek için mağara duvarlarına resimler yaparken sanat yaptıklarını bilmiyorlardı. İnsanların ihtiyaçlarını karşılamaya, kendilerini ifade etmeye yönelik yaptıkları mağara resimleri ilk sanatsal çalışmalar olmuştur. Zamanın ilerlemesi, yaşam koşullarının değişmesi ve gelişmesi sanatın tanımını dönemlere göre farklı boyutlara taşımıştır.

Umberto Eco'ya göre; sanat, insanın sanat adını verdiği her şeyken (Artut, 2009: 54), kimine göre güzellik, kimine göre haz, kimine göre biçim verme isteği, kimine göre ise insanın kendini ifade etmesi şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımlar genel anlamda sanatın tanımını yapmakta yeterli değilken, sanatın tanımı yüzyıllar boyunca tartışılmış fakat sanatı genel anlamda kesin, tek bir tanımla açıklamak mümkün olmamıştır. Geçmişten günümüze sanatçılar, sanat tarihçileri, estetikçiler ve düşünürler sanatı farklı algılamış ve farklı yorumlamışlardır. Sanatın evrensel nitelikleri, tekliği, özgünlüğü, yeniliği temel bir tanıma gitmeyi engellemektedir. Ayrıca, tarih boyunca her kültür dönemi ve alanı kendine özgü, bir daha yinelenmeyen, yinelenemeyen bir sanat yaratmıştır (Artut, 2009).

Tolstoy sanatı; Bir duyguyu uyandırmak için o duygu önce yaşanır, sonrasında hareketler, çizgiler, renkler, sesler ya da kelimelerle ifade edilen biçimlerde yeniden canlandırılır ve aynı duygu başkalarının da yaşaması için aktarılır diye tanımlarken (Tolstoy, 2004: 162), Fransız estetikçi Veron; çizgiler, şekiller ve renklerin birleşmesi ya da birbirini izleyen hareketlerin, seslerin ve belli ritimlere sahip kelimelerin sıralanması yoluyla dışarıdan aktarılan duygunun ortaya çıkması şeklinde tanımlamıştır (Tolstoy, 2004: 143). Genel anlamda bakıldığında insanın aklına ilk olarak resim ve müzik gelse de birçok sanat dalı sanat kavramının içinde yerini bulmuştur.

Sanat; hayal gücü ve ya becerinin ifadesi yoluyla oluşturulan bilinçli bir deneyim ya da görsel bir nesnedir (Encyclopaedia Britannica, 2013). Schelling' in felsefesine göre sanat; öznenin nesne olduğu ya da nesnenin özne olduğu durumların bir ürünü veya sonucusu, nesnelle öznelin, akılla doğanın, bilinçdışıyla bilincin birleşmesidir. Bu nedenle sanat, en büyük bilgi aracıdır (Tolstoy, 2004).

Her sanatçı kendi sanatını izleyicisine, dinleyicisine beğendirme duygusuyla yaptığı eserde, güzele ulaşmak, güzeli yakalamak için çaba sarf etmiştir. Sanat kimi zaman ruhsal ve duygusal bir anlatım bir dışavurumdur, kimi zamanda biçimlerin oluşturduğu bir düzenleme; kimi zaman ise işlevselliği ile kendini gösteren bir olgudur (Özsoy, 2007). Günümüzde ise sanatın işlevi değişmemişse de, amaçları yön değiştirmiş, daha gerçekçi, daha faydacı olmaya, insanların estetik zevklerini geliştirmeye yönelmiş ve bu yüzden sanat yapıtları caddelere, sokaklara ve parklara taşmış, insanın gözleri önüne serilmiştir (Özbek, 1996).

Sanatı diğer bilimlerden ayıran farklı ve evrensel yönlerinin olduğu bir gerçektir. Bu anlamda düşünüldüğünde sanatın, daima farklı ülkeler, farklı kültürler, farklı sosyal ve etnik gruplar arasında köprü vazifesi gören bir olgu olduğu anlaşılmaktadır (Mercin, 2011). Her kültür kendi sanatından izler taşımaktadır. Mısır sanatına bakıldığında bu izler diğer kültürlerden mısır sanatını ayırırken, Osmanlı sanatına baktığımızda Selçuklu sanatının izlerini görmek bizi şaşırtmayacaktır. “Her dönemi kendi şartları ve güzellik anlayışı içerisinde değerlendirmek gerekir. Sanat zamanın bir ürünüdür, tarih din ve ortam onu etkileyen en önemli faktörlerdir (Ersoy, 1995: 8). Batı sanatına baktığımızda yüzyıllar boyunca dini konuların işlendiği bir sanat düşüncesi hâkimken, dini konuların hâkimiyeti doğu sanatını da etkileyen önemli faktörlerden biri olmuştur. Geçmiş yüzyıllarda sanatçının boyun eğdiği bu faktörler, sonraki yüzyıllarda yerlerini sanatını istediği gibi yapabilen sanatçılara bırakmıştır.

Sanat Nedir? Sorusuna Picasso “Sanat ne değildir ki?” şeklinde yanıt verirken. ...Aynı Picasso, bir başka zamanda aynı soruya “Bilseydim onu kendime saklardım” biçiminde yanıt verebiliyor (Erinç, 1993: 3). Picasso’nun bu söyledikleri ile sanatın ne olduğunun bir cevabının olmadığını, sadece kişilerin kendilerine özgü ifade edebilecekleri cevaplarının olduğunu söyleyebiliriz. Sanatı doğru biçimde tanımlamak için sanatı insan yaşamının gereklerinden birisi olarak görmek gereklidir. Sanat adına yapılan bu tanımların her biri doğru olabilir ama unutulmamalıdır ki hiç bir tanım eksiksiz bir sanat tanımlaması olamaz.

İnsan hayatında sanatın önemi büyüktür. İfade edilmek isteneni çizgiler, renkler ve seslerle bireyin istediği şekle dönüştürür. “Sanat; bireyin sosyal ilişkilerini ayarlamasını, işbirliği yapabilmeyi, doğruyu ifade edip seçebilmeyi, bir işi başlayıp bitirme sevincini tatmayı, paylaşmayı, öğrenme isteğinin artmasını ve üretken olmayı sağladığı için önemli ve gereklidir” (Erbay, 1997: 11). İnsan her yaptığı şeyde güzeli bulmayı güzele ulaşmayı amaçlarken, yaptığı her şeyde sanatsal bir görünüş ya da estetik bir yön aramıştır. Sanat yenilik getiren, sürekli değişen yaratmaların ürünüdür. Sanat salt taklit etmez, değiştirir ve

geliştirir. Sanat yapıtından duyulan estetik haz bu değişkenlik ve yaratıcılıkta aranmalıdır (Ersoy, 1995).

Gelmiş geçmiş her toplum, kültür ve sanat kaygısı ile sanat eserleri oluşturmuştur. Sanatın önemi burada kendini gösterir çünkü geçmiş ile ilgili bilgi edinmenin yolu sanattan geçer ve eski kültürler hakkında bilgi sahibi olabilmemiz için sanat yapıtları büyük bir öneme sahiptir. Bireylere kültürlerini tanıma, öğretme, sevdirmeye imkânı vererek kişinin kendini ifade etmesi olanağını sanat sağlamıştır.

Sanat, kendi hislerimizin ne olduğunu öğrenmemizi sağlar. Bütün insanlarda aynı heyecanı, aynı duyguları uyandırarak yaşadığı şehrin, sınıfın ve ulusun insanlarına bir kişilik ve yaşama bilinci aşılayarak birlik sağlar ve insanların birbirine yaklaşmasına yardım eder. Sanat bizi sanatçı aracılığıyla konularında yarattığı tiplerle bir araya getirerek yaşamımızı daha genişletir (Ersoy, 1995: 40-41).

Elimize aldığımız bir kitap kapağının, kullandığımız cep telefonunun ve bilgisayarın, mimari yapıların, giydiğimiz elbise ve ayakkabıların tasarımlarında, gözümüzün gördüğü, kulağımızın duyduğu her yerde sanat bize kendini gösterir. Özsoy' a (2007) göre de sanatın dili bu gün, ürünlerin paketlenmesinde, posterlerde, televizyon reklamlarında ve ticaretin diğer tüm alanlarında ortaya çıkmaktadır. Güçlü bir iletişim aracı olarak günlük hayatımızın vazgeçilmez bir yönüdür sanat. Bu durum insan açısından sanatın önemini ortaya koymaktadır. Sanat; hayatımızın içindedir, ihtiyaçlarımızı karşılamıştır ve karşılamaya devam ederken, sanatsal öğeler yardımıyla insanlar arasındaki iletişimi sağlayıp ortak bir duyguyu paylaşma, ortak bir paydada birleşme imkânını sağlamıştır. Sanat hayatımızda her yerdedir. Bizim deneyimlerimizi şekillendirerek günlük hayatımıza derinlik ve boyut ekler. Tasarım, moda, yaratıcılığın yanı sıra sanatın güçlü bir ekonomik gücü de vardır (NAEA, 1994).

Sanat ve sanat eserlerinin, bireyin yaşamında işlevsel yönü olduğu kadar renkleri, biçimi gibi diğer özellikleri ile insanın estetik yönünün bir yansımasıdır (Mercin ve Alakuş, 2007). Sanat, sanatçının ifade ettiği duyguları başkalarına geçirebilmesiyle insan duygularını geliştirir, oluşturur ve biçimlendirir. Çok zengin pınarların ve kaynakların beslediği bir okyanus gibidir. Önemli olan ise, bu kaynaklardan yararlanabilecek, onun yaşamsal önemini kavrayabilecek insan tipini yetiştirmek olmalıdır (Pekmezci, 2006). Sanata duyarlı bireyler yetiştirilmesi açısından bakılınca da sanatın önemi bir kez daha karşımıza çıkmaktadır. Çünkü sanat her yerdedir, her şeydedir hayatımızın içinde, yürüdüğümüz kaldırımda, oturduğumuz bankta, aldığımız eğitimde, hayatın bütününde, insanların duygularını başkalarına da anlatabilmesi için bir araç olmuştur sanat. İnsan

yaşamının bir unsuru olan sanat, insanın akla uygun düşüncesini duyguya aktaran önemli bir meseledir.

2. 1. 2. Sanatçı Kavramı

Genel anlamda düşünülduğünde sanatçı; yeteneğini sanat dallarından herhangi birinde kullanarak ürün veren kişi olarak tanımlanmıştır. Bir sanatçının kim olduğu, sanatçıdan neler beklendiği ya da neler yapması gerektiği konusundaki düşünceler eskiden beri tartışılmış ve bu günlere kadar gelmiştir. “Sanatçı, sanatçı adayı ve aslında herkes; kendini yaratan oluşturan binlerce yıllık bir tarihin, bir varoluşun ürünüdür... Üzerinde yaşadığı dünyanın ve kendi ülkesinin gerçekleriyle ve değerleriyle yoğrulmuştur” (Elgün, 2002: 24).

Sanatçı, yapmak istediği konu ile ilgili en uygun tasarımları hazırlayıp en etkili biçimde ortaya koymak için uğraşır. Bu uğraşlar başka akımlar, toplumlar ve sanatçılarda farklı özellikler gösterirken, kişinin yorumlaması ve algılama potansiyeli içerisinde bulunduğu zamanla da doğrudan ilişkilidir (Yılmaz, 2006). Sanatçı yaptığı eserin izleyicilerce ve toplumca beğenilmesini ister, bu beğenilme duygusu ile daha iyi yapıtlar ortaya koyabilmek için uğraşır. Geçmişte de günümüzde de sanatçı kendisini ifade etmek için çalışmıştır.

Sanatçı; yaratıcı eylemin estetik değerlendirmeye, düş gücüne ve özgünlüğe bağımlı olduğu bir sanatı uygulamakta özel yeteneği olan kişi. Sanatçılar mimar, heykeltarihi, ressam, seramikçi, cam sanatçısı, dokuma sanatçısı, grafik sanatçısı, fotoğrafçı, iç mimar, tasarımcı, reklam sanatçısı, endüstri sanatçısı olarak ayrılabilir. Sanatçının yarattığı ürün özgündür, uyarıcıdır ve duyguya hitap eder. Bu anlamda sanatçı biçim ve içeriği geleneklerden alan, işleve ve pazara dönük üreten ve toplumun anonim sözcüsü olan halk sanatçısından ve zanaatçıdan daha üst düzeyde değerlendirilir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008a: 1362).

Tolstoy (2007) sanatçıyı; bilgisi ya da yeteneğiyle güzelliği üreten insan değil kendinde var olan güzellik ideasını ortaya koyan insandır şeklinde tanımlarken, Güleryüz; Günlük yaşamın çok dışındaki bir noktadan bakan, hem onun içinde, hem onun özenle çok dışında durma gayretinde olan “özel” insan...Düşüncesinin ardından giden, onun sahibi ve mesulü olan ve sonuna kadar hayatıyla da koruyan adam şeklinde (Pekmezci, 2006: 286), Platon ise sanatçıyı; görünür dünyayı, görülen dünyanın nesnelere ve insanlarını elverdiğince görünümüne sadık kalarak yansıtır ya da yansıtmalıdır (San, 2008: 39) şeklinde tanımlamıştır.

Gombrich (2004) ise; Sanat diye bir şey yoktur aslında. Yalnız sanatçılar vardır. Biçimleri ve renkleri doğru olacak biçimde dengelemek gibi mükemmel bire yeteneğe sahip erkek ve kadınlardır bunlar. Dahası, bunlar yarım çözümlmelerden tatmin olmayan ve içten bir çalışmanın çile ve eziyetini her türlü kolay etkiye ya da yapay başarıya tercih eden dürüst bir kişiliğe sahiptirler. Bir sanatçı ancak bir sanat eserini oluşturan en ince ayrıntıları bulabildiği ve bulduğu ölçüde etki edebilir. Bu etki ne kadar güçlü olursa sanatta o kadar iyi olur (Tolstoy, 2004).

Henri Matisse' e göre sanatçı için yaratma görüşü ile başlar. Görmek, başlı başına yaratıcı bir olaydır ve gerçek bir çaba gerektirir. Picasso' ya göre; sanatçı kendi gerçeğini arar. Kişinin yaptığında özgürlükle ilgili tek şey vardır, o da içinden gelen bir dürtüyü özgürlüğe kavuşturmasıdır (Matisse 2009' dan aktaran: Artut: 50-51).

Sanatçı dış dünyanın çeşitliliği ve değişikliği ile iç dünyanın çeşitliliği ve değişikliğini bir sentez içinde birleştirir, nesnelere görünüşlerini taklit eder. Sanatı yaşamı anlayan zekânın, onu en ilgi çekici en güzel şekillere sokması demektir (Ersoy,1995). Sanatçı dünyayı kendine göre yeni bir şekilde görerek ve kendi varlığından soyutlayarak sanat eseri ortaya koyarsa o eserin önemi artar. Bu sanatçıdan bağımsız sanat eseri demektir. Sanatçının insan ve dünyasıyla ilgili olarak gösterdikleri, kendisinin olmadığı yerlerde ve zamanlarda, insanlar tarafından görülebildiği için, sanatçının olmadığı yer ve zamanlarda da herkesin ilgisini çeken sanat eserleri olduğundan dolayı evrensel olmaktadır (Kaygı, 2006).

Sanat yapıtı sanatçısının izlerini taşımaktadır. Bu nedenle sanat yapıtı ve sanatçının birbirleriyle olan ilişkisi önemlidir. Kalıcı bir sanat yapıtı her dönemde insanlar üzerinde etki bırakabilmiştir. Dönemler değişir, yıllar geçer sanat yapıtı aynı izleri taşımaya bir nevi sanatçısını anlatmaya devam eder. Sanat tarihine bakıldığında belli otoritelere hizmet eden sanatçılar var olmuştur. Osmanlı'da saray sanatçıları, Avrupa' da papa emrindeki kiliseye hizmet eden sanatçılar özgürlüklerini ancak Rönesans ile kazanabilmiştir. Şimdi ise sanatçılar sanat eserlerini beğenilme, tarz sahibi olma ve modernleşme isteği ile birlikte sanatsal kaygılar taşıyarak ortaya koymaya çalışmaktadır. Sonraki dönemler ile birlikte yeni orijinal yöntemlerle sanat biçimleri oluşturmaya çalışan sanatçı; keşfetmeye, yaratmaya, özgünleşmeye ve değer kazanmaya başlamıştır.

Çağının sorunlarına duyarlı olan sanatçı; yaşadığı dönemin siyasi, kültürel, dini ve toplumsal yapısından etkilenmiştir. Bu etkiler her dönemde sanatçıların yapıtlarında kendini gösterecektir. Picasso'nun "Guernica" resmi Delacroix'in "Halka Önderlik eden Özgürlük"

ve Goya' nın "3 Mayıs 1808" isimli resmi yapıldıkları dönemin siyasi ve toplumsal etkilerini yansıtan resimler olmuştur. Sanatçının yapmış olduğu sanat eseri var olduğu toplumu yansıttığı kadar ölümsüzleşebilir, eğer var olduğu toplumdaki izler taşıyamıyorsa kaybolup gitmeye mahkûmdur. Akalın, Başar, Çevik ve Kanat (2012)' a göre; sanatçıyı sanatçı yapan, toplumun bildiği ve sahiplendiği şeylerin dışında, onun farkındalığıdır. Toplumdaki insanların görmediği şeyleri görüp, yaptığı eserlerde bunları konu ederek yansıtmalı, uyarıcı etkisini ortaya koymalıdır. Yaptığı eserler bir iç gereksinimden doğmuyorsa, var olan şeyleri tekrarlıyorsa ve ortaya yeni bir şey koyamıyorsa onu bir papağandan farksız kılmaz. Sanatçı yaşadığı duyguları yapıtlarıyla başkalarına da anlatır. Sanatçının başkalarına aktardığı bu duygular çok çeşitli de olabilir, çok güçlü ya da çok zayıf da, çok önemli ya da çok önemsiz, çok kötü veya çok iyi (Tolstoy, 2007).

Sanatının her aşamasında görülen biçimsel değişimler, elbette ki sanatçının zamanla sezgi gücü ve yeni bir algılayışla gelişirken, düşünsel açıdan da dünyayı, yaşamı yorumlamasının ve çözümlemesinin bir göstergesi olarak kendini göstermektedir (Yılmaz, 2006). "Bu nedendir ki, sanatçılar için yaşam, doğum ve ölüm tarihleri arasında sıkışıp kalmış bir kısa çizgi değildir. Sanat bu çizgiyi sonsuzluk çizgisine dönüştürmektir ve yaşam sonsuzluktur, ölümsüzlüktür" (Pekmezci, 2006: 286).

1. 1. 2. 1. Sanatçı Kavramının Gelişimi

İlk çağ uygarlıkları ile birlikte ihtiyaçlara yönelik olarak kullanılabilecek barınak, tapınak ve mağara duvarlarına resimler yapan, taşta biçim veren insanlar ilk sanatçılardır. İlk çağ uygarlıklarında bütün sanatçılar çalışmalarını ulusların isteklerine ve dinsel inançlara göre şekillendirmiştir. Resim, heykel, dokuma gibi etkinlikleri sanat olarak kabul ettiğimiz zaman, sanatçının ve sanatın bulunmadığı hiçbir toplum yoktur (Ersoy, 1995).

İlk sanatsal çalışmalar olarak kabul edilen mağara resimleri o dönemin insanların ne kadar üstün bir sanat anlayışına sahip olduklarını gözler önüne sermiştir. Mağara duvarlarına yapılan resimlere bakıldığında, hayvan figürlerinin çok gerçekçi çizildikleri, çizgi, gölge, kabartmaların ve resimlerde kullanılan boyama tekniklerinin, üslubunun üstünlüğü o dönem sanatçıların çok iyi resmedebilme yeteneğine sahip olduklarını göstermektedir.

Daha sonra insanoğlu farklı devirler yaşamış, göçebe kültürden yerleşik hayata geçmiş ve bütün bunlar yaşanırken yaşam koşullarının gereklerine ve dini inanışlarına göre çanak çömlek vb gibi eserler yapmış, yerleşik hayata geçişle birlikte yerleşme ihtiyacı sonucu mimari gelişmeye başlamış ve sanatçılar kendilerini gösterebilmiştir.

M.Ö. 3000 ve M.Ö. 31 yılları arasında hüküm süren Gize Piramitleriyle ünlü Mısır, sanatı ile sanat tarihinde önemli bir yer tutar. Mısırlı sanatçılar bir amaca hizmet etmek için sanatlarını bilgiye dayandırmışlardı ve uymak zorunda oldukları katı kurallar vardı. Bu katı kurallar içerisinde söylenileni yapmak zorundaydılar. Resimlerinde güzellikten ziyade anlatılmak istenilenin eksiksiz anlatılması daha önemliydi. Her şeyi en açık ve kalıcı biçimde korumak sanatçının göreviydi. Sanatçı bu nedenle, doğayı seçilmiş herhangi bir görüş açısından rastgele resimleyemiyordu. Belleğinden yaptığı resimi ve resimdeki her şeyi kusursuz bir şekilde görünmesini isteyen katı kurallara uyarak yapıyordu (Gombrich, 2004).

Yunanlı sanatçılar mısır etkisi ile sanatsal çalışmalar yapmaya başlamış fakat bağlı kalmayıp kendilerine özgü ifadeler kullanmışlardır. Yunanlı sanatçılar gözlerini kullanarak görüleni ifade etmeye başlamışlar, yaptıkları çalışmalarda daha gerçekçi ve kişilerin duygularını dışa vurmada gerçekten ustalaşmışlardı. Özellikle de heykellerindeki güzellik ve fiziksel kusursuzluk bu ustalıklarının göstergesi olmuştur. Halk arasında sanatçı sınıfı çok değer verilmeyen bir kesimken, birçok yunan vatandaşı sanatçıları hor görmek yerine, kendi değerleriyle birlikte çalışmalarlarıyla ilgilenmeye başlamıştır. “Yunanlı sanatçılar, eski doğu sanatının katı tabularını delip geçmişler, canlı gözlemden çıkarılan ve sayısı gittikçe artan ayrıntılar ekleyerek, dünyanın imgesini zenginleştirecek bir keşif yolculuğuna çıkmışlardır” (Gombrich, 2004: 115).

Roma döneminde Romalılar Yunanlı sanatçılar ve çalışmalarını kullanmışlardır. Yunanlı sanatçılar Romalılara hizmet etmiş ve Roma sanatçıları eğitmiştir. Yunan sanatı Roma sanatına örnek teşkil etmiş, Roma Yunanlıların heykel ve mimari üslubundan etkilenmiştir. Roma sanatının temeli mimaride dayanmaktadır. Heykel alanındaki sanatçıların aksine, mimarlar genellikle Romalıydılar. Bu bakımdan Roma mimarisi, Romalıların görüş ve iradesini tipik bir şekilde biçimlendirmiştir (Turani, 2003a).

Coğrafi konum, iklim ve bir ülke toplumunun içinde bulunduğu psikolojik koşullar, bir milletin yalnız yapılarını değil bütün sanatlarını doğurucu etken olmuştur. Bu öğelerin oluşturduğu manevi sıcaklık içinde doğan İslam belirtilen kendi sanatını yaratmıştır (Turani, 2003a). İslam sanatında resim ve heykelin yasaklanması İslam sanatının mimari, çinçilik, tezhip ve minyatür sanatları olarak gelişmesine sebep olmuştur. Mimar, hattat, nakkaş olarak topluma ve dini otoritelere hizmet eden sanatçı, sınırlar içerisinde kalarak kendini ifade etmekten çok istenilenleri yapmakla yükümlü kılınmıştır. Fakat insanları betimleme izni verilmeyen doğulu sanatçılar, hayal güçlerini, biçim ve motifleri geliştirmekte kullanmıştır. Adına arabesk dediğimiz, benzeri görülmemiş zarafette dantel gibi süslemeler oluşturmuşlardır (Gombrich, 2004).

Hristiyan sanatı ise resim, heykel hatta bütün güzel sanatlara ve sanatçıya izin vermiş fakat hepsini dinsel amaçlar doğrultusunda çalışmaya mecbur bırakmıştır. Özellikle orta çağdan, Rönesans dönemine gelinceye kadar geçen zaman diliminde gerçekleştirilen sanatsal yapıtların içerikleri daha çok kilisenin etkisi altında hazırlanan öbür dünya ile yaşanan dünya arasında bir bağ kurma niteliği taşımıştır (Artut, 2009).

Çinlilerin eski çağlarda bronz, emaye döküm çalışmalar yaptıkları bilinmektedir. Fakat diğer kültürlerde olduğu gibi Çinlilerde de dinsel inanış sanatı ve sanatçıları şekillendirmiştir. Dönemin sanatçıları Budizm' in etkisi ile Budaların heykellerini yapmışlardır. Budizm, Çin sanatını, sanatçıya yalnızca yeni konular esinleterek etkilememiştir. Resimlere yeni bir yaklaşım getirmiş ve bu yeni yaklaşım, sanatçının başarısına derin bir saygıydı. Böylesi bir yaklaşım Rönesans' a kadar ne eski Yunanistan' da ne de Avrupa' da görülmüştü (Gombrich, 2004). Tüm kültürler içerisinde, sanatçıyı eskiden beri farklı bir statüye oturtan tek kültür Çin kültürü olmuştur. Üstün değerler için eser veren sanatçı kavramı, para için çalışmamış, sanatın düşünür ve aydın için doğal ve önemli bir uğraş olduğu düşüncesini edinmiştir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008).

Ortaçağ ile birlikte dini inançlar, toplumu, sanatı ve sanatçıyı da etkilemiştir. Ortaçağlı sanatçılar kendilerinden önceki dönemlerdeki sanatçılar gibi yapmamış, hissettiğini de kendi yorumunu katarak yapıtında anlatmaya başlamıştır. Yaptıkları resimlerde kendilerinden önceki sanatçılar gibi taklit etmek ve renkleri incelemek yerine istedikleri renkleri kullanarak resim yapmışlardır. Bu durum ortaçağ sanatçısı için renk dışında çizgi ve biçim olarak da aynı özgürlüğü sanatçıya yaşatmıştır.

12 ve 16. yüzyıllar arasında Fransa' da Gotik sanat etkisini göstermeye başlamıştır. Gotik sanatçıların amacı; kutsal tarihi mümkün olan en iyi ve inandırıcı şekilde anlatmaktır. İnananlara ne kadar gerçekçi bir ifadeyle anlatım gerçekleştirilmişse sanat eseri o derecede başarılı yapılmıştır (Şenyapılı, 2004a). Gotik mimaride yapılar bir dantel gibi pencerelerden kapılara kadar işlenmiş, heykeller frontal duruştan çıkmış baş, kollar, gövde hareketlenmeye başlamıştır. Gotik sanatçılar özellikle heykel çalışmalarında duyguyu vermeye ve giysilerdeki kıvrımları ustaca işleyerek ifadeyi güçlendirmeye çalışmışlar ve çok başarılı olmuşlardır.

Gotik resminde ise sanatçılar yıldız kullanarak elbise kıvrımlarını ve süslemeleri en ince ayrıntılarına kadar inceleyerek gotik üslubuna göre resimlerini boyamıştır. Bu sebeplerle sanatçılar 13. yüzyılın sonlarına doğru çok nadirde olsa din dışında kendi seçtikleri konular ile ilgili, ilgilerini çeken şeyleri çalışabilmeye başlamıştır.

Sanatçılar özgürlüklerini kazanmaya Rönesans ile başlamıştır. Sanatçının özgürlük adımlarını atmaya başladığı bu döneme “yeniden doğuş” anlamına gelen Rönesans adı verilmiştir. İdealizm ve hümanizmin düşüncesinin hâkim olduğu dönemde; heykel sanatçıları ister insan, ister insan görünümlü Tanrı heykeli yaparken, göze en güzel görünecek ideal betimlemeyi gerçekleştirmeye çalışmışlardır (Şenyapılı, 2004a). Ortaçağda eserine imzasını bile atamayan sanatçı Rönesans ile kendi yeteneğine inandığından resminin altına imzasını da atabilmiştir (Turani, 2003a).

Rönesans ile birlikte sanatçılar Ortaçağ geleneklerinden kurtulmaya başlamışken resimde konu yenilenmeye başlamış, gerçeğin gözlemine yapan sanatçılar Gotik dönemdeki yıldız kullanımını ortadan kaldırmıştır. Kilise duvarlarını ve camlarını süsleyen dinsel resimlerin yapılmasına hemen son verilmemişti elbette ama sanatçılar başka konulara ve özellikle antik söylencelere el atmaya başlamıştır (Şenyapılı, 2004a).

Gotik dönemdeki şatafat azalmış perspektif kullanımı ciddi anlamda uygulanmaya başlamış, Rönesans sanatçıları perspektifi kullanarak derinlik hissi verilebilen, resme üçüncü bir boyut kazandıran resimler yapmıştır. Doğa tasviri, açık hava resmi ve anatomi çalışmaları yapılmaya başlanmış ve resmin ışık unsuru kazanması da Rönesans ile gerçekleşmiştir. Sanatçının da kişiyle ilgilenebilmesi için, gerekli özgürlüğü kazanması gerekliydi çünkü kişi portresinde kişisel özelliklere yönelme, başlı başına bir sorundu. Bu dönemde Ortaçağ dogmalarının geleneklerinden, sanatçının kurtulduğu anlaşılmaktadır (Turani, 2003a).

Rönesans’ in tanınan en önemli sanatçıları Brunelleschi, Donatello, Van Eyck, Leonardo, Michelangelo, Raphael, Tiziano, Boticelli ve Albert Dürerdir. Sadece Rönesans dönemine değil, dünden bu güne isimlerinden söz ettiren, dünyanın en önemli sanatçıları bu dönemde yaşamış, hiçbir şeyi olanaksız görmeden çalışmış, günümüzde de haklarında konuşulan, hayranlıkla izlenen eserlere imzalarını atmışlardır.

Rönesans’ in son dönemlerine doğru yeni arayışlar içine giren sanatçılar baskı tekniklerini keşfetmiş ve uygulamaya başlamışlardır. Tahta baskı ile birlikte seri üretim yapabilen sanatçılar daha farklı bir malzeme seçmiş ve bakır levha kullanmışlardır. Dönemin en iyi baskı örneklerini Albert Dürer’ in çalışmalarında görmek mümkündür.

“Rönesans’ ta sanatçıya verilen değer, yapıtının felsefi içeriği olduğu ve güzellik anlayışının zihinsel bir beceri olduğu inancıyla gelmiştir. Bu tarihten başlayarak sanatçı, soylu kesime ve dine hizmet etse de, belirli bir özgürlük kazanmış, sanatta özgünlük kavramı gelişmiştir. Sanatçının bir derece özgürleşmesi ve kişi olarak değer kazanması aynı zamanda, gelişen ekonomik

sistemlere ve soylu olmayan kişilerin, özellikle tüccarların ve serbest meslek sahiplerinin sanata yatırım yapmalarıyla ilgilidir” (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008b: 1362).

Rönesans’ ın etkisi dağılmaya başlamış ve yeni sanat arayışları içerisine giren sanatçılar resim, heykel ve mimari de 17 ve 18. yy. da etkili olan Barok sanatını benimsemiştir. Burjuva kesimine dayalı yönetim değişikliklerinin meydana gelmesiyle birlikte barok sanatı doğmuştur. Düzenli kurallara bağlı olan Rönesans sanatından sonra gelen Barok üslup, her alanda, sanat dünyasında büyük bir serbestlik, coşku ve taşkınlığı beraberinde getirmiştir (Ersoy, 1995).

Avrupa’ da tüm sanat dallarında etkili olan; genel olarak simetriye karşı asimetriyi, geometrik biçimlere karşı eğrisel biçimleri, durağanlığa karşı hareketi ön plana çıkaran bir tarzdır barok sanatı (Eser, 2006). Sanatçının kendi iradesi ve keyfini esas alan barok, sanatçıyı Rönesans’ın titiz kurallarından uzaklaştırarak yeni, orijinal, modern ve hareketli figürü ele almıştır. Böylece sanatçı olarak sabit biçim yerine, keyfi hareketi gösteren bir heyecanı formlaştırmıştır. Bu keyfi heyecan, hiç kuşkusuz zamanla gelişiyor ve sanatçı toplumsal, dinsel ve politik gereklere uyan kişisel bir tepki gösteriyordu (Turani, 2003a). Bu dönem sanatçıları Rönesans’ da olduğu gibi düzenli olmaktan ziyade doğayı olduğu gibi anlatmayı amaç edinmişlerdir.

Barok dönemi sanatçıları resimlerinde genel olarak günlük yaşamı, dini konuları, doğayı anlatan manzaraları konu edinmiştir. S ve C şeklindeki hareketli figürlerle güçlendirilmiş derinlik duygusunun hâkim olduğu resimler yapmışlardır. Resimde konunun önemi azalmış ve sanatçı boya güzelliğini keşfetmiştir.

Barok resminin yaratıcısı sayılan Velazquez aynı zamanda resim boyarken kullandığı fırça vuruşları nedeniyle izlenimciliğin ilk temsilcisi olarak kabul edilir. Kalın fırça vuruşları ile yapılan Barok resminde genellikle kırmızı ve kahverengi tonları kullanılmıştır. Önemli diğer Barok sanatçısı olan Rubens ışık gölge zıtlığı ile kuvvetlendirilmiş ve ihtiraslı bir anlatım elde etmişti. Bu heyecan ifadesini, ışık gölge gibi çeşitli kontrastların çarpışması olanaklarıyla kuvvetlendirerek yüksek barok biçimlerine varan Rubens’ in, 1615 ile 1620 yılları arasında kendine özgü bir barok anlatımı vardı (Turani, 2003a). Diğer önemli barok sanatçıları Rembrandt ve ünlü heykeltıraş Bernini’ dir.

Barok sanatına bir tepki olarak doğan Rokoko sanatı (17-18 yy.) Barok sanatının ihtişamlı, büyük, gösterişli anlatımı yerine daha ince, daha zarif bir görünüm sunar. Dönemin sanatçıları daha çok küçük figürlerle birlikte yaptığı çalışmalarının konularında aristokrat çiftlerin gezileri ve doğayı anlatan manzaralar tasvir etmişlerdir. Dönemin sanatçıları motifin

her yerini en iyi şekilde işleme gayretini göstermişlerdir. Portre yapımı da Rokoko sanatçıları arasında popüler olmuştur.

Neo klasisizm (1750-1875) akımının en önemli özelliklerinden biri önceki dönemler olan Barok ve Rokoko sanatlarına duyulan tepkinin ortaya konulmasıdır. Roma ve Yunan dönemine ait tarzların yeniden canlandırılmasıyla ortaya çıkan bir akımdır. Dönemin en önemli toplumsal olayı olan Fransız devrimi etkisini her alanda olduğu gibi sanat alanında da göstermiştir. Neo klasisizm' in en önemli sanatçısı Jacques Louis David' dir. Sanatçının resimlerinde devrimin etkileri görülmektedir (Marat' ın Ölümü). Neo klasik tarzda heykel yapan sanatçılar Yunan ve Roma heykellerini kendine örnek olarak almıştır.

1760 ve 1770 yılları arasında bir grup sanatçı Roma' da Neo klasik tarza uymayan resimler yapmaya başlayarak Romantizm akımının temellerini atmaya başladılar. 18. Yüzyılda, Romantizm Avrupa' nın özgürlük, heyecan, coşku ve tutkularını dile getiren akımdır. Romantik sanatçının özgürlüğü savunmasında, soyluların, kilisenin ve sarayın sanatçıdan koruyucu elini çekmesi ve bunun yanında Fransız Devriminin özgürlükçü tutumu da önemli rol oynamıştır (Şenyapılı, 2004b). Romantik ruhu duyuran Romantik sanatçılar, primitif olarak adlandırılan esin kaynaklarında zengin biçimsel ifadenin yanı sıra kendilerinin de peşinde olduğu saf ve dolaysız bir yaratma dürtüsü bulmuşlardır. Bu arayış, sanatçıların eserlerini saf bir sanatsal dürtü ve içsel bir esinle yarattıkları düşüncesini beslemiştir (Liman, 2012).

Romantik sanatçılar güzellik ve ifadeyi ön planda tutmuş, duyguları ve coşkuları resimlerinde yer bulmuştur. Ayrıca 19. yüzyıla yalnız Romantizm değil, sanayi devrimi de damgasını vurmuştur. Hayat tamamen değişmiş, sanatçılarda sanayi devriminin etkisi ile resimler yapmıştır. Romantik sanatçılar sanayi devrimi ve getirdiklerinin doğayı kirlettiği, lekelediği, bozduğunu ve dünyayı çirkinleştirdiğini düşünüyorlardı. Bu nedenle kirlenen kent yaşamından kaçma isteği sanatçıların doğaya yönelmelerine yol açmıştır. İngiliz Romantik sanatçılarından en önemlisi sayılan William Turner yaptığı manzara resimlerinde denizin sisi, tren dumanları, fabrika dumanları gibi görünümünü Romantik tarzda işlemiştir. Romantik sanatçılar, klasik ve yeni klasik sanatın kuralcılığını bir yana bırakarak halkın beğenisine seslenmeyen, kendi yaratıcılığını öne çıkaran, görkemli, oranlama, biçim ve anlatımda idealize edilmiş güzellikteki yapıtlar yerine düşseli, duyguları ve doğal güzeli yansıtan yapıtlar yapmaya başlamıştır (Şenyapılı, 2004b). Dönemin bütün olumsuzluklarını resimlerinde işleyen Goya ve Delacroix akımın diğer önemli ressamlarıdır.

1840' lara doğru ortaya çıkan Realizm (Gerçekçilik) akımı renk ve ışık değerleri ile birlikte yaşamı ve doğayı resim ve heykelde olduğu gibi biçimlendirme ve resmetme anlayışıdır. Realist sanatçılara göre sanat, günlük yaşamdan kareleri ve günlük yaşam sorularını, bütün ayrıntısıyla ve de olduğu gibi iletmeyi amaçlamalıydı. Gerçekçi sanatın zamanında anarşik olarak tanımlanması sanatın ilk kez politikleşmesini de beraberinde getirmiştir. Genellikle yoksulları, köylüleri, işçileri ve gündelik yaşamın en basit gerçeklerini hiçbir duygusallığa ve yüceltmeye girişmeden aktaran Gerçekçilik akımı, Batı' da kentleşme demokratikleşme ve endüstrileşmenin ürünüdür (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008b).

Gerçekçi sanatçılar hem Romantik, hem de klasik sanatın yapaylığına karşı çıkmış, o güne kadar önemsenmemiş toplumsal sınıfların konu edildiği sanat ürünleri yapılması gerektiğini savunmuşlardır. Devrimle birlikte üretilmeye ve kullanılmaya başlayan yeni yapı malzemeleri 19. yüzyıl batı dünyasını büyülemişti, elbette sanatçıları da... Gerçekçilik akımı, teknolojinin yeniden biçimlendiği yeni oluşan bu çevreden ve sanayi zaferinden etkilenmelerin sonucunda ortaya çıkmıştı. Teknolojik ürünler her yerdedi ve sanatçıları etkiliyor ve sanatçıların tuvallerine yansıyor (Şenyapılı, 2004c). Sanayi devriminin etkileriyle mimari alanda yapılan çalışmalar giderek çoğalmış, bu durum dönemin sanatçıları da etkilemiş ve sanatçıların tuvallerine yansımıştır.

19. yüzyıl ile birlikte Empresyonizm (İzlenimcilik) adı altında yeni bir akım ile birlikte sanat dünyası yeni bir tarz, yeni bir oluşumla karşı karşıya kalmıştır. 1840' lı yıllarda fotoğraf makinesinin kullanılmaya başlanması sanatçıların kamera ile yarışmasına sebep olmuştu. Dönemin sanatçıları farklı fırça darbeleri ve ışık oyunları ile birlikte daha önceki bütün akımlara karşı çıkmış ve yeni bir yapılanmayla Empresyonizm akımının ilk örneklerini vermeye başlamışlardı. Avrupa resim gelenek ve kalıplarına ters düştüğü için her yıl Paris' de düzenlenen resmi sergiye resimleri alınmayan sanatçıların resimleri reddedilenler sergisinde yer almıştır. Monet' in sergide yer alan İzlenim: Gündoğumu resmi eleştirmenlerce akımın isminin izlenimciler koyulmasına sebep olmuş yaptıkları resimler ve resim tarzı o dönemde kabul görmemiş alay konusu olmuştu. Monet, Pissarro, Renoir ve Sisley gibi sanatçılar Empresyonizm akımının kurucularıdır. "Empresyonist sanatçılar doğal görüntüleri abartır, biçimleri bozarlar. Bütün iddiaları, duyuları karışıp bozulmamış halleriyle tespit etmektir. Nesnelere göze ilk gördükleri haliyle göstermeye çalışırlar. (Ersoy, 1995).

İzlenimci sanatçıların anlatım biçimleri ve seçtikleri konular birbirinden farklıydı. Degas atları ve balerinleri resmederken, Monet ise doğa görünümünü resmediyordu. En önemli özellikleri ise anlık izlenimleri yakalamalarıydı. Empresyonist sanatçıları yaptığı

resimler, izleyicilere göre hiçbir konusu iletilmesi olmayan kaba ne anlatıldığı anlaşılamayan tutarsız kaba fırça vuruşları ile oluşturulmuş resimlerdi. Geçmişte değil ama bu gün beğeni toplayan, “İzlenimci resimler, yeniden yorumlanmış, sanatçının yeniden biçimlendirdiği, görülene öykünen değil, görüleni andıran görüntüleri gibi değerlendirilmektedir (Şenyapılı, 2004c: 62).

İzlenimcilikten çıkışla Neo Empresyonizm (Yeni İzlenimcilik) ortaya çıkmıştır. Bu dönemin sanatçıları desene yeniden sahip çıkmıştır. Cezanne, Seurat, Gauguin ve Van Gogh akımın en önemli temsilcileridir. Renk kullanımları, teknikleri ve kuramlarıyla çağdaş resme yeni bir soluk getirmişlerdir. Ayrıca Seurat ve Signac’ ın resimlerinde kullandıkları boyayı tuvale fırça ile noktalar halinde uygulamalarından dolayı Neo Empresyonizm akımını Puantizm (Noktacılık) adı ile de anılır.

Natüralizm ve Empresyonizme akımlarına karşı olarak 20. yüzyılın başlarında Ekspresyonizm (Dışavurumculuk) adıyla yeni bir sanat akımı başlamıştır. Ekspresyonizm akımının amacı; “Sanatçının duygularını ve iç dünyasını renk, çizgi, düzlem ve kütle aracılığıyla dışarı vurmasıydı. Bu duyguları daha güçlü yansıtabilmek için sanatçılar tasarımda denge ya da güzellik gibi geleneksel kavramlardan uzaklaşarak biçim bozma yöntemini yaygınlıkla uygulamışlardır” (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008b: 402).

Sanatçılar artık bir takım kurallara bağlı kalmak yerine kendi kurallarına göre, içlerinden geldiği gibi duygularını, coşkularını, sezgilerini iletmeye başlamışlardır. Ekspresyonist sanatçı, kaygı, sıkıntı, sinirlilik ve cehennem korkularının, kısacası birdenbire kendiliğinden ortaya çıkan bir yaratıcılık biçiminde yansıtılan bir fantezi sanatının yaratıcısı olmuştur. Resmin yöntemi ne olursa olsun, dışsal geçekler, bunların içe yansıyan görüntülerinin yararına kurban edilmişlerdir (Richard, 1999’ dan aktaran; Liman, 2012: 41).

Bu görüşün ilk izleri Cezanne, Gauguin, Van Gogh ve Munch’ ta görülür. Hatta Munch’ ın önce resmini sonra taş baskısını yaptığı Çığlık isimli çalışması akımın ilk örneği olarak gösterilir. Ekspresyonizm akımı ile birlikte yeni bir renk görüşü ortaya çıkmıştır. Akımın en önemli temsilcisi Matisse’ dir. Bu görüşler Almanya da De Brücke (Köprü), Fransa da Fauvism (Fovism) şeklinde kendilerini göstermişlerdir. Vahşilik, yabanilik ve ya çığ renkçilik diye adlandırılan bu akımda sanatçılar canlı ve parlak renkleri bir araya getirmiştir. Sanatçılar tual üzerine tüpten çıktığı haliyle doğrudan sürülen çığ renkleri, bozuk perspektif kullanımları ile izleyicileri şaşırtmışlardır. Fovist sanatçılar kontur, derinlik, ışık ve gölgeyi resimden atmış, nesnelere deformasyonu ile uğraşmışlardır.

20. yüzyılın başlarında Kübizm diye adlandırılmış akımın yaratıcıları Picasso ve George Braque' dir. Cezanne' nın resimlerinde cisimleri koni, silindir ve prizma gibi üç boyutlu geometrik şekiller haline getirmesinden etkilenen bu sanatçılar doğadaki nesnelere geometrik şekillere dönüştürerek kübik resimler yapmaya başlamışlardır. Kübizm, resmin bir betimleme sanatı olmasına son vermiş, çağdaş teknolojik gelişmeler sonrasında ortaya çıkan geleneksel işlevin yitirilmesine karşı yeni bir kimlik arayışından kaynaklanmış görsel bir anlatı tarzıdır (Şenyapılı, 2004d).

Picasso ve Braque kullandıkları geometrik biçimleri tuval üzerine üst üste sıralayarak yerleştirdiler. İki boyutlu olan tuval yüzüne görüneni üç boyutlu anlatmak, gerçeği görüldüğü gibi değil, olduğu gibi göstermek için çalıştılar. Kübist sanatçılar gerçeği özgün bir şekilde uygulamak istediler bunun içinse kağıt, çöp vb gibi parçaları tuvallerine yapıştırdılar, Cezanne' nın kullandığı renkler ve Fovist sanatçıların kullandıkları çığ renklerin aksine Kübist sanatçılar resimlerinde siyah beyaz ve kahverengiler kullanmışlardır.

“Kübizm doğa görünüşlerini geometrik bir parçalamaya tabi tutup, tablo yüzeyini doğa unsurlarından kurtararak yeniden inşa etme amacını güder. Figürün tümünü basitleştiren geometrik inşaya Sentetik Kübizm, bir figürün her taraftan görünüşünü dikkate alarak yapılan parçalamaya ise Analitik Kübizm denir” (Turani, 2003b: 79).

Kübizm akımı ile birlikte farklı akımlar da doğmaya başlamıştır. Bir İtalyan olgusu olarak doğan vatanseverlik ve çağdaşlık fikirleriyle yoğrulmuş bu akıma Fütürizm (Gelecekçilik) ismi verilmiştir. Gelecekçilik akımı ve sanatçıları siyasal kaygılar taşıyordu; bilime ve çağdaşlığa inanç, güçlü vatanseverlik, gelenekten nefret, savaşın gücüne güven gibi bazı politik eğilimleri sanata yansıtmıştır.

“Gelecekçi sanatçılar, Analitik Kübizmin kristalleştirme yaklaşımıyla Yeni İzlenimciliğin noktacılık anlayışını benimsemişlerdi. Kübizmde olduğu gibi bir sürü ayrımlı şey bir araya getiriliyordu” (Şenyapılı, 2004d: 32). Hız, hareket bu akımın önemli kavramlarıken, makineleşme ve endüstri ilk kez bir sanat düşüncesinde önem kazanmıştır.

Soyut Sanat 20. yüzyıl sanatının yeni dünya görüşü sayılan soyut sanat, doğa, eşya ve canlıların görünüşlerinden faydalanmayı reddetmiş, resimde çizgi, renk ve düzlemleri düzenleyerek tüm bunlarla birlikte heyecan verici kompozisyonlar oluşturmayı amaçlamıştır (Turani, 2003b). Soyut sanatçıların en önemli özelliği var olan gerçek nesnelere, doğayı betimlemek yerine zihinlerini kullanarak hayallerini, duygularını kendi istedikleri şekilde betimlemek olmuştur.

Soyut sanatı ilk ortaya atan Rus ressam Kandinsky'dir. Kandinsky; "İnsanlar arasında ruhsal bir bütünleşme yaratmanın mümkün ve gerekli olduğuna inanıyordu. Bu inançtan aldığı cesaretle, rengin müziği üstündeki ilk deneyimlerini sergiledi. Böylece Soyut Sanat olarak adlandırılan akımı da başlatmış oldu" (Gombrich, 2004: 570). Soyut anlayıştaki sanatçılar kendilerini hiçbir kurala bağımlı hissetmezler, özgürdürler. Soyut sanat akımı sürrealizm ve soyut dışavurumculuk gibi akımların temelini oluşturmaktadır.

20. yüzyılın diğer bir modern sanat akımlarından biri olan Fantastik Sanat akımı doğaüstü ve düş gücüne dayalı resimler sergilemiştir. 20. yüzyıl Fantastik sanatın önde gelen isimleri Chagall, Chirico ve Klee' dir. Kübizm ve Fovizmden etkilenen bu sanatçıları gerçek üstü imgeleri kullanarak resim yapmışlardır.

1916 yılında Zürih' te doğan Dada Hareketi, Birinci ve İkinci Dünya savaşlarının toplumsal değişmelere neden olması sebebiyle tepki gösterme ve karşı duruştur. Bu akımın resim sanatındaki temsilcisi Marcel Duchamp olmuştur. Dada sanatçıları sıradan ürünlerden ziyade farklı yapıtlar üretmişler, var olan değer yargılarına karşı çıkarak onlara yeni anlamlar kazandırmak istemişlerdir. Bu sanatçılar kağıtlardan yaptıkları kolajlar ve günlük kullanım malzemelerinin sanat olarak sunulması gibi farklı kullanımlara başvurmuşlardır. Duchamp günlük hayattaki sıradan kullanım nesnelerini sanat objesi saymış, diğer ünlü Alman dada sanatçısı Ernst çöpler ve gazete kağıtlarını kullanarak kolajlar yapmıştır.

Duchamp, yaptığı çalışmalar ve farklı kullanımlarla birlikte daha sonra ortaya çıkan yirminci yüzyılın neredeyse bütün sanat akımlarına ve bu akımların sanatçılarına yol göstermiş kaynaklık etmiştir. 1923 yıllarına gelindiğinde Dada akımı zayıflamış, sağladığı faydalar ile birlikte Sürrealizm (Gerçeküstüçülük)' in yol göstericisi olmuştur.

Almanya da 1919 ve 1933 yılları arasında yeni bir düşünce olan Bauhaus, İngiltere' de başlayan ve kötü formlu makine üretimine sanatçı kişiliğini ve buluşunu getirmek için kullanılan araştırmalara yeni bir yön vermek üzere kurulan bir sanat okuludur (Turani, 2003b). Bu okulun öğretmenleri arasında çağın en önemli ressamı Klee ve Kandinsky gibi sanatçılar vardır. Baskı, mobilya, seramik, boyama, metal ve ahşap eğitimlerinin verildiği okul tasarım, mimari ve sanat alanlarında modern sanatla ilgili fikirlerin üretildiği bir merkez olmuştur.

Yine 1920 yılları ve sonrasında birçok sanatçı Kandinsky' nin serbestliği yerine kullandıkları geometrik biçimlerle resimler yapmaya başlamıştır. Sadece resim değil mimarlık ve grafik çalışmalar alanlarında da önemli sanatçılar tarafından çalışmaların

yapıldığı, Konstrüktivizm (İnşacılık) akımı Rusya da gelişme göstermiştir. Aynı anlayış ile beraber Hollanda da Konstrüktivizm ilkeleriyle benzeşen De Stil isimli sanatçı topluluğu “De Stil” dergisini yayınlamaya başlamışlardı. De Stil sanatçıları kendinden önceki üsluplara karşı çıkıyor; hesaplı kitaplı bir basitlik elde etmek yolunda tüm öğeleri, dik açılarla kesişen doğru çizgilerle sınırlamış düz yüzeylere indirgeyerek düzenlemeler kurguluyorlardı. Yalnızca siyah, gri, beyaz ve sarı, kırmızı, maviyi kullanıyorlardı. Bu tutum yalnızca resim alanında sergilenmiyor aynı zamansa mimarlık, mobilya ve her tür tasarıma uygulanmıştır. Sanatçılar yepyeni bir stil yepyeni bir tarz yerleştirme çabasıyla hareket etmiştir (Şenyapılı, 2013d).

1920’ li yıllardan günümüze etkisini sürdüren çağdaş sanat akımı Sürrealizm (Gerçeküstücülük)’ dir. Gerçeküstücü adıyla ortaya çıkan sanatçılar birçok modern ressamın resmindeki biçimsel niteliklere verdiği önemin aksine, resmin konusuna, resmin anlattığı şeye önem vermişlerdir. Sürrealistler resmin düş türünden anlamsız bir hikâye anlatmasını ve seyirciye şaşkınlık yaratacak, onu sarsacak bir etkinlikte olmasını isterler (Artut, 2009).

“Sürrealist ressamlar doğanın görünüşünü değil, insanın bilinçaltında ve rüyalarındaki dünyayı göstermek istemişlerdir. Eserlerinde zıt renkler kullanarak anlatımı çarpıcı bir boyuta taşımışlardır. Sürrealist sanatçılar ilkel toplumların sanatlarından da etkilenmişlerdir” (Eser, 2006: 114). Akımın en önemli temsilcileri Klee, Chirico, Magritte ve Dali’dir. Dali aykırı malzemeler ve aykırı kurgularla düşlerini çalışmalarına işlemiştir.

Bir süre sonra boyaları kullanmadaki yeni tekniği ile Amerikalı Jackson Pollock dikkatleri üzerine çekti. Pollock ilk başlarda Sürrealizm ile ilgilenmişti, fakat daha sonra yavaş yavaş, tablolarını dolduran garip imgelerden uzaklaşıp, soyut sanat çalışmalarına başladı (Gombrich, 2004). Sanatçı tuvali yere sererek üzerine boyaları fırlatarak ve ya damlatarak farklı ve şaşırtıcı biçimler elde etmiştir. Bu çalışma tekniği ile birlikte Pollock Soyut Ekspresyonizm (Soyut Dışavurumculuk) ve ya Aksiyon Resmi diye adlandırılan yeni bir akımın temsilcisi sayılmıştır. 1940’ lar da başlayan ve 1950’ lerde zirveye çıkan Soyut Ekspresyonizm (Soyut Dışavurumculuk) Amerika da başlayan bir akımdır.

Akımın en önemli temsilcileri Pollock, Kooning ve Kline’ dir. Çalışmalarında figür kullanımından tamamıyla vazgeçen Soyut Dışavurumcu sanatçılar, resimlerinde dokuya önem verdiklerinden dolayı boya yerine talaş, kum ve çamur gibi farklı nesnelere de kullanmışlardır.

Soyut sanatta üçüncü boyut etkisini verme eğiliminin resimde ortaya çıkan şekli Op Art' tır. Bunun için geometrik biçimler ritmik biçimde düzenlenmiş ve bu biçimler üzerinde renkler iki boyutlu düzlemde üç boyutlu anlatılmıştır. Op Art çağdaş endüstri dünyamızda mekaniğinde yardımı ile dekorasyonda ve modanın sunulduğunda, geniş bir uygulama alanı bulmuştur (Turani, 2003b). 1950' li yılların sonu 1960' lı yılların başında etkili olan akımın sanatçıları renk, biçim ve çizgilerle görsel etkiler oluşturmak istemişlerdir. Çalışmalarında genellikle siyah beyaz kullanan sanatçılar daha sonra gri ve maviyi sonrasında da tüm renkleri kullanmışlardır. En ünlü Op Art sanatçısı Vasarely' dir.

1950' lerin sonunda İngiltere' de ortaya çıkan Pop Art (Popüler Sanat) 1960' larda Amerika ve Avrupa' ya yayılan akımdır. "Bu akımın sanatçıları, endüstri ürünü artıklardan gazete parçalarına, insan ile diğer canlılardan alınmış mulajlardan, hazır doğa nesnelere değin ne bulursa kullanmışlar, bunları giderek kompoze etmeye gereksinme bile duymadan sanat yapıtı olarak sunmada bir sakınca görmemişlerdir" (Turani, 2003b: 112).

Akımın en önemli sanatçıları Hamilton, Warhol, Lichtenstein ve Oldenburg' dur. Hamilton' un gazete ve dergilerden aldığı görüntülerle yaptığı "Bu Gün Evlerini Böyle Çekici ve Farklı Kılan Nedir" isimli kolaj çalışması Pop Art' ın ilk örneği sayılmıştır. Warhol' un; film yıldızları, müzik grupları ve siyasi önderlerin baskı ile çoğalmış çalışmalarının yanında çorba kutularını kullanması da diğer dikkat çekici Pop Art örneklerindedir. Lichtenstein gazete ve çizgi romanlardaki çizimler gibi resimler yaparken, Oldenburg günlük kullanım maddeleri olan mandal, ruj gibi ürünlerle günlük yiyecekler olan hamburger ve dondurma gibi nesnelere çalışmalarında kullanmıştır. Ortak bir imge dili kullanmalarına karşın her pop sanatçısının yapıtı diğerlerinden farklıdır. Warhol, Linchtenstein, Rosenquist, Wesselmann, Oldenburg gibi sanatçılar ortak bir üslupta birleşemezler yalnızca çevreye karşı ortak bir bakış açısını paylaşırlar (Germaner, 2004).

Günlük eşyaları, günlük kullanım malzemelerini sanatsal eşyalara çevirerek her şeye sanat gözüyle bakmışlardır. Pop Art sanatçıları, yığinsal olarak üretilen öteki ürünler gibi, sanatın da, her yerde insanların karşısına çıkmasını ve çevredekilerle yadırganmayacak bir uyum içerisinde olmasını da istiyorlardı (Şenyapılı, 2013d).

Pop Art'ın bir uzantısı olan Art Nouveau (Yeni Gerçekçilik) soyut sanata karşı doğmuş akımlardan biridir. Aynı dönem akımları olduğu için Dada akımı ile sürekli karşılaştırılan bu akım 1960' lı yıllarda Fransa' da görülen en ünlü sanat eğilimlerinden biriyken varlığı 1963' e kadar sürmüştür. En önemli temsilcisi Klein' dir. Boşluk adlı sergisi

ve bazı çalışmalarında kullandığı canlı fırçalar ile dikkat çekmiştir. Akımın sanatçıları yaşanan zamanı ele alarak dünyayı kendileri anlatmaya çalışmıştır.

Happening (Olay Sanatı) izleyicinin katılımıyla gerçekleşen bir sanat türüdür. Sanatçılar doğaçlama yoluyla gelişen oluşumlarla yaşamın içinde bulunan her eylemi, hareketi sanatsal bir gösteri olarak düşünüyorlar. En önemli ismi Kaprow olan bu topluluğun sanatçıları dans, müzik, plaklar, resimler ve şekillerle gösteriler düzenlemiş birçok sanatın iç içe uyguladığı çalışmalar yapmışlardır. Happening bir ahlak ve bir uygulamadır; sanatçının özgürlüğünün güçlü bir biçimde doğrulanmasıdır; sanatın ve sanatçının pazar tarafından kullanılmasının şiddetle reddedişi ve kaybolan geleneksel değerleri geri alınışıdır (Germaner, 2004).

1960' dan sonraki sanatçıları etkileyen Kinetik Art (Kinetik Sanat) optik özellikler gösterir, aynı zamanda üç boyutlu ve hareketli yapılarla oluşturulan sanatsal çalışmaların yapıldığı akımdır. Figür kullanımına yer verilemeyen bu akımın sanatçıları üç boyutlu kinetik çalışmalar, hareketli heykeller ve sürekli sallanan hareketli modeller çalışmışlardır. Vesarely, Calder ve Schoffer akımın en önemli temsilcileridir. Yalnız sanatçının değil çoğu kez mühendis ve sanatçının ortak ürünü olan kinetik yapıtlar, ışığın ve hareketliliğin sürekli değişiminden kaynaklanan görüntülerden oluşan bir strüktür ve sistemler dizgisi sergiler (Germaner, 2004).

Post Painterly Abstaction (Geç Resimsel Soyutlama) büyük ve geniş alanların tek ve düz renklerle kapatılmasıyla oluşturulan resimlerin yapılmış olduğu akımdır. Stella, Newman, Reinhard ve Motherwell akımın en ünlü sanatçılarıdır. Bu sanatçılar resimlerinde fırça darbeleri kullanmadan sade, tek düze ve iki üç renk kullanarak boyayı tuvalle birleştirmişlerdir.

Sadelik ve nesnelliği ön plana çıkaran Minimalism (Minimal Sanat)' e daha çok heykel sanatı da denilebilir. Bu akımın sanatçıları özgün, yalın bir tutarlılıkla biçimi ve rengi en aza indirgemiş, kullanılan malzemede dahi malzemenin kendi rengini kullanmışlardır. Üç boyutlu çalışmalara yönelen çok sayıda ressamın geleneksel heykel sanatının sorunlarıyla uğraşmadan minimalist yapılar ürettikleri görülmektedir. Bu sanatçılar heykel alanını iyi tanımadıklarından, içyapının dışa yansımaları, biçimin ifadesi ve yapıt üzerinde sanatçının kişiliğini yansıtan izlerin varlığı gibi özelliklerle ilgilenmemişlerdir (Germaner, 2004). Judd, Andre ve Flavin akımın en önemli temsilcileridir.

1960 ve 1970 yılları arasında başlamış olan Kavramsal Sanat günümüzde de etkisini devam ettirmektedir. Akımın sanatçıları her türlü malzeme ve biçimle oluşturdukları

eserlerde, kullanılan malzemenin fikirlere uygun olarak seçilmesinden dolayı akım Fikir Sanatı olarak da anılır. Fırça ve tual dışında birçok nesne kullanan bu sanatçılar beğenilme ya da seyredilme hevesiyle çalışmalar yapmamış, seyirciyi çalışmalarını anlamaya, çözmeye ve düşünsel açıdan zorlamaya çalışmışlardır. İzleyicinin gözünden çok beynine hitap eden bu akımın Atkinson, Le Witt, Flynt ve Art & Language grubu en önemli temsilcileri olmuştur.

Etkisi günümüze kadar devam eden diğer bir akım olan Fluxus (Çokluk), 1960' lı yıllarda ismini duyurmuştur. Grubun sanatçıları; birbirini tamamlayan nesnelere bir araya getirerek yeni bir düşünce oluşturmak istemişlerdir. Onlara göre her nesne yeni bir mekâna taşınmasıyla yeni bir anlam kazanır. En önemli temsilcileri Beuys, Ono ve Paik olan akım başlangıçta müzik etkinlikleri ile kendini göstermiştir.

Amerika' da 1970' li yılların başlarında Hipperrealism (Foto Gerçekçilik) akımı ortaya çıkmıştır. "Çekilmiş fotoğraftan, nesne ya da figürlerin tam büyüklüğünde ya da daha büyük bir biçimde tuval üzerine büyütülerek boya ile tam bir dikkatle yapılan resme denmektedir...Uygulama da son derece canlı biçimler elde etme bir amaçtır" (Turani, 2003b: 43). Beader, Estes, Close ve Pearlstein önemli temsilcileri olan sanatçılar otomobiller, endüstri ürünleri, yol üstü lokantaları ve o dönemin insanlarını büyük tuvalere resmetmişlerdir.

1960' ların sonunda ortaya çıkan Video Sanatı diğer sinema ve video türlerinden farklı olarak görüntü ve ya ses kullanılarak uygulanan bir sanat türüdür. Amerika' da yaşayan Koreli sanatçı olan Paik kavramsal sanatın temsilcilerinden olan Beuys' dan etkilenmiş ve bir nevi kavramsal sanatın elektronik yönünü video sanatı ile göstermiştir. Paik yaptığı Enstelasyon (Yerleştirme)' ları videoya alarak çalışmalar yapmıştır. Diğer önemli Video Sanatçılarından biri de Vostell' dir. Video sanatçıları daha etkili araç ve ortamlarda çalışmalarına devam etmektedir.

1964 yılı ve sonrasında Amerika ve Avrupa da yaygınlaşan diğer bir akım da Body Art (Vücut Sanatı)' dır. Performans sanatı sayılan Body Art canlı performansın seyirci önünde gösterilerek yapılması ya da fotoğraflanarak kalıcı hale getirilmesi ve sergilenmesiyle çalışmaların yapıldığı akımdır. Bu akımın sanatçıları çalışmalarında genellikle kendi vücutlarını kullanmışlardır.

Eski sanatçılar bazı kurallara bağlı oldukları için duygu, akıl ve hayal güçleri sınırlandırılmıştır. Çağımızın sanatçıları ise özgür insanlar karşısında, özgürce yaşanmadıkça hiçbir şey yaratılamayacağı düşüncesiyle, insanlık bilinçlerindeki özgürlüğü hissettirmek için, hiç çekinmeden kuralları çiğnemişlerdir. (Ersoy, 1997). "20. yüzyılın

toplumlara ve bireylere sağladığı demokrat ve özgür yaşama koşulları, sanatçıların istedikleri gibi çalışmalarına, duygu ve düşüncelerini istedikleri gibi anlatmalarına olanak sağladığı için, yirminci yüzyılda, geçmişe göre çok ayrımlı sanat akımları belirmiştir ve sanat dünyası olabildiğince zenginleşmiştir” (Şenyapılı, 2004d: 90).

Sanatçı kavramı dünden bu güne farklı aşamalardan geçmiş sanatçılar her dönemde farklı algılanmış ve farklı tanımlanmış, sanatçılık kavramının gelişimi dönemler ve akımlar şeklinde gözler önüne serilmiştir. Gelişen ve değişen zamanla birlikte geçmişte olduğu gibi günümüzde ve gelecekte de sanatçılık kavramı aşamalardan geçerek, değişim göstermeye devam edecektir.

2. 1. 3. Öğretmen Kavramı

Toplum, kültür, öğrenci başarısı gibi özellikler düşünüldüğünde öğretmenin değeri ve önemi artar, bu sebeple eğitimin en önemli parçası öğretmendir. Nitelikli öğrencilerin yetiştirilebilmesi için mesleğini seven, öğretmenlik meslek bilgisine sahip nitelikli öğretmenlere ihtiyaç vardır. Toplamların hepsi eğitim ile birlikte kültür varlığını gelecek nesillere aktarmak ve başarılı bireyler yetiştirmek ister. Kimi zaman takdir edilen kimi zamansa eleştirilip beğenilmeyen öğretmenlik kavramı, birçok eğitimci tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır.

MEB öğretmen tanımını; öğretmen, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler şeklinde yaparken, Selçuk (1994)' a göre ise öğretmenin mesleki yeterliliğe sahip olması için kişisel yeterlilik, alan yeterliliği ve eğitsel yeterlik olmak üzere üç öğeyi taşıması gerekir. Kişisel yeterlik; yüksek kişisel sorumluluk, yaratıcılık, sorunları çözme becerisi, eleştirel düşünme, ekip içinde çalışma, değişimleri başlatabilme, anlayış, merhamet, hoşgörü, yüksek sosyal ilişkiler ve ahlaki değerlerden oluşur (Selçuk, 1994' ten aktaran: Uslu, 2013: 234).

Başka bir eğitimciye göre öğretmen, meslek becerileriyle donanmış, öğrenmeyi kolaylaştırmayı bilen, çağdaş, entelektüel, iyi alışkanlıkları olan, bilimle, sanatla, edebiyatla ilgilenen, okuyan, araştıran, toplumsal sorunlara karşı duyarlı bir kişidir (Akyüz, 1996' dan aktaran: Atalay, 2005: 5) şeklinde tanımlamıştır. Öğretmen mesleğe hazırlanırken özel alan eğitimi, genel kültür ve pedagojik formasyon ile hazırlığı desteklenir. Klasik yöntemler kullanan öğretmenler yerine bu mesleği isteyerek yapan, öğrenciye rehber olan, öğretmenlik formasyon bilgisine sahip, yeni materyalleri kullanarak teknolojik gelişmeler

hakkında bilgi sahibi olan öğretmenler yetiştirilmelidir. Bütün bu özelliklerle birlikte deneyimde kazanılırsa başarılı bir öğretmen olmak kaçınılmaz olacaktır.

Öğretmen bilgi ve becerilerini üst düzeyde kullanabilmeli, öğretim yöntem ve teknikleri konusunda yeterli düzeye getirilmelidir. Çünkü öğretmen, öğrencilerinin davranışlarıyla ilgilenir, eğittiği her öğrencisinin önceden saptanmış amaçlara ulaşmasına yardım eder ve onların istedik davranışlara sahip birer kişi olmalarına yardımcı olur. Öğrencilerin gelişim basamaklarını ve sorunlarını tanımadan yalnızca ders anlatmaya dayanan öğretimin, eğitim açısından bir değeri yoktur (Temizkan, 2008). Verilen eğitimin niteliği ne olursa olsun öğretmenin niteliğinden ayrı düşünülemez. Eğitimin niteliğinin belirleyicileri öğretmenlerin niteliğidir.

Öğretmen öğrencilerinin bireysel farklılıklarını bilişsel, duyuşsal ve devinimsel düzeylerini öğrenerek uygun öğrenme yaşantılarını düzenlemeye çalışır. Etkili öğretmen, öğrencilerin eğitim öğretim etkinliklerine ilişkin tutum ve düşüncelerini denemelerine olanak sağlar, onları güdüleyerek verimliliklerini ve performanslarını arttıracak düşünce ve davranışlar kazanmaları yönünde yardımcı olur (Can, 2004). Öğretmen her şeyiyle öğrenciye örnek bir modeldir. Geleceğimizin avukat, doktor, mühendis, polis, öğretmen ve daha birçok meslekte hizmet verecek insanı yetiştirecek olan da öğretmenlerdir.

Tekışık (1996), öğretmenlik mesleğinin önemine şu düşüncelerini belirterek vurgu yapmıştır; öğretmenlik, bir milletin, bir devletin geleceğini hazırlama sorumluluğunu taşıyan bir meslektir. Öğretmenler, yetiştirdiği öğrenciler vasıtasıyla toplumu düzeltmekte, devleti güçlendirmekte, vatani yüceltmekte ve tehlikelerden korumaktadır. Bu bakımdan, Türk milletinin gelişmiş medeniyetler seviyesine ve hatta üzerine çıkması yetiştirilecek nitelikli öğretmenlere bağlıdır (Tekışık, 1996' dan aktaran: Gilik, 2012: 9). "Toplumun, ülkenin geleceği için öğretmen ve öğretmenlik mesleği üzerinde gereğince ve yeterince durmalıyız. Bir eğitim sisteminin en önemli ögesi öğretmendir. İyi eğitimi iyi öğretmenler, nitelikli öğretimi de nitelikli öğretmenler yapar" (Kavcar, 2002: 11).

Bütün bu söylenenlerden sonra öğretmenliğin sıradan bir meslek olmadığını, her zaman ve her şekilde üzerinde durulması gereken önemli bir meslek olduğu unutulmamalıdır. Öğretmen bir sanatçı gibidir, hem öğrencileri şekillendirir hem de kendini.

2. 1. 4. Öğretmen Kavramının Gelişimi

İlk çağlardan günümüze eğitimin insanların yaşantısında var olmasıyla öğretici kimliğinin aranması sorunu ortaya çıkmıştır. Geçmişten bu güne bu ihtiyaç farklı şekillerde isimlendirilse de sonunda günümüzün en önemli mesleklerinden biri olan öğretmenlik ismini almıştır. İnsanoğlunun biçimlenmesinde ve nitelikli hale gelmesinde öğretmenler önemli rol oynamaktadır. Nitelikli insan yetiştirmenin ön koşulu da öğretmenlik meslek bilgisine sahip nitelikli öğretmenlerdir.

“Eğitim kurumları da diğer sosyal kurumlar gibi toplumun ihtiyaçlarına cevap verdiği müddetçe yaşamakta, ihtiyaca cevap vermediği zamanda değişikliğe uğramakta ya da diğer bir yenisine yerini terk etmektedir” (Koçer, 1980: 1). Bu sebeple hem dünya da hem de Türkiye’ de eğitim sistemi sürekli değişme göstermek zorunda kalmış, tarihsel süreç içerisinde öğretmenlik kavramı da, eğitim sistemi de geçmişten günümüze değişiklikler ve farklılaşmalar göstererek şimdiki halini almıştır. Eğitim alanını iyileştirmek için hangi etmenlerin söz konusu olduğunu araştırmak, geçmişte yapılan çalışmaları anlamak, sorunların kaynaklarını tanıyabilmek, günümüzde yapılan düzenlemeler ile karşılaştırmak ve yeni düzenlemelere gidilebilmesi açısından eğitimin tarihsel temellerini incelemek gerekmektedir. Bu tarihsel temelleri incelerken, ülkemizde öğretmen yetiştirmeye başlanmasının yaklaşık 100 yılı aşkın bir geçmişe sahip olduğu unutulmamalıdır. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi açısından tarihsel süreç içerisinde öğretmenlik kavramının gelişimi ile ilgili dünden bu güne yapılan değişiklikler hakkında bilgi vermek uygun olacaktır.

Osmanlı imparatorluğu kurulurken Selçukluların eğitim sistemi olan medreseyi’ de almış ve medreseler Osmanlının yükselme döneminde en etkili eğitim kurumları haline gelmiştir. Medreseler asıl düzene girip son şeklini ise Fatih Sultan Mehmet döneminde almıştır. Ayrıca Osmanlı eğitim sisteminde medrese dışında üç farklı eğitim kurumundan da bahsedebiliriz. Bunlar ilköğretim düzeyinde eğitim veren Sıbyan Mektepleri, yönetici ve devlet adamı yetiştiren Enderun Mektepleri, devşirme sistemiyle yeniçerilerin yetiştirildiği Acemi Kışlalarıdır. O dönemde sıbyan mekteplerinde görev yapan öğretmenlere muallim, medreselerde görev yapan öğretmenlere ise müderris denilirdi. “II. Mahmut, mevcut düzensizliğe bir çözüm bulmak amacıyla, o zamana kadar çeşitli makam ve otoritelere dağılmış bulunan ve eğitim öğretimin düzenlenmesinde önemli bir rol oynayan vakıfların, gözetim ve yönetimini bir elde toplamak için 1826 yılında Evkaf-ı Humayun Nezaretini kurmuştur” (Yılman, 2006: 60). Eğitimde düzenlemeler yapılmaya çalışılsa da, yapılan bu girişimler istenilen düzeyde olmamıştır.

Tanzimat dönemi Türk eğitim tarihi açısından önemli adımların atıldığı, eğitimin batılılaşması olarak ortaya çıkan yeni gelişmelerin başlangıcıdır. “Modern askeri yüksekokulların öğrenci ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yeni tip okullardan olan rüştiyeler 1838 yılında açılmaya başlanmıştır. Diğer yandan mahalle mekteplerinin niteliğini artırmak amacıyla yeni düzenlemelere gidilmiştir (Bilir, 2011). Eğitim işlerini yürütmek amacıyla 1846 yılında Meclis-i Maarifi Umumiye kurulmuştur.

Bu dönemde rüştiyelerin açılması yeni problemleri beraberinde getirmiş, rüştiyelerde öğretim yapacak öğretmeni bulma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. İhtiyacın karşılanması ve rüştiyelerde görev yapacak öğretmenleri yetiştirmek için ilk öğretmen yetiştirilen okul olan Darülmualiminin 16 Mart 1848’ de açılmıştır. Daha sonra Darülmüallimin-i Rüşdi adını almıştır. Darülmualimin’in açılması öğretmenliğin meslek haline gelmesi açısından atılan önemli bir adımdır. 1859’ da ilk kız rüşdiyesi İstanbul’ da açılmıştır. Bütün bunlarla eğitim sistemindeki yapılanma hızlanmaya ve değişiklikler göstermeye başlamış, açılan yeni eğitim kurumları ile yeni düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır.

“Bütün ülkeye yayılmış ve sayısı on binlere varan niteliksiz sıbyan mekteplerinin çağa ayak uydurabilmesi için gerekli olan ilköğretim öğretmenlerini yetiştirmek amacıyla 15 Kasım 1868’ de Darülmualimin-i Sıbyan (Erkek İlk öğretmen Okulu) açılmıştır” (Bilir, 2011: 229). Eğitim sisteminin düzenlenmesi için 1 Eylül 1869 tarihinde dönemin Maarif Nazırı olan Saffet Paşa tarafından hazırlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi yürürlüğe girmiştir. Yürürlüğe giren nizamname yönetim, düzenleme ve denetim hizmetlerini bir bütün haline getirmiş, Türk eğitim tarihindeki önemli adımlardan biri sayılmıştır. Fakat yapılan bu değişikliklerle var olan öğretmen açığı kapatılamamıştır. Yeni yapılandırılan eğitim sistemiyle birlikte kurulan okulların sayıları ve çeşitliliği artınca, bu sistemin eğitim ihtiyacını karşılamak için 1870 yılında rüştiyeler ve sıbyan okullarına bayan öğretmen yetiştirmek amacıyla Darülmualimat (Kız Öğretmen Okulları), 1874’ de ise idadiler açılmıştır. Sıbyan, rüştiye ve idadi diye derecelendirilen bu kurumlar öğretmen yetiştirmeye başlamışlardır.

Eğitim değişikliklerine bu dönemde çoğunlukla ilkokul öğretmeni yetiştirilmesine önem verilerek devam edilmiştir. 1875 yılı öncesinde sadece İstanbul’ da eğitim veren okullar varken 1875 sonrasında diğer vilayetlerde de önemli sayıda ilkokul öğretmeni yetiştirilen okullar açılmıştır.

Öğretmen yetiştirilmesi devletin sorumluluğu altına girmiş, II. Abdülhamit döneminde zamanın sadrazamı Saffet Paşanın yeni eğitim sistemi için oluşturduğu tasarıda önemli bir noktaya değinilmiştir; “öğretmen okullarının ilkokullara ve ortaokullara öğretmen

yetiştireceği, liselerden mezun olan öğrencilerin öğretmenlik sınavı vererek bu okullara kabul olunacağı...” (Yılman, 2006: 63), yani ilk defa ilköğretim dışında ortaöğretime öğretmen yetiştirileceğinden söz edilmeye başlanmıştır. Ayrıca bu dönemde ilk defa İstanbul dışında Edirne, Adana, Bursa ve Trabzon gibi vilayetlerde de öğretmen okulları açılmış ve bu sayı II. Meşrutiyet’ in ilanına kadar İstanbul dışında açılan yeni okullarla beraber öğretmen yetiştirilen okulların sayısı 31 kadar yükselmiştir.

Ortaöğretim, lise ve dengi okulların dal öğretmenlerinin yetiştirilmesi amacıyla 1890 yılında İstanbul’ da Darülmualimin-i Ali (Yüksek Öğretmen Okulu) açılmıştır. Bu günkü lise düzeyindeki okullara denk olan “Ali” kısmı ile Darülmualimin-i Ali 1891 yılında idadilere öğretmen yetiştiren bir yüksek öğretmen okulu halini almıştır. Devam eden yıllarda Bab-ı Ali, vilayetlere genelgeler göndererek, girilen ilköğretim reformunun başarıya ulaşmasının ancak nitelik ve nicelik bakımından yeterli öğretmen yetiştirmeye bağlı olduğunu bildiriyordu (Bilir, 2011: 230). Bunun için gerekli önlemler alınmaya çalışılmış, dönemin fikir adamları sayesinde batının eğitim hayatı hakkında bilgi sahibi olunmuş, batıda gelişen eğitim akımları Türk eğitimcilerce izlenilir ve tartışılır hale gelmiştir. Fakat II. Meşrutiyet döneminde Balkan ve I. Dünya savaşlarının yanı sıra, siyasi hareketlilik ve fikir akımlarının canlanmasıyla istikrarsızlıklar yüzünden bu fikirler uygulanamamış, öğretmen yetiştirilmesi konusunda önemli gelişmeler kaydedilememiştir. Köy enstitüleri ve yatılı bölge okullarının kurulması fikri de Meşrutiyet döneminde öğretmen yetiştirmenin gelişimine katkılarda bulunmuş eğitimcilerimizden Ethem Nejat Bey tarafından ortaya atılmış ancak Cumhuriyet döneminde hayat bulmuştur. Cumhuriyet dönemine kadar sanat eğitimi bakımından en önemli gelişmelerden biride Osman Hamdi Bey’ in 1883’ te kurduğu ve 1910’ a kadar müdürlüğünü yaptığı Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Akademisi) kurulmuş olmasıdır.

1890’ da Darülmualimat’ a Müdür Yardımcısı ve Görsel Sanatlar Başöğretmeni olarak atanan Ayşe Sıdıka Hanım pedagoji dersinin olmayışını eksiklik olarak görmüş ve bu dersin konması için öneride bulunmuş. Önerinin kabul edilmesi üzerine Öğretim Yöntemi dersi müfredata girmiş ve Ayşe Sıdıka Hanım tarafından bu ders verilmiştir. “Ayşe Sıdıka Hanım, öğretmenin öğrencilerini iyi tanıması gerektiğini ve onların kabiliyetleri ve yetenekleri doğrultusunda dersini anlatmasının önemini ifade etmiş...öğretmenlerin eğitebilme ve öğretebilme yeteneğine sahip bireyler olması olgusu üzerinde de durmuştur” (Şanal ve Güçlü, 2005: 143-144).

1900’ de yürürlüğe giren Muallimlikte Mesleki İhtisas Tesisine Dair Talimatla ilk kez bir öğretmenlik tanımının yapılmaya çalışıldığını; öğretmenlerin yetki, sorumluluk ve haklarının belirlenmeye çalışıldığı görülmüştür. Artık, öğretmen olabilmek için zaman

zaman yapılan sınavlarda başarı göstermek ya da Darümuallimin mezunu olmak gerekmektedir. Bu talimatnameyle öğretmenlerin branşlaşma sürecinin başladığı söylenebilir (Türer, 2013).

Öte yandan, İlköğretime çekidüzen vermek amacı ile Emrullah Efendi tarafından geliştirilen 1913' de yürürlüğe giren Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu' nun da öğretmen yetiştirme anlayışının olgunlaşmasında çok önemli rolü olduğunu belirtmek gerekir. "II. Meşrutiyet döneminde Türk eğitiminin en önemli özelliklerinden biri, Batı' da gelişen eğitim akımlarının Türk eğitimciler tarafından da izlenir ve tartışılır olmasıdır. Bu dönemde birçok fikir tartışılmasına rağmen istikrarsızlık ve kararsızlık nedeniyle bu fikirler uygulama sahası bulamamıştır" (Uygun, 2007: 22).

3 Mayıs 1920' de ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti kurulmasıyla Milli Eğitim hizmetlerinin yürütülmesi Maarif Vekâletine verilmiştir. Cumhuriyeti kuranlar için eğitimde öncelikli sorun nitelikli öğretmen yetiştirilmesinin gerekliliği olmuştur. Bu sebeple bir yandan toplumun öğretmen gereksinimlerini karşılayacak, Orta Öğretmen Okulu, Köy Eğitim Kursları, Ana Muallim Mektebi, Köy Öğretmen Okulları, Köy Enstitüleri ve köy çocuklarının yüksek öğrenim görmelerini sağlayan Yüksek Köy Enstitüsü gibi yeni kurumlar oluşturmaya özen gösterirken bir yandan da Osmanlı İmparatorluğundan devralınan öğretmen okullarını Cumhuriyet ilkelerine göre yeniden düzenlemeye çalışmışlardır (Bilir, 2011).

Mustafa Kemal Atatürk' ün görüşleri ve inkılapları doğrultusunda Cumhuriyet Döneminde eğitim geliştirilmiş ve yeni bir yapıya kavuşturulmuştur. Yaptığı düzenlemelerin ilki 2 Mayıs 1920' de düzenlenen kanun ile bugünkü Milli Eğitim Bakanlığı resmen kurulmuştur. "15 Temmuz-15 Ağustos 1923 tarihlerinde toplanan I. Heyeti-İlmiye' de birçok konu görüşülmüştür. Bunların içinde, İstanbul Kız ve Erkek Öğretmen okullarında orta kısmın kurulması, Yüksek Öğretmen Okulu öğrencilerine mesleki (öğretmenlik) bilgisi verilmesi konuları bulunmaktadır" (Yılman, 2006: 64).

1924 yılında toplanan II. Heyeti-İlmiye' de alınan kararlar ile birlikte; ilk öğretmen okullarının süresi dört yıldan beş yıla çıkarılmış, kız ve erkek öğretmen okullarının arasında eğitimi verilen derslerin aynı olması, sosyal bilimler derslerinin azaltılıp fen derslerinin sayılarının artırılması gibi kararlar alınmıştır. III. Heyet-i İlmiye toplantısında stajyer öğretmenlere pedagojik formasyon, meslek eğitimi ve öğretmenlerin terfilerinin yasal temele oturtulması gibi düzenlemelerin yapılması için görüşülmüştür.

1926' da köy öğretmen okulları kurulmuştur ancak bu okullar verimli olmadıkları için 1932' de kapatılmak zorunda kalınmış ve köy öğretmeni yetiştirebilmek için yeni yollar aranmaya başlanmıştır. Nüfusun büyük bir kısmı köylerde yaşadığı için köylerdeki eğitime daha fazla ağırlık verilmeye çalışılmıştır. Bu sebeple 1926' dan itibaren muallim mektepleri ve köy öğretmen okullarından mezun olan öğretmenler köy okullarına atanmaya başlamışlardır. 1940 yılında öğrencileri köylerden seçilen ve öğretmenliğin dışında köye de ekonomik ve sosyal açıdan fayda sağlaması beklenen öğretmenleri yetiştirmek üzere Cumhuriyetin ilk yıllarında açılan Köy Enstitülerinin sayısı 1953 yılına kadar 21' i bulmuş öğretmen ihtiyacını karşılayan en önemli kurumlardan biri olmuştur.

Türkiye' nin çok partili döneme geçişinin ardından iktidarların Köy Enstitülerine karşı tavırları değişmiş, uzun tartışmalar sonunda 1946-1950 yılları arasında Köy Enstitüleri önce disiplin altına alınmış; köylerdeki öğretmenlerin enstitülerle bağları kesilmiş, Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü kapatılmış, 1947' de kız ve erkek öğrenciler enstitü içinde bir birlerinden ayrı tutulmaya başlanmıştır. Enstitülerin programları 1948 yılında değiştirilmiş ve 1950' de birer öğretmen okulu haline getirilmiş olan enstitülerin özel statüleri tamamen kaldırılmıştır. 1953' de Köy Enstitüleri kapatılmış, bu enstitülerle altı yıllık Öğretmen Okulları, İlk öğretmen Okulları adı altında birleştirilmiştir (Türer, 2013). Var olan öğretmen açığını kapatmak için yapılan bu çalışmalar azaltmak yerine açığın artmasına sebep olmuştur.

Aynı dönemde ortaokulların öğretmen ihtiyacı 1927 yılında Ankara' da Gazi Orta Muallim Mektebi ile karşılanmaya çalışılmıştır. Kurulduğunda sadece Eğitim Bilimleri içeriğine sahipken daha sonraki dönemlerde çeşitli branşlarda Resim, Beden Eğitimi ve Müzik gibi bölümlerde açılmıştır. Köy Enstitülerinin kapatılması ile ihtiyaçları karşılamaya yönelik Eğitim Enstitüsü adı altında öğretmen okulları açılmaya başlanmış, zamanla da sayıları giderek artmıştır. 1949 ve 1950 öğretim yılında Edebiyat ve Fen bölümleri şeklinde ayrılan eğitim enstitüleri ortaokul ve dengi okullara, yüksek öğretmen okulları ise lise ve dengi okullara branş öğretmeni yetiştirilmek için kurulmuştur (Yılman, 2006).

Yüksek öğretmen okullarının sayısının artması ve öğrenci alımlarında kontenjanların artırılmasıyla birlikte 1960' lı yıllarda Yükseköğretim kurumlarında bozulmalar başlamıştır. Özenle öğrencilerin seçildiği bu kurumlar da öğrenci niteliğinde ve başarısında düşüşe yol açmıştır. 1965 yılı hükümet değişikliğiyle birlikte Milli Eğitimde yapılan kadro değişiklikleri sonucunda düşüş devam etmiştir.

1974-1975 öğretim yılından itibaren bu okulların bir kısmı öğretmen yetiştirme işlevini kaybederek üç yıllık Öğretmen Lisesi' ne dönüştürülmüş, bir kısmı da kapatılmıştır. Bu okulların yerine çoğunluğu eski İlk öğretmen Okulu binalarında olmak üzere 1974-1975 Öğretim yılından itibaren sınıf öğretmeni yetiştirmek üzere iki yıllık Eğitim Enstitüleri açılmıştır. İlk anda sayıları 15 olan eğitim enstitülerinin sayısı 1976' da 50' ye ulaşmış, 1980' e kadar da bunların 30' u kapatılmıştır. 1975-1980 yılları yükseköğretimde siyasallaşma, karışıklık yıllarıdır. "Hızlandırılmış eğitim" gibi kısa süreli öğretmen yetiştirme uygulamaları; öğretmen kalitesinin düşmesine yol açacaktır (Türer, 2013: 4-5).

Yapılan olumsuz değerlendirmelere rağmen 1974 değişiklikleri ile Türkiye' de öğretmen ihtiyacının sayısal yönünün azalıp kalite yönünün belirlemeye başladığını, eski öğretmen yetiştirme sisteminin yeni düzenlemelere kolayca cevap vermediği ve yeni modellerin arandığı bir durumu yansıtıyordu (Ergün, 1987). Giderek etkinliğini yitirmeye başlayan, Türkiye'nin en köklü öğretmen yetiştirme kurumu olan Yüksek Öğretmen Okulları, işlevlerini yerine getiremediği gerekçesiyle 1978 yılında kapatılmış 1982 yılında Eğitim Fakültelerine dönüştürülmüş ve üniversite çatısı altına alınmıştır. Eğitim süresinin dört yıla çıkarılması ve 1992 yılında da Eğitim Fakülteleri adı altında bölüm hâline getirilmeleriyle birlikte, öğretmen yetiştiren programlar yeniden düzenlenmiş ve gerek alan derslerine gerekse öğretmenlik mesleğine hazırlayıcı formasyon derslerine daha fazla zaman ayrılması sağlanmıştır (Dursunoğlu, 2003).

Öğretmen yetiştiren kurumların hepsi 1982 yılında Milli Eğitim Bakanlığında üniversitelere devredilmiştir. "Öğretmen yetiştirilen kurumların üniversitelere devredilmesi öğretmen yetiştirme sistemini özerk ve akademik bir yapı içerisine alarak bir bütünlük sağlarken akademik kariyer sahibi öğretim kadrosuna kavuşmak, ihtisaslaşma, araştırma ve yayın imkânlarına sahip olmak bakımından da olumlu gelişmeler sağlamıştır" (Gilik, 2012: 37).

1998-1999 öğretim yılı itibarıyla Yüksek Öğretim Kurulu eğitim fakültelerinde yeniden yapılanmaya gidilmesi kararını almış ve çalışmalara başlanmıştır. Böylece 1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlayan yeni sistem lisans düzeyinde yeniden düzenlenmiş, Eğitim Fakültelerinde meslek dersleri ve alan derslerinde farklı bölüm ve ana bilim dallarının oluşmasında değişikliklere sebep olmuştur. "Aslında yeni düzenleme Eğitim Fakülteleri' nin gerçek anlamda öğretmen yetiştiren kurumlar olarak uzmanlaşmaları yolunda atılmış önemli bir adımdır. Ancak, yeni uygulama eskisinden farklı olarak kısa vadede bu kurumlarda bu anlamda ciddi bir kimlik değişikliğine de yol açmayacaktır" (Türer, 2013: 6).

2. 1. 4. 1. Görsel Sanatlar Öğretmenliği ve Önemi

Dünyada yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte sanatta, sanat eğitimi de, sanat eğitimcisi de değişiklikler göstermeye başlamıştır. Görsel Sanatlar Eğitiminin de doğası değişmiş fotoğraftan videoya, mimarlıktan bilgisayarlı teknolojik ürünlere ve sayılabilecek diğer popüler sanat teknikleri resim, heykel, çizim, baskı, grafik gibi tekniklerin yanında yerlerini almıştır. Gelecek kuşaklara sanatın gerekliliğini ve anlamını anlatacak olan kişiler hiç kuşkusuz geleceğin sanat eğitimcileri olacak olan şimdinin Görsel Sanatlar Öğretmenliği öğrencileridir. Geleceğin sanat eğitimcilerinin hızla değişen bilgisayar teknolojisinin gelişmesine ayak uydurabilmesi için şimdiki teknolojiyi çok iyi kavramış olmaları gerekir. Şimdi iyi bir temel kurulmazsa mesleğe başlayan sanat eğitimcileri yenilikleri takip edemeyecektir (Kurtuldu ve Ayaydın, 2011).

Sanat eğitimi yeniden ele alınmalı ve ya güncel tutulmaya çalışılmalıdır. Sanat öğretmenlerinin hazırlık durumu ve mesleki gelişimleri için dikkat, çalışma ve yatırım gerekir. Bazı durumlarda, gelecekteki öğrencilere ve sonraki nesillere karşı sorumlu sanat eğitimcilerinin olduğu söylenebilir (Carroll, 2011). Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin bütün bu gelişmelere ayak uydurması ve nitelikli bir eğitim vermesi beklenmektedir. Bütün bu gelişmeleri göz önünde bulunduran Görsel Sanatlar Öğretmeni öğrencilerin yaratıcılığını geliştirebilmek için sanatsal tekniklerle birlikte tasarım ilke ve elemanlarıyla öğretimi gerçekleştirerek kalıcı olmasını sağlamaya çalışmalıdır.

Görsel Sanatlar Öğretmeni görsel sanatların her hangi bir dalında eğitim almalı, uzmanlaşmalı ve öğreteceği alanla ilgili, yeterli olmalıdır. Uzmanlaştığı alanın dışında da eğitim gören Görsel Sanatlar Öğretmeni bilgilerini sürekli tazelemeli ve yeni öğrenecekleri için hazırlıklı olmalıdır. Görsel Sanatlar Eğitimi öğretmenlerinden beklenen mesleki yeterliklere sahip olmasıyla, yeteneklerinin farkına varmalarında, bireylerin kendilerini ifade etmelerinde, estetik beğenilerinin gelişmesinde ve bu alanda mesleki eğitim almalarında büyük rol oynamaktadır. Görsel Sanatlar Eğitimiyle öğrencinin, sanatın evrensel bir dil olduğunun farkına varmasına, geçmişle gelecek arasında bağ kurmasına, kendi iç dünyası ile çevresindeki nesnel dünyayı tanıması ve anlamlandırmasına katkı sağlanmalıdır (Kalyoncu ve Süzen, 2010).

Maalesef ülkemizde Görsel Sanatlar Dersine gereken önem verilmemektedir. Her okulda Görsel Sanatlar Öğretmeni bulunmadığı için farklı branş öğretmenleri Görsel Sanatlar Derslerine girmekte fakat öğrenciler sanat eğitiminin gerektirdiği eğitim ve bilgiden yoksun bırakılmaktadır. Görsel Sanatlar Öğretmenleri hayati öneme sahiptirler ve b sebeple

öğrenme sürecinde oynayacakları rol çok önemlidir. Bu nedenle öğrenme sürecine ilişkin temel bilgilerle donanmış olmaları gerekmektedir. Bunu gerçekleştirme görevi Milli Eğitim Bakanlığı ile üniversiteler düşmektedir (Özsoy, 2007).

Sanat eğitimcisi H. Read “Sanat insanın kendi insanlığını tanımasıdır” demiştir. Yani buradan anlaşılacağı gibi sanat eğitimi ile öğrenci önce kendini tanır, içinde yaşadığı toplum ile iletişim kurar daha sonrada yaşadığı toplumda meydana gelen problemleri gören ve bu problemlere çözüm yollar üretebilen bireyler olurlar (Türe, 2007: 39). Görsel Sanatlar Öğretmenliğinin önemi burada tekrar karşımıza çıkmaktadır. Kaliteli bir sanat eğitimi kaliteli bir sanat eğitimcisi ile olur.

Eğitim ve öğretimde düşünce imaj ve uygulamaların sıklıkla kullanıldığı alanlardan biri olan Görsel Sanatlar Dersi; öğrencilerin, eleştirel ve estetik nitelikler kazanmalarına, özgür ve özgün düşünebilen yaratıcı ve yenilikçi bireyler olarak yetişmelerine, kendilerine ve çevrelerine karşı duyarlı olmalarına katkı sağlamalıdır. Bu ders, amaçları doğrultusunda eğitimciler tarafından doğru algılanmalı ve iyi analiz edilmelidir (Kalyoncu ve Liman, 2013).

Nitelikli bir sanat eğitimcisi, öğrencilerinin kendi kişilikleri doğrultusunda gelişmelerine zemin hazırlamalı, öğrencilerine çalışma disiplini kazandırmalı, onlara görmeyi öğretmeli, yeni sentezlere varabilme cesareti kazandırmalıdır. Yaptırdığı uygulamalarla öğrencilerinin sorumluluk duygusu gelişmiş, fikir üretebilen, paylaştan, sorunlara karşı duyarlı, çözüm önerileri geliştirebilen, yaratıcı bireyler olmasına katkı sağlamalıdır (Buyurgan, 2007).

2. 1. 5. Tutum Kavramı

Davranışların ölçülmesiyle ilgili en önemli psikolojik yöntemlerden biriside tutum kavramıdır. Tutumun ölçülebilmesi ise öncelikle tanımlanabilmesine bağlıdır. Hem davranışlarımızı hem de sosyal algımızı etkileyen tutum, bireylerin davranışlarının belirleyicilerinden olduğu için sıklıkla araştırılan ve incelenen bir kavramdır. Tutum kavramının tanımlarına bakıldığında sürekli farklı tanımlamalar yapılmış, tutumun ne olduğuyla ilgili ortak bir tanım oluşturulamamıştır. Var olan tanımlardan birçoğu da tutumun farklı yönlerini vurgulamaya yöneliktir. Bu sebeple tutum kavramı ile ilgili yapılan tanımlar hakkında bilgi sahibi olmakta fayda vardır.

En genel tanımıyla tutum nesnelere ve durumlar karşısında gözlenen davranış değişikliğidir. Tezbaşaran (1997: 1) tutum kavramını; belirli nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimidir diye tanımlarken, Smith (1968) tutum bir bireye atfedilen ve onun psikolojik bir obje ile ilgili

duygu, düşünce ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 1999: 120) şeklinde, İnceoğlu (1985: 8) ise; bireyin, bir obje veya objelerin tipleri ile ilgilendiği zaman davranışa geçme öncesindeki hazır durma halidir şeklinde tanımlamıştır.

Bireyin tutumları karşılaştığı bir durumu sevmek sevmemek, tepki göstermek göstermemek, onaylamak onaylamamak şeklinde takındığı durumu göstermeye yardımcıdır fakat tamamen anlatmakta yetersiz kalır. Bir durumu kabul ya da reddetmek, bir durumdan yana olmak ya da kaçmak, bir duruma eğilim göstermek ya da göstermemek deyimleri bireyin tutumunu daha derinliğine anlatmaktadır. Tutumun kökeni, bireyin duruma karşı beslediği tavrıdır. Bireyin tavrı, durumun bireyce kabul ya da reddedilmesine etkiye bulunmaktadır (Bilgin, 1996' dan aktaran: Çetin, 2006: 30). Bahsedilen kavramlara bakıldığında tutumların değişebilir olduğunu, olumlu ya da olumsuz diye ayrıldığını, olumsuz bir tutumun olumluya olumlu bir tutumun da olumsuzla dönüşebildiği görülmektedir.

Oppenheim (1966) tutum kavramını; genelde bir bireyin herhangi bir uyarıcı karşısında olumlu ya da olumsuz tepki gösterme eğilimidir (Deveci, 2002: 40) diye tanımlamış, Öner ise; tutum bir tür zihniyettir. Zihniyet, zihnin akıl yürütürken içinde bulunduğu ortamdır. Bu ortam akıl yürütmede kullanılan kavramlara anlam kazandırır (Öner, 2006' dan aktaran; Ayaydın ve Kurtuldu, 2010: 3) tanımını yapmıştır. Doob (1947)' un tanıma göre ise tutum, bireyin toplumda önemli olduğu düşünülen örtülü ve güdüleyici bir tepkidir. Doob sonuçlardan çok bir tutumun ne olduğu üzerinde durmuştur ve yaptığı tanım bir tutumun bireyin nasıl davranacağı üzerinde etkili olduğuna ilişkin bir varsayım içermekle birlikte, açık davranışı içermemektedir (Tavşancıl, 2005).

Kişinin davranışları doğrultusunda her hangi bir nesneye karşı olumlu ve ya olumsuz bir tutum sergilediği hakkında bilgi sahibi olunabilir. Mesela sütü sevmeyen bir insanın süt görünce yüzünü ekşitmesi bireyin süte karşı olumsuz bir tutum sergilediği hakkında bilgi vermektedir. Bir tutum genellikle, bireyi tutum nesnesine karşı davranışlarda bulunmaya eğilimli kılar. Bir nesneye yönelik olumlu tutumu olan birey, bu nesneye karşı olumlu davranmaya, onu desteklemeye, yakınlık göstermeye, ona yaklaşmaya, yardım etmeye yönelik olacaktır. Bir nesneye yönelik tutumu olumsuz olan birey ise, bu nesneye ilgisiz kalmaya veya ondan uzaklaşmaya, eleştirmeye, hatta ona zarar verme eğilimini gösterebilecektir (Uzun ve Sağlam, 2006' dan aktaran: Kurtuldu, 2011).

Kişinin inandığı düşüncenin değişmesi (inanç, bilgi gibi) ile birlikte tutumu da değişebilir. Tutumlar birçok yaşantı sonucunda oluşabileceği gibi tek bir olay sonucunda da oluşabilirler. Bireyin bir objeye karşı tutum sahibi olabilmesi için o obje ile ilgili doğrudan bir

deneyim geçirmesine gerek yoktur. İsteyerek ya da istemeyerek çevre, yaşanan olaylar, sosyal öğrenme ve insanların davranışlarının örnek alınmasıyla tutumlar edinilebilir.

Katz (1967)' a göre, tutum, bireyin sahip olduğu değerler dizgesine bağlı olarak bir simgeyi, bir nesneyi, bir kişiyi veya dünyayı iyi ya da kötü, yararlı ya da zararlı yönleriyle algıladığı bir ön düşünce biçimidir" (Tavşancıl, 2005: 66). Edinilen her tutumun bir konusu vardır. Bireyin hayatında karşılaştığı her şey tutumun konusu olabilir. Duygu, coşku, hüznün, sevinç, mutluluk gibi soyut şeylerde, ağaç, nesne, olay, topluluk, birey gibi somut şeylerde tutumun konuları arasına girebilmektedir. Allport ve diğerleri (1935) tutum konusunda araştırma yapmaya başladıklarında, araştırmacılar tutumları tek boyutlu (ya inanç ya da duygular olarak) görmüşlerdir. Tutumun yapısının çok boyutlu şekilde görülmeye başlanmasıyla birlikte teknik terim olarak tutum da bu algılanan anlamından uzaklaşmıştır. Tutumların bu çok boyutlu yapıdaki yeri konusunda hatırı sayılır miktarda tartışma olmuştur (Külçe, 2005).

Birey her hangi bir şey hakkında hissettiklerini tutum ile ifade edebilir. Tutumlar kendiliğinden ortaya çıkmazlar. Bireyin yaşadıklarıyla paralel olarak edindiği bilgiler doğrultusunda oluşurlar. Özetle tutum, bir eylemin tamamlanması yönünde uygun görülen objeleri veya uyarıları arar, seçer, reddeder veya eylemin ilerleyişi sırasında ortaya çıkacak olan başarı veya başarısızlıklar yoluyla bu eylemin değerlendirilmesi için referansta bulunabilecek esasları saptar. Böylece söz konusu eylem gelişmesine devam ederken, eylemin değişikliğe uğramasına neden olur (İnceoğlu, 1985).

2. 1. 5. 1. Tutumu Oluşturan Temel Öğeler

Tutumun oluşturan bilişsel, duyuşsal ve davranışsal üç temel öge vardır. Bu üç faktör genellikle birbiriyle uyum içindedir. Konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde bu üç ögenin birleşmesiyle oluşan modelin kabul gördüğü anlaşılmaktadır. Bireyin bu üç öğeden her hangi birine olumlu veya olumsuz tutumu değiştiğinde, o nesneye karşı bilişsel ve davranışsal ögesi de yeniden düzenlenir. "Tutum olarak tanımladığımız eğilimin içerisinde kendini inanç olarak ifade eden bilişsel, duygu ve heyecanları içeren duygusal ve gözlenebilen faaliyetleri içeren davranışsal öğeler vardır" (Cüceloğlu, 2003' den aktaran: Dağ, 2010: 25).

2. 1. 5. 1. 1. Bilişsel Öğe

Bilişsel öge tutum objesi hakkında bireyin sahip olduğu fikirleri, düşünceleri ve en önemlisi inançları kapsamaktadır. Bireyin tutum objesi hakkında sahip olduğu geçmiş yaşantı ve deneyimleri ya da diğer faktörler ile birlikte olumlu ya da olumsuz bir tutum edinmesi olasıdır. Bilişsel öge daha çok bireyin tutum objesi hakkında daha önceden kazandığı kişisel inançlarıyla alakalıdır. Her hangi bir nesneye karşı geliştirdiğiniz olumsuz bir tutumunuz varsa o nesneye yönelik olumsuz inançlarınızda var demektir. “Tutumun konusunu oluşturan kişi, durum, olay veya nesneye ilişkin olarak sahip olunan her türlü bilgi, deneyim, inanç ve düşünceyi içeren zihinsel ya da bilişsel öge tutumun önemli bir kesitini oluşturmaktadır” (Temizkan, 2008: 462).

Tutumların bilişsel öğeleri, tutum objeleri ile ilgili gerçeklere dayanan bilgi ve inançlardan oluşmaktadır. Bunları çevredeki tutum objeleri hakkında bireylerin edindikleri bilgileri temsil etmektedir. Tutum ögesi ile ilgili bilgi, bireyin bu konu ya da konular grubu ile bir deneyim geçirmesi sonucu elde edilir. Bireyin önce bu tür bir uyarıcının ya da uyarıcılar grubunun var olduğunu doğrudan ya da dolaylı olarak öğrenmesi gerekir (Tavşancıl, 2005).

Babasının sürekli annesine bağırıp hakaret ettiğini işiten bir çocuk, babasına karşı olumsuz bir duygusal tepki, olumsuz ifadeler ve ya olumsuz inançlar geliştirecektir. Bu örnek bize tutumlar ile inançların farklı kavramlar olsalar da her zaman bir arada bulduklarını göstermektedir. Bilişsel öge özetle, bir inanç ifadesinin kabul edilmesidir; diğer bir anlatımla, tutum objeleri hakkındaki inançlarımızı içerir. Bir objeye yönelik olumlu veya olumsuz bir tutum varsa, o obje hakkında olumlu ve ya olumsuz inanç da olacaktır (Atkinson ve Hilgard, 1992’ den aktaran: Tavşancıl, 2005: 75).

2. 1. 5. 1. 2. Duyuşsal (Duygusal) Öge

Olumlu veya olumsuz etkiler içeren duyuşsal öğeler, tutumun kişiye göre değişebilen hoşlanma-hoşlanmama yönünü oluşturur. Kişinin tutum ile ilgili gösterdiği duygusal tepkilerdir. Duyuşsal öge bireyin değerler sistemi ile yakından ilgilidir ve kişinin tutumunu şekillendirir. Sherif ve Sherif (1996)’ ya göre kişisel değer, kişinin içeriğinde özümseyip kişide hazır olma durumudur. Belirli bir takım nesnelere veya durumlara karşı biçimlendikten sonra, değer tutumun içeriğidir denilebilir. Birey tutumları çevresinden alır ve en azından bazı tutumlar bireye çevresi tarafından kabul ettirilir (Tavşancıl, 2005: 76).

Çevre ile ilgili bilgi duyum ve deneyimlerin sınıflandırılmasının dışında, bu sınıfların olumlu ve olumsuz olaylarla, arzulanan ya da arzulananmayan amaçlarla ilişkilendirilmesi söz

konusu olabilir. Böyle bir ilişki tutumların duyuşsal yönünü, temsil eder. Bireyin bir tutuma yaklaşımında olumlu ya a olumsuz duygular içinde olması, onun deneyimleri doğrultusunda elde ettiği çıkarımlara bağlıdır. Herhangi bir uyarıcı grubuna karşı beslediği olumlu tutumlar, bireyin daha önce de bu tür uyarıcılarla deneyim yaşadığını ve bunun sonucunda kabullendiğini gösterdiği gibi bu uyarıcıyı da ne zaman ansa aynı şekilde ona karşı olumlu tutumlar gösterebileceğini de gösterir (Karahan, 2003' den aktaran: Dağ, 2010: 26).

Her hangi bir konu hakkında bireye olumsuz bilgiler verilse dahi birey bu konudan hoşlanıyor ise hoşlandığı için bu objeye karşı olumlu tepki göstermeye ve tutumu sergilemeye devam edebilir. Mesela alkol kullanan birçok insan alkolün sağlığa zararlı olduğunu bildiği halde yine alkol kullanmaya devam etmektedir. "Tutumun duygusal ögesi, bilişsel ögeye oranla daha basittir; olumlu ya da olumsuz tepkiye bir ön eğilimdir. Bununla beraber, duygusal ögesi ağır basan bir tutumun değişmesi daha güçtür; özellikle, bireyin egosunu ilgilendiren konu ya da olaylara karşı tutumu, daha yoğun duygu yüklüdür" (İnceoğlu, 1993' den aktaran: Barut, 2005: 301).

2. 1. 5. 1. 3. Davranışsal Öge

Davranışsal öge bireyin tutum konusuna yönelik hareketleridir. Söz konusu olan bu hareketler sözler ve ya diğer eğilimlere bakılarak gözlemlenebilir. Bireyin konuya yönelik eğilimi sonucunda ortaya çıkan yargısı objeye karşı olumlu veya olumsuz bir harekete eğilimli hale getirecektir. Bu oluşum tutumun davranış faktörüyle ilgilidir. Bir objeye karşı tutum olumlu ya da olumsuz ise birey o doğrultuda davranmaya hazır olacaktır. Davranışsal bileşen, insanın duygu ve kaniya uygun olarak hareket etmesi eğilimidir. İnsanlar, farklı nedenlerden dolayı her zaman, duygularına uygun bir şekilde davranmazlar, ancak, genel olarak, duygulara uygun davranış gösterme eğilimleri mevcuttur. Bu nedenle var olan tutumlardan, davranışları anlamlandırmak veya tahmin etmek mümkün olmaktadır (Barut, 2005).

Bir nesneye karşı olumlu tutum geliştiren bir birey, o nesneye karşı olumlu davranmaya, desteklemeye, yakınlık göstermeye eğilimli hale gelecektir. Aynı şekilde bir nesneye karşı olumsuz bir tutum geliştiren bireyde o nesneye karşı olumsuz davranmaya, isteksiz olmaya, ilgisiz davranmaya, ondan uzaklaşmaya eğilimli hale gelecektir. "Tutumun varlığı, onu yansıttığı varsayılan birtakım gözlenebilir davranışlardan anlaşılabilir. Herhangi bir tutum objesine ilişkin bir davranış söz konusu olmadığında, bireyde tutum gizli de olsa çevresindeki bireylerce gözlemlenemeyeceğinden varsayılamaz" (Baysal, 1981' den aktaran: Tavşancıl, 2005: 78)

2. 1. 5. 2. Tutumların Oluşması

Tutumların çoğunun oluşumu bireyin çocukluk dönemine dayanmaktadır. Çocukluk döneminde tutumlar deneyim, taklit ve sosyal öğrenme gibi nedenlerle öğrenilmektedirler. Bireyin tutum edinebilmesinde etkili olan ilk rol modeller anne ve babalardır. Çocuğun geliştirdiği ilk tutumlar anne ve babanın tutum özellikleriyle paralellik gösterir.

Yaşı ilerledikçe anne ve babanın bireyin tutumları üzerindeki etkisi azalmakta ve birey kendi tutum özelliklerini kazanmaya başlamaktadır. Artık bireyin daha önce yaşamış olduğu tecrübeleri, gözlemleri, yaşadığı sosyal çevre gibi faktörler tutumlarını etkilemeye başlar. Ergenlik dönemiyle birlikte tutumlar şekillenmeye başlamakta yirmili yaşlar ve sonrasında hayat boyu devam etmektedir.

İnceoğlu (1985)' na göre tutumu oluşturan ve klasik kabul edilen Allport' un dört koşulu vardır. Bunlar;

1. Birinci koşul: Aynı tipten olan deneyimlerin artmasıdır. Aynı konuda çeşitli deneyimlerin birikmesi sonucu insanda o konu ile ilgili tutumlar oluşur.
2. İkinci koşul olarak: Bireyselleşme, farklılaşma ve ayrılma gelir. Birinci koşulla biriken deney böylece desteklenir. Tutum özelleşir ve belli bir tutum benzerlerinden ayrılır.
3. Üçüncü koşul ise: Kuvvetli bir etkileyici veya dramatik bir deneyin meydana gelmesidir. Örneğin; uzun boylulardan nefret eden birisinin hayatını, uzun boylu birisi kurtarmışsa kişi uzun boylulara karşı olumlu bir tutum geliştirebilir.
4. Dördüncü koşulda: Tutumlar ana-babayı, öğretmenleri, arkadaşları ve benzerlerini taklit yolu ile yani, hazır olarak elde edilir.

Allport tutumların oluşmasını belirten bu dört koşuldan hangisinin daha önemli olduğunu söylememekle beraber son koşulun diğerlerinden daha önemli olduğu söylenebilir. Allport bu konuda verdiği bilgi ile görüldüğü gibi sorunu gayet yalın olarak ele almaktadır (İnceoğlu, 1985: 15).

Baysal ve Tekarslan (1996)' a göre ise tutumların oluşmasında başka unsurlarda vardır. Bu unsurlar şunlardır;

1. Genetik faktörler,

2. Fizyolojik koşullar (hastalık, yaşın ilerlemesi, uyuşturucu alışkanlığı vs.).
3. Tutum konusu ile doğrudan deneyim,
4. Kişilik,
5. Topluma uyma (toplumsallaşma süreci),
6. Grup üyeliği,
7. Sosyal sınıf.

Yukarıda izah edilmeye çalışılan maddelerden ilk dördü, doğrudan doğruya, kişinin kendi yapısı ile ilgili özellikleri taşır. Kalan diğer üç madde ise kişinin toplumsal yaşamının sosyo-psikolojik özelliklerini kapsar. Yine, bu faktörlerin tutum oluşumuna iki türlü etkisi olur. Birincisi, kişinin, inanç sistemine özgül tutumsal içerik katar ve ikinci olarak da, bu sistemin değişime açık ya da bütünlüşme derecesi gibi dinamik özelliklerini belirler (Baysal ve Tekarslan, 1996' dan aktaran: Barut, 2005: 306-307).

2. 1. 5. 3. Tutum ve Davranış

Geçmişten günümüze tutum ve davranış arasındaki anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını, tutumların neden her zaman davranışları belirleyemediğini öğrenmek amacıyla tutum araştırmaları yapılmıştır. Ancak elde edilen sonuçlar çelişkili bulunduğu için bu varsayım tam anlamıyla kabullenilmemiştir. Tutum birçok psikolojik değişken gibi doğrudan gözlenip ölçülemeyen ancak varlığı sözel ve davranışsal belirtilerden anlaşılabilen bir değişkendir. Bu yönüyle davranışların tutumları içerdiği, bir başka deyişle tutumların davranışlara yön veren bir değişken olduğu tutumların ölçülmesinin önemini artırmaktadır (Yıldız, 2006).

Wicker (1968) konuyla ilgili yayınlarda oldukça sık sözü geçen bir tarama gerçekleştirmiştir. İrk ilişkileri, iş doyumu ve kopya çekme davranışlarıyla ilgili tutumlarla davranışlar arasındaki tutarlılığı sınavan araştırma ve çalışmalara bakmıştır. Wicker otuz bir ayrı çalışmayı özetlemiş ve tutumların açık davranışlarla tutarsız ya da çok az tutarlı olmaları olasılığının, büyük ölçüde tutarlı olma olasılığından daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır (Freedman, Sears ve Carlsmith, 1993' ten aktaran: Tavşancıl, 2005: 87-88).

Tutumların davranışları etkilemesi basit bir olay değildir normlar, alışkanlıklar, öğrenme süreçleri ile çevresel ve test ortamı etkenlerinin bu olayda payı vardır. Bu nedenle tutumları kestirici değişkenler olarak kullanabilmek için, araştırma bulgularının analizinde tüm bu sayılan etkenlerin davranışla olan ilişkilerine pay ayrılarak değerlendirme yapılmalıdır (Baysal, 1981' den aktaran: Tezbaşaran, 2005: 98).

2. 1. 5. 4. Tutumların Değişmesi

Birey yaşadığı sosyal deneyimler ile çevresindeki insanların tutumlarından etkilenmektedir. İnsanlar tutumlarının değişimine karşı direnç gösterirler fakat yaşantılar, deneyimler ve yeni bilgiler edindikçe bireylerin tutumları da değişiklik gösterebilmektedir. Bireyin sahip olduğu tutumların değişmesinde birçok neden etkili olabilir. Tutumu sergileyen kişinin birey tarafından sevilen biri olması, yeni tutumun ödüllendirilmesi, etkinliği veya cezalandırılması bunlardan bazılarıdır.

İnceoğlu' na göre tutumlar başlıca iki şekilde değişirler:

1. Aynı Yönlü (congruent) Değişme: Konu ile ilgili olumlu veya olumsuz tutumun şiddetini değiştirmektir. Örneğin bir tüketime ait olumlu bir tutumun daha olumlu, olumsuz bir tutumun ise daha olumsuz hale gelmesidir.
2. Ters Yönlü (incongruent) Değişme: Yani konu ile ilgili olumlu bir tutumun olumsuz, olumsuz bir tutumun olumlu hale gelmesidir. Tutumların değişmesine ait kurallar bu iki değişme şekline göre aynı olmayabilir.

Bu konuda özellikle iki varsayım (hipotez) vardır: Aynı yönlü değişme, aksi yönlü değişmeden daha kolaydır. Aynı yönlü değişme: Tutumu daha aşırı, daha çok yanlı, daha tutarlı, karşılıklı birbirine bağlı (interconnecte) kılar. Uyumlu isteklere hizmet eden ve merkezi değere sahip oldukça, daha kolay olur (İnceoğlu, 1985: 19).

2. 1. 6. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde yurt içinde ve yurt dışında sanatçı ve öğretmenlik kavramlarına yönelik tutum ile ilgili yapılmış araştırmalara yer verilecektir. Yapılan literatür taraması sonucunda sanatçı kavramına yönelik tutum ile ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle sanatçı kavramına yönelik tutum ile ilgili araştırmalara yer verilemeyecektir. Öğretmenlik kavramına yönelik literatür taraması sonucunda; öğretmenlik mesleğine yönelik tutum yöntemi ile ilgili daha önce yurt içinde yapılmış olan araştırmaların çokluğu nedeniyle ilgili araştırmalar 2010 yılında yapılan çalışmalardan günümüze doğru sıralanarak sunulmuştur.

2. 1. 6. 1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Dağ (2010), tarafından “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Meleğine Yönelik Tutumları İle Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişki” başlıklı yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler arasında ilişki olup olmadığını saptamak ve sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik tutumları ve öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan demografik faktörleri incelemektir. Bu araştırmada araştırmayı test etmek için üç farklı araç kullanılmıştır. Birinci olarak araştırmacının alt problemlerinde belirtilen değişkenleri belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu, öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla, Çetin tarafından 2003 senesinde geliştirilmiş olan ‘Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği’ kullanılmıştır. Üçüncü olarak öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi amacıyla Övet (2006) tarafından geliştirilmiş ölçek kullanılmıştır.

Çalışmada betimsel araştırma modeli uygulanmıştır. Araştırmanın evreni, Ege ve Dokuz Eylül Üniversitelerinde 2008-2009 akademik yılında sınıf öğretmenliği programına devam eden öğretmen adaylarından oluşmuştur. Evrende yer alan öğretmen adaylarından, ulaşılabilen tüm öğretmen adayları örnekleme dâhil edilmiştir. Çalışmanın istatistiksel çözümlerinin yapılması için SPSS 15.0 paket programı kullanılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla aritmetik ortalama ve standart sapma, tutumlar arasındaki farklılıkları bulmak için ikili karşılaştırmalarda bağımsız gruplar için t-testi yapılmıştır. Ayrıca ikiden fazla değişken gruplarının karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi (oneway ANOVA), varyans analizi

sonucunda değişken grupları arasındaki farkın anlamlı çıkması durumunda farkın hangi gruplardan kaynaklandığını göstermek amacıyla, ortalama puanların çoklu karşılaştırmasını göstermek amacıyla Scheffe ve LSD testi kullanılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlara olumlu ve orta düzeyde sahip oldukları görülmüştür. Cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde, kadın öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Devam edilen sınıf değişkeni açısından incelendiğinde, üç ve dördüncü sınıfa devam eden öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, bir ve ikinci sınıfa devam eden öğretmen adayların tutumlarına göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Mezun olunan lise türü değişkeni açısından incelendiğinde, süper lise mezunu öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, öğretmen lisesi de dâhil olmak üzere diğer tüm lise türlerinden mezun olan öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Anne mesleği değişkeni açısından incelendiğinde, annesi memur, esnaf ve işçi olan öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, annesi öğretmen de dâhil diğer meslek gruplarına mensup olan öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Baba mesleği değişkeni açısından incelendiğinde, babası öğretmen olan öğretmen adaylarının, mesleğe yönelik tutumlarının, babası diğer tüm meslek gruplarına dâhil olan öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ailelerinin aylık gelir düzeyi değişkeni açısından incelendiğinde, ailesinin aylık gelir düzeyi 1701–2100 TL arasında olan öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, ailelerinin geliri bu gelir düzeyinin altında ve üstünde olan tüm öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sandıkçı (2011), tarafından “Beden Eğitimi Öğretmen Adayları İle Diğer Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum ve Öz-Yeterlik Algıları” başlıklı yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde hazırlanmıştır. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü ve diğer bölümler de öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve yeterlik algısı düzeylerini belirlemek, bu tutumlar ve yeterlik algılarının; öğretmen adaylarının kişisel bilgilerinden elde edilen bağımsız değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını karşılaştırarak ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada problemleri belirlemek amacıyla Kişisel Bilgi Formu, Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği, Aday Öğretmenin Kendine İlişkin Yeterlik Algısı Ölçeği kullanılmıştır.

Bu çalışmada tarama ve betimleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2010-2011 Eğitim-Öğretim yılı bahar yarıyılında, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören 240' i kadın ve 171' i erkek olmak üzere toplam 411 4.sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin istatistiksel analizi SPSS paket programında yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde istatistiki yöntem olarak; frekans, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama, standart sapma; parametrik testlerden t-testi bağımsız grupların ortalamaları karşılaştırılarak, aradaki farkın rastlantısal mı, yoksa istatistiksel olarak anlamlı olduğunu belirlemek amacıyla; parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U testi ise ilgilenilen değişken bakımından evrende benzer dağılımlara sahip olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılmıştır. Verilerin parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığı Kolmogorov-Smirnov (verilerin normal dağılım durumu) testi ile incelenmiştir.

Araştırmanın sonucunda; beden eğitimi, sosyal bilgiler, resim, okul öncesi ve müzik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adayları; matematik, türkçe, bilgisayar, fen bilgisi, sınıf öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca yapılan istatistiksel analizlerde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılıklar olduğu; kadın öğrencilerin tutumları, erkek öğrencilerin tutumlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak, öğretmen adaylarının algılanan akademik başarıya göre, beden eğitimi öğretmeni adaylarının cinsiyet değişkenine göre ve de algılanan akademik başarı durumuna göre ise öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Çiğdem (2010), tarafından "Sınıf Öğretmenliği Adaylarının Öğrenme Stilleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezi Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırlanmıştır. Bu araştırmanın amacı; 2009–2010 eğitim öğretim yılında Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören sınıf öğretmenliği adaylarının öğrenme stilleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin bilgi edinmek, demografik özellikleri ile öğrenme stilleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek ve öğrenme stilleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını bulmaktır. Araştırmada verilerin elde edilebilmesi için kullanılan araçlardan ilki Kolb' un Deneyimsel Öğrenme Kuramı'na uygun olarak son versiyonu 1999 yılında geliştirilip Gencel ve arkadaşları (2006) tarafından Türkçe'ye çevrilerek geçerlik güvenirlik

çalışması yapılan Kolb'un Öğrenme Stilleri Envanteri (KÖSE-III)'dir. İkincisi ise Özgür tarafından 1994' te geliştirilen Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ölçeğidir.

Araştırma, karşılaştırma türü ilişkisel tarama modelidir. Araştırmanın evrenini, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü' nde 2009–2010 eğitim-öğretim yılında 1, 2, 3 ve 4. sınıflarda öğrenim gören 418 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Sınıf öğretmenliği adaylarının öğrenme stillerine ilişkin bulgular betimsel istatistik yöntemlerinden yüzde ve frekansla, demografik özelliklerine göre öğrenme stillerine yönelik bulgular ise ki-kare (Chi-square) istatistiksel analizi ile tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenliği adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının demografik özelliklerine ve öğrenme stillerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarıyla ilgili analizler gerçekleştirilirken ise Parametrik (ilişkisiz örneklem t-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi) istatistiksel tekniklerden faydalanılmıştır. Cinsiyet ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasındaki farklılığı belirleyebilmek için ilişkisiz örneklem t-testi kullanılmıştır. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum alt değişkenlerine ilişkin verilerin homojenliği Levene Testi ile incelenmiştir. Daha sonra verilere iki ya da daha çok örneklem arasındaki farkın incelendiği analiz tekniği olması sebebiyle tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) uygulanmıştır. Anlamlı farklılık çıkması durumunda farklılığın yönünü belirleyebilmek için varyansların homojenliğinin sağlanması durumunda çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferonni, homojenliğin sağlanamaması durumunda ise Dunnett C çoklu karşılaştırma analizinden faydalanılmıştır.

Araştırma sonucunda sınıf öğretmenliği adaylarının en çok ayrıştırma ve özümseme öğrenme stilline sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmenliği adaylarının ayrıştırma ve özümseme öğrenme stillerinden sonra daha az değiştirme ve en az yerleştirme öğrenme stillerine sahip oldukları görülmektedir. Araştırmada sınıf öğretmenliği adaylarının cinsiyetlerine göre öğrenme stillerine yönelik anlamlı farklılık olduğu ortaya çıkmıştır.

Ayık ve Ataş (2014) tarafından, "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları İle Öğretme Motivasyonları Arasındaki İlişki" başlıklı bu çalışma Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi Uluslararası E-Dergisinde yayınlanmıştır. Yapılan bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretme motivasyonları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmanın veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyet ve not ortalaması gibi demografik bilgiler yer almıştır. İkinci bölümde ise, öğretme

motivasyonu algılarının ölçülmesi amacıyla Öğretme Motivasyonu Ölçeği ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların belirlenmesi için Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği bulunmaktadır.

Araştırmanın modeli tarama modellerinden ilişkisel tarama modelindedir. Araştırma, 2012-2013 eğitim öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemi, basit seçkisiz örnekleme tekniği ile belirlenen 294 öğrenciden oluşmaktadır. Bu katılımcıların 194'ü kız ve 100'ü erkektir. Araştırmada alt problemlerin çözümlenebilmesi için öncelikle her bir alt ölçekte yer alan maddelerin aritmetik ortalama değerleri belirlenerek o faktör için bir puan hesaplanmıştır. Analizler bu faktör puanları üzerinden yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin hesaplanmasında Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı (r) kullanılmıştır. Bununla birlikte, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenleri yordama düzeylerini belirlemek amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır. Regresyon analizlerinin yorumlanmasında, standartlaştırılmış Beta (β) katsayıları ve bunların anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları dikkate alınmıştır. Verilerin analizinde .05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

Araştırmanın sonuçları kısaca özetlenecek olursa; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları oldukça olumludur, öğretme motivasyonları orta düzeydedir, içsel motivasyonları dışsal motivasyonlarından daha yüksektir, öğretme motivasyonları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, öğretme motivasyonu, içsel ve dışsal motivasyonun anlamlı yordayıcısıdır.

Recepoğlu (2013), tarafından, "Öğretmen Adaylarının Yaşam Doyumları İle Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli çalışma Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisinde yayınlanmıştır. Bu çalışmanın amacı, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının yaşam doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmayı test etmek için Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen "Yaşam Doyumu Ölçeği", Köker (1991) ve Yetim (1991) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek kullanılırken, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla Üstüner (2006) tarafından geliştirilen tutum ölçeği kullanılmıştır.

Araştırma ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 eğitim öğretmen yılında Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören ve tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 619 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma verileri SPSS 16 programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada alt problemlerin çözümlenebilmesi için öncelikle her bir alt ölçekte yer alan maddelerin aritmetik ortalama değerleri hesaplanarak o faktör için bir puan hesaplanmıştır. Analizler bu faktör puanları üzerinden yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin hesaplanmasında Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı (r) hesaplanmıştır. Bununla birlikte, yordayıcı değişkenlerin yordama düzeylerini belirlemek amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır. Regresyon analizlerinin yorumlanmasında, standartlaştırılmış Beta (β) katsayıları ve bunların anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları dikkate alınmıştır.

Araştırma sonuçlarına değerlendirildiğinde yaşam doyum ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının yaşam doyumları yaşa, öğrenim türüne, öğrenim gördüğü bölüme ve ailede öğretmen olup olmaması göre anlamlı şekilde farklılık göstermemekte iken cinsiyete ve üniversiteye yerleşme sırasına göre anlamlı şekilde değişmektedir.

Şahin (2010), tarafından "Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Meslek Bilgisi Derslerine İlişkin Görüşleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları" başlıklı yüksek lisans tezi Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapılmıştır. Bu araştırmanın amacı; 2010-2011 döneminden itibaren sayıları 246'ya çıkarılan Anadolu Öğretmen Liseleri'nde okutulmakta olan öğrencilerin meslek bilgisi derslerinin, öğrenciler tarafından nasıl algılandığını ve bu öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının ne olduğunu ortaya koyup bu dersleri almaya başladıkları 10. sınıf ile 12. sınıflar düzeyinde karşılaştırmak, bu derslerle ilgili ileride yapılacak çalışmalara, dolayısıyla öğretmen yetiştirme düzenine katkı sağlamak ve önerilerle sonraki dönemlerde yapılacak çalışmalara katkı getirmektir. Veri toplama aracı olarak "Yaşam Doyumu Ölçeği" ve "Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği" kullanılmıştır.

Bu çalışmada, 2009–2010 öğretim yılında Anadolu Öğretmen Liselerinde öğrenim görmekte olan 10. ve 12. sınıf öğrencilerinin Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ve öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri ile var olan durum betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini 2009–2010 öğretim yılında Anadolu öğretmen liselerinde 10. ve 12. sınıfta okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma için gerekli veriler, Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik meslek bilgisi derslerine ilişkin görüşlerini öğrenmek için

hazırlanan anket ve öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını öğrenmek amacıyla hazırlanmış tutum ölçeği ile elde edilmiştir.

Yapılan araştırma ile birlikte 10. sınıf öğrencileri 12. sınıf öğrencilerine göre öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin hedeflerine ilişkin daha olumlu bir görüşe sahiptirler. Genelde Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri “az katılırim” düzeyindedir ve 10. ve 12. sınıflar arası görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı sonucuna varılmıştır.

Açışlı ve Kolomuç (2012), tarafından “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi” başlıklı çalışma Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi (Journal of Research in Education and Teaching)’ sinde yayınlanmıştır. Çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının; cinsiyet, sınıf düzeyi ve mezun olunan lise türü değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Veri toplama aracı olarak öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemeyi amaçlayan ölçekle elde edilmiştir.

Araştırmada, betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma; 2011–2012 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılında Artvin Çoruh Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı’ nda 1., 2., 3. ve 4. sınıfta okuyan toplam 192 üniversite öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırmada likert olarak hazırlanmış olan Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda, cinsiyet açısından öğretmen adaylarının tutumlarında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu ışığında, cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında etkisinin olmadığı söylenebilir.

Özder, Konedralı ve Zeki (2010), tarafından “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli çalışma Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi (Educational Administration: Theory And Practice) Dergisinde yayınlanmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının öğrenim gördükleri kurumlardaki akademik başarıları da etkilemesi beklenen bir faktör olarak ele alınabilir. Bu çalışma, bu iki değişken arasındaki ilişkiyi ve ayrıca bu iki değişkeni cinsiyet, program ve sınıf değişkenlerine göre incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada verileri toplamak için Erkuş, Sanlı, Bağlı ve Güven (2000) tarafından geliştirilen “Öğretmenliğe Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2008-2009 öğretim yılında Atatürk Öğretmen Akademisinde Öğretmenlik Meslek Eğitimi Bölümü altında faaliyet gösteren Sınıf Öğretmenliği Programı ve Okul Öncesi Öğretmenliği Programında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada tüm evrene ulaşıldığından örnekleme gidilmemiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizi için SPSS 13.0 bilgisayar paket programı kullanılmıştır. Araştırmada ağırlıklı ortalama, yüzde, frekans, ANOVA, Benforoni testi, t-testi ve pearson momentler çarpımı korelasyon teknikleri kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları yüksek düzeyde bulunmuştur. Ancak, bu puanlar ile akademik başarı puanları arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından bir farklılık göstermemekte, ancak program ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri açısından farklılık göstermektedir.

Can (2010), tarafından “Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları” başlıklı çalışması Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisinde yayınlanmıştır. Çalışmanın amacı tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek ve tutumlarına program türü, cinsiyet, yaş, mezun olunan okul türü ve ebeveynlerinde öğretmen olup olmama durumu değişkenlerinin etkisini araştırmaktır. Veri toplama aracı olarak; tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından oluşturulan, öğrencilerin demografik özelliklerinin yer aldığı Bilgi Formu ve Erkuş vd. (2000) tarafından geliştirilen Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Bu araştırma tarama (survey) metodu kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini, 2009-2010 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde yürütülmekte olan ortaöğretim fen-matematik ve sosyal alanları eğitimi bölümü tezsiz yüksek lisans programının son sınıfına devam eden 92 fen-edebiyat fakültesi mezunu öğrenci oluşturmaktadır. Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler SPSS 14.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile program türü, cinsiyet ve ebeveynlerinde öğretmen olup olmama durumu arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile; yaş ve mezun olunan okul türüne göre farklılık gösterip göstermediği ise, tek faktörlü varyans analizi (One-Way Anova) ile tespit edilmiştir.

Çalışmada, tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik genel tutumlarının oldukça yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile program türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş; fen ve matematik alanlarından mezun olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, sosyal alanlardan mezun olan öğrencilere göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada, tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında cinsiyetin belirleyici bir faktör olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmada elde edilen bir diğer sonuç, tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile yaşları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmamasıdır. Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında, mezun oldukları okul türü bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin büyük çoğunluğunun süper lise ve düz lise mezunu olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, ebeveynlerinde öğretmen olup olmama durumuna göre değişiklik göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

2. 1. 6. 2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Treadon (2005), "Davranış Ve Duygusal Engelli Öğrencilerin Algıları ve Öğretmen Adaylarının Tutumlarının Değişiminde Bir Etmen Olarak Sanat Terapisi" isimli tez Florida Devlet Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Dans Yüksekokulunda hazırlanmıştır.

Yasalar engelli öğrencilerin en azından sınırlı çevre ve mümkün olduğunda engelli olmayan yaşlılarıyla eğitim almalarını zorunlu kılmaktadır. Ne yazık ki duygusal davranışlarında engeli olan pek çok öğrenci için bu mümkün değildir. Öğretmenler genellikle zor davranışlı öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli eğitim sağlayamazlar. Duygusal/davranışsal engelli öğrencilerin algıları ve öğretmen adaylarının tutumları üzerinde bir öğretim yöntemi olarak sanat terapisinin etkileri çalışılmıştır.

Veriler etkileşimli engelli ölçeği, öğretmenlerin kişisel bilgi formu, demografik (nüfusla ilgili) anket, çizimler, hizmet öncesi oturumların video analizleri ve takip anketleri ile toplanmıştır. Nicel verilerin sonucunda önemli değişiklikler kaydedilmiştir. İki sınıf sezonu kurs boyunca duygusal ve davranış engelli öğrencilerde bilginin açığa çıkmasına, farkındalığın artmasına ve öğretmen adaylarının duygusal ve davranış engelli öğrencilere bakışlarının değişmesine neden olmuştur.

Oreck (2004), “Öğretmenlerin Sanatsal ve Profesyonel Gelişimi: Öğretimde Sanatın Kullanılması ve Öğretmenlerin Tutumları Üzerine Bir Çalışma” adlı araştırma Amerika Birleşik Devletlerinde, Öğretmen Eğitim Dergisinde yayınlanmıştır.

Geçtiğimiz on yıl boyunca, sanatçılar İngiltere’deki genel eğitim öğretmenleri içinde profesyonel gelişim programlarında giderek artmıştır. Aslında öğretmenler üzerine az bilinen, onların öğrenme uygulamalarındaki sanat süreci uygulamaları ya da sanat eğitimindeki tutumlarıdır. Nadiren kullanılmasına rağmen bu karma yöntemde, öğretmenlerden toplanan 423 K-12; öğretmenlerin sanatçıların eğitimde önemli olduğuna inandıklarını gösteriyor. Müfredattaki şiddetli öğrenme baskısı ve profesyonel gelişim eksiliği tarafından onlar engellenmektedir. Öğrenci çeşitliliği ve motivasyonun geliştirilmesi için farkındalık önemlidir ve öğrenirken eğlenme, sanatı kullanmak için motivasyonun öneminden sıklıkla bahsedilmiştir. Öğretmenlerin yaratıcılık ve sanatçılıkla ilgili özeleştirici ve yeterlilikleri diğer kişisel özelliklerinin her birinden daha fazla sanatı kullanmalarını etkilemiştir. Şaşırtıcı bir şekilde sınıfta ne önce sanat eğitiminin mevcut sanatsal pratiği ne de öğretmenlik deneyimi süresi önemlidir.

Khan, Qureshi, Islam, Khan ve Abbass (2012), “Beden Eğitimi Alanındaki Kadın Öğretim Elemanlarının Mesleğe Yönelik Tutumları” isimli çalışmada ele alınan beden eğitimi alanındaki kadın öğretim elemanlarının mesleğe yönelik tutumları araştırılmıştır.

Araştırmaya katılacaklar uygun örneklem yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Tamamen katılıyorum 5, tamamen katılmıyorum 1 puan olarak geliştirilen beşli likert tipi tutum ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın ana hedefi bu öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumlarını, mesleki geçmişlerini, bu öğretmenlerin beden eğitimi mesleğine yönelik farkındalık düzeylerini incelemek ve müfredatla ilgili hedefleri başarmak için ilgi düzeylerini bilmektir. Çalışma hiçbir profesyonel alt yapıya sahip olmayan Pakistan’ın Khyber Pakhtunkhwa eyaletindeki okullarda çalışan öğretmenlerle yapılmıştır. Bu öğretmenler hiçbir spor altyapısına sahip değildir.

Araştırma sonucunda kadın öğretim adaylarının mesleğe yönelik tutumları olumsuz bulunmuştur. Öğretmenlerin kendilerini rahat hissetmedikleri bilgisine ulaşılmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu okullardaki beden eğitimi müfredatının hedeflerinin farkında değildir.

Emhamed ve Krishnan (2011), “Libya Öğretmenlerinin Sebha’deki Ortaöğretim Okullarındaki İngilizce Eğitimindeki Teknoloji Entegrasyonuna Yönelik Tutumların İncelenmesi” Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisinde yayınlanmıştır.

Basitten karmaşığa teknoloji uygulamaları öğrencilerin nasıl öğrendiği ve öğretmenlerin öğretme yolunu değiştirmiştir. Sınıfta teknoloji araçlarının kullanımı son yıllarda eğitimle ilgili bir kaynak oldu. Bu çalışmanın amacı Libya' daki İngilizce öğretmenlerinin öğrencilerin İngilizce öğretiminde teknoloji entegrasyonuna yönelik tutumlarını araştırmaktır.

Sebha' daki ortaöğretim okullarındaki teknoloji kullanımı zorluklara karşı karşıyadır. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Anket için 40 öğretmen seçilmiştir. Teknoloji entegrasyonu için hazırlanması, teknoloji kullanım tipleri ve teknoloji entegrasyonunda karşılaşılan zorluklar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Derinlemesine veri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme, random yöntemiyle seçilen sekiz katılımcıya iletilmiştir. Sonuçta, öğretmenlerin çoğunun olumlu tutumda oldukları ortaya çıkmıştır. Ancak idari desteksizlik ve zaman kısıtlaması ile ilgili problemlerle karşılaşmıştır. Çalışma; Libya İngilizce öğretmenlerinin öğrencilerin öğrenmesini arttırmak için teknolojiyi kullanmaları gerektiği şeklinde sonuçlanmıştır.

Aldosari (2006), "Arkansas İlköğretim Sanat Öğretmenlerinin Disipline Dayalı Sanat Eğitimi ve Resmi Görsel Sanatlar Standartları Uygulamalarına Yönelik Tutumları" isimli tez Arkansas Üniversitesi' nde hazırlanmıştır.

Bu çalışmanın amacı; Arkansas K-4 derece (sınıf) ilköğretim sanat öğretmenlerinin kabul ettiği sanat yaklaşımını belirlemek için uygulamalı sanatlar, sanat tarihi, estetik ve sanat eleştirisinden oluşan disipline dayalı sanat eğitiminin dört temel disiplinine yönelik tutumlarını incelemektir. Bu çalışmanın diğer amacı ise; Arkansas 4. sınıf ilköğretim sanat öğretmenlerinin devletin üç görsel sanat standardının eğitimde uygulama aşamalarını araştırmaktır. Bir K-4 standardın içeriğinde, öğrencilerin işleyen süreç sayesinde fikirleri ve düşüncelerini geliştirmesi, araştırma ve tarihi, kültürel, sosyal, çevresel ve kişisel referanslar gibi çeşitli referanslar bulmaları umulmaktadır. İki K-4 standardının amacı; medyanın çeşitli genişliğini, teknikleri, süreçleri, tasarlama ve sanat çalışmalarının orijinal gelişimi için araçları değiştirerek öğrencilerin yaratıcılık yeteneklerini geliştirmektir. Sonuçta üç K-4 standart içeriği; çevrenin, kültürün, bireyin ve başkasının fikirlerini, sanat çalışmalarını yanıtlama ve yeniden keşfetme süreci sayesinde öğrenmeyi umuyor. Bu çalışma aynı zamanda uygulama araçları ve sanat öğretmenlerinin tutumlarını etkileyebilen faktörleri araştırmaktadır.

Çalışmanın sorularına cevaplamak için, 56 soruluk anket geliştirilmiştir. Toplanan verilerin analizleri Independent-Sample t-test, One-way Anova ve Türkiye (HSD) Post-Hoc analizi testi ile yapılmıştır. Çalışmaya 288 K-4 sınıfı ilköğretim sanat öğretmeni katılmıştır.

Çalışmanın sonucunda katılımcıların sanat tarihi ve uygulamalı sanatının önemini yüksek değerde buldukları açığa çıkmıştır. İstatistik testleri, sanat öğretmenin bir dereceye sahip olması, güven aşamasının her disiplini bilme ile ilgili olduğu ve iş güvenliğinin dört temel disipline yönelik katılımcıların tutumlarını önemli ölçüde etkilediğini belirledi.

Çalışmanın sonuçları üç görsel sanatlar standardının uygulama aşamasının üstünlüğünü de gösterdi. Görsel sanatlar standardı iki uygulama aşamasının en üstünü oldu; bundan sonra görsel sanatlar standardı bir ikinci oldu, sonuçta; görsel sanatlar standardı üç en düşük uygulama aşaması oldu. Sanat öğretmenin bir dereceye sahip olması, profesyonel bilginin güvenlik aşaması ve iş güvenliği önemli istatistiksel faktörler olarak bulundu.

Quintiliani (2003), "Sanat Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Yönünde Florida Sunshine Eyalet Standartlarına Yönelik Tutumları" adlı tez çalışması Uluslararası Florida Üniversitesinde hazırlanmıştır.

Sunshine eyalet standartlarının kullanıldığı sanat eğitimi yaklaşımı temel içeriği iki yıldan daha fazla süredir profesyonel sanat eğitimi organizasyonları ve önemli sanat eğitimcileri tarafından desteklenen bir görüş yansıtır. Sunshine eyalet standartları müfredat yaklaşımının başarılı uygulaması sanat öğretmenleri sanat uygulaması, sanat tarihi, sanat eleştirisi ve estetik gibi dört temel içeriği bilmesi ve tanımasını gerektirir.

Bu çalışmanın amacı; görsel sanatlar için Florida' daki Sunshine eyalet standartları müfredat yapısını sanat eğitimi yaklaşımının temel içeriğine yönelik öğretmenlerin bakış açılarını ve tutumlarını incelemektir. Anketler Miami-Dade şehrindeki okullardaki 440 sanat öğretmenine gönderilmiştir. Çalışmada 138' in tamamı temel, orta ve üst düzey okul sanat öğretmeni katılmıştır.

Bu çalışmada topluluğun tipi, öğretmenlerin eğitim düzeyi dahil çeşitli faktörler araştırılmıştır. Çalışmada analizlerin temel metodları kullanılmıştır. Frekanslar ve yüzdeleri göstermek için istatistikler kullanılmıştır. Ek olarak anketler için Chi-square testleri ve Mann-Whitney U testlerinin listeleri karşılaştırılmıştır.

Çalışmanın sonunda öğretmenlerinin çoğunluğunun sanat için Sunshine eyalet standartlarının kullanıldığı temel içerikli sanat eğitimi yaklaşımını desteklediği ortaya çıktı. Aslında anket cevaplarında öğretmenlerin eğitim düzeyi, topluluk tipleri ve sınıf düzeyi olarak önemli farklılıklar görüldü. Bu çalışma öğretmen eğitiminin ve profesyonel gelişim programlarının daha fazla incelenmesi gerektiğini gösterdi.

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

Araştırmanın konusu ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan araştırmalar incelendiğinde sanatçı kavramına yönelik tutum ile ilgili ne yurt içinde ne de yurt dışında her hangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ele alındığında ise yurt içinde de yurt dışında da farklı disiplinlerde çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalara genel olarak bakıldığında farklı disiplinlerde Sınıf Öğretmenliği, Beden Eğitimi Öğretmenliği, üniversitelerin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının tümüne yönelik uygulamaların yapıldığı çalışmalara rastlanmaktadır.

Araştırmalar, yöntem ve kullanılan veri toplama teknikleri yönünden birçoğunda benzerlikler gösterirken bazı çalışmalarda ise farklılıklar göstermiştir. Genellikle geçerliliği daha önce kanıtlanıp uygulanmış veya Türkçeye uyarlanmış öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçekleri, demografik özelliklerin öğrenilmesine yönelik ise kişisel bilgi formları kullanılmıştır. Araştırmalarda genellikle betimsel tarama yöntemi ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama yönünden incelendiklerinde ise çoğunda nicel veri toplama tekniklerinden faydalanılmış, bazı çalışmalarda ise hem nicel hem nitel veri toplama tekniklerinin nadir de olsa bir arada kullanıldıkları görülmüştür.

Yapılan literatür taraması sonucunda ülkemizde de yurt dışında da görsel sanatlar ile ilgili benzer nitelikte hazırlanmış her hangi bir teze rastlanmamıştır. Yurtdışındaki literatür taramasına bakıldığında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumla ilgili çok az çalışma varken yeni öğretim yöntemlerine yönelik tutumların daha fazla araştırıldığı görülmüştür. Farklı disiplinlerde yapılan veya benzer nitelikteki görsel sanatlar alanındaki çalışmalara bakılmış ve görülmüştür ki elde edilen bazı bulgular yaptığımız çalışmayı destekler nitelikteyken bazı bulgularsa farklı niteliklere sahiptir. Sonuç olarak bakıldığında sürekli değişimin yaşandığı ve eğitim sisteminde farklılaşmaların olduğu düşünüldüğünde yapılan bu araştırmaların görsel sanatlar öğretmenliği alanında ve öğretmen adaylarının sanatçı ve mesleğe yönelik tutumları gibi alanlarda çalışmalar yapılması, görsel sanatlar eğitimi alanında yapılacak olan çalışmalara, değişimlere örnek olabileceği bakımından önemli görülmektedir.

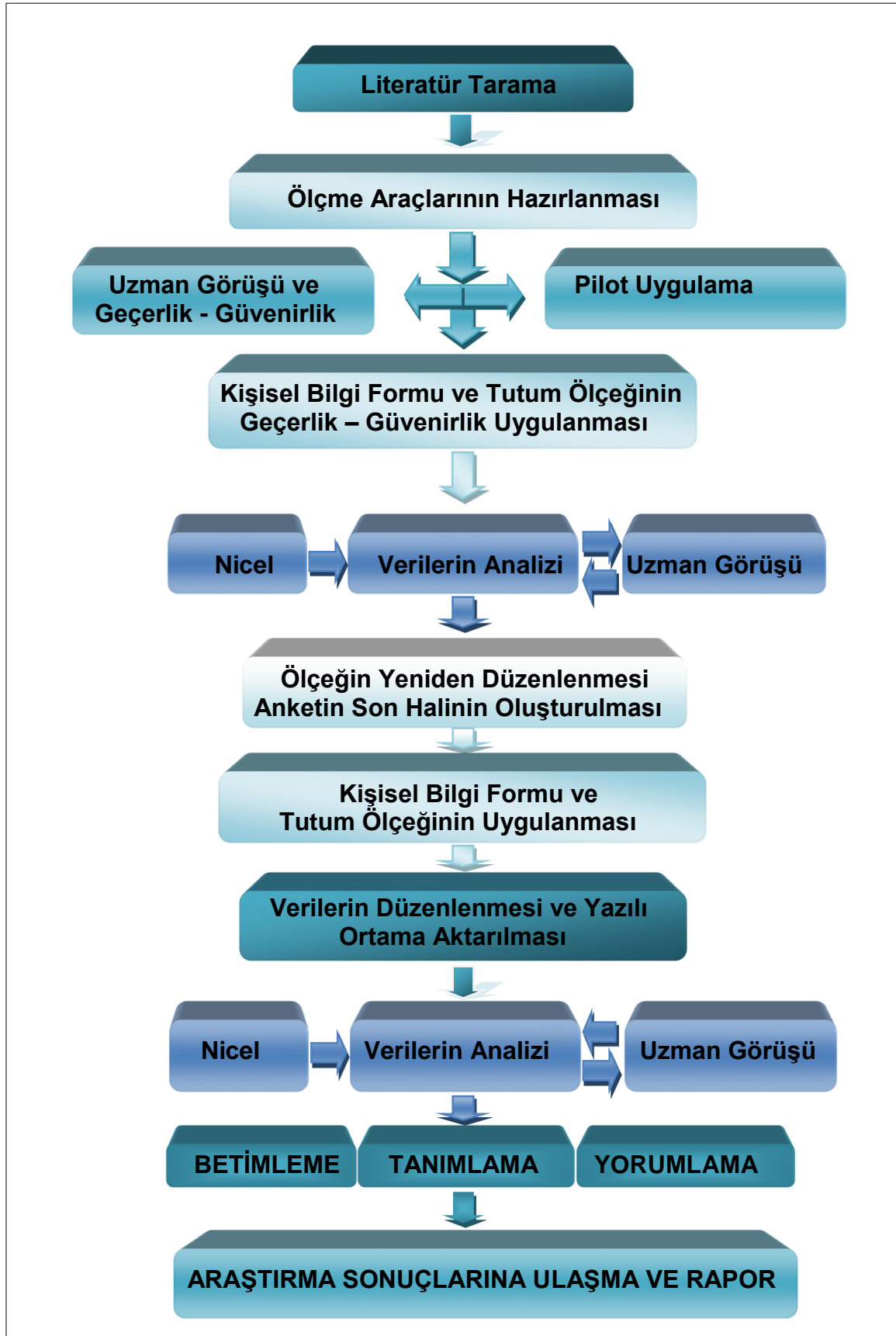
3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemine, evren ve örnekleme veri toplama araçlarına, verilerin analizine, verilerin toplanması ve çözümlenmelerinde kullanılan tekniklere ve istatistiksel işlemlere ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu araştırmada nicel araştırma yönteminden faydalanılmıştır.

3. 1. Araştırma modeli

Araştırmada nicel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Bu kapsamda nicel verilerin elde edilebilmesi için Alan Taraması Yöntemi (Survey) kullanılmıştır. Araştırma Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin ve Milli Eğitim Bakanlığında görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenleri' nin sanatçı ve öğretmenlik kavramlarına yönelik tutumlarını betimlemeye yönelik olduğu için Alan Taraması Yöntemi (Survey) kullanılmıştır. "Alan Taraması Yöntemi çalışmaları mevcut durumu tespit etmek için yürütülen bir araştırma türüdür. Daha çok araştırılması istenen olayın veya problemin mevcut durumu nedir ve neredeyiz sorularına cevap aranır" (Çepni, 2010: 65). Alan Taraması Yöntemi ile yürütülen çalışmalarda örneklemin kapsamı geniş tutulur, kapsamı geniş tutulan bir örnekleme ölçekler ile ulaşabilir. Ölçeklerden elde edilen nicel veriler sonucunda da genellemelere ulaşılmaya çalışılır.

Betimsel araştırmalarda genelde olayın ne olduğuna odaklanıldığını söyleyebiliriz. Betimleme neyin ne olduğunu, olayların nasıl başlayıp sürdüğü, olayın ya da kişinin neye benzediği ortaya konar (Punch, 2005: 16). Bu model çerçevesinde, Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin ve Milli Eğitim Bakanlığında görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin sanatçı ve öğretmenlik kavramlarına yönelik tutumlarının ne olduğu, veri toplama araçları ile edinilen bilgilere dayalı olarak betimlenmeye çalışılacaktır

Şekil 1: Araştırma sürecinde izlenen aşamalar

3. 2. Araştırma Grubu

Araştırmanın alışma grubunu 2013-2014 eğitim ve ğretim yılında Trabzon ilinde bulunan Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim İş ğretmenliği Ana Bilim Dalında rgn ve ikinci öğretimde 1.,2.,3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören 176 ğrenci ve Trabzon ili il merkezinde ve ilçe merkezlerinde Milli Eğitime bağlı okullarda görev yapan 100 Görsel Sanatlar ğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrenciler ve öğretmenler çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Araştırmanın katılımcıları (K= 121, E=55 olmak üzere toplam 176 ğrenci, K=49 E=51 olmak üzere toplam 100 GS) ' den oluşmaktadır. Katılımcıların tamamının % 61, 6' sı kadın ,%38, 4'  erkektir. Araştırmaya katılan ğrenci ve ğretmen bilgileri aşağıdaki tablolarda verildiği gibidir.

Tablo 1. Araştırma Grubunda Yer Alan Öğrenciler ve Öğretmenler ile İlgili Tanımlayıcı Bilgiler

	Değişken	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	121	%68.75
	Erkek	55	%31.25
	Toplam	176	100.0
	Sınıf	25	14.2
	1. Sınıf	27	15.3
	2. Sınıf	59	33.5
	3. Sınıf	65	36.9
	4. Sınıf	25	14.2
	Toplam	176	100.0
Mezun Olunan Lise	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	56	31.8
	Mesleki Teknik Lise	38	21.6
	Anadolu Lisesi	10	5.7
	Fen Lisesi	1	0.6
	İmam Hatip Lisesi	4	2.3
	Özel Lise	1	0.6
	Açık Lise	1	0.6
	Genel Lise	65	36.9
	Toplam	176	100.0
Anne Eğitim Düzeyi	Okur Yazar Değil	17	9.7
	Okur Yazar	14	8.0
	İlkokul Mezunu	81	46.0
	Ortaokul Mezunu	32	18.2
	Lise Mezunu	24	13.6
	Üniversite Mezunu	7	4.0
	Toplam	175	99.4
	Kayıp Sistem	1	0.6
	Toplam	176	100.0

Tablo.1' in devamı

Baba Eğitim Düzeyi	Okur Yazar Değil	4	2.3
	Okur Yazar	7	4.0
	İlkokul Mezunu	50	28.4
	Ortaokul Mezunu	43	24.4
	Lise Mezunu	45	25.6
	Üniversite Mezunu	19	10.8
	Toplam	168	95.5
	Kayıp Sistem	8	4.5
	Toplam	176	100.0
	Alınan Özel Kurs	Hayır	44
3-6 Ay Arası		52	29.5
6-9 Ay Arası		19	10.8
9-12 Ay Arası		14	8.0
1 Yıl		28	15.9
2 Yıl		11	6.3
3 Yıl ve Üzeri		7	4.0
Toplam		175	99.4
Kayıp Sistem		1	0.6
Toplam		176	100.0
Bölümü Tercih Etme Nedenleri	Resim İş Öğretmeni Olmak	115	65.3
	Sanatçı Olmak	13	7.4
	Yüksek Öğrenim Mezunu Olmak	4	2.3
	Akademisyen Olmak	27	15.3
	Diğer	17	9.7
	Toplam	176	100.0
RİÖB' nü Liseden Mezun Olduktan Kaç Yıl Sonra Kazandıkları	Hemen	85	48.3
	1 Yıl	33	18.8
	2Yıl	19	10.8
	3 Yıl	15	8.5
	4 Yıl ve Üzeri	23	13.1

Tablo.1' in devamı

	Toplam	175	99.4	
	Kayıp Sistem	1	0.6	
	Toplam	176	100.0	
Cinsiyet	Kadın	49	%49	
	Erkek	51	%51	
	Toplam	100	100.0	
GSÖ' lerinin Çalıştıkları Okul Türü	İlköğretim	20	20.0	
	Ortaöğretim	42	42.0	
	Mesleki/ Teknik Lise	1	1	
	Anadolu Lisesi	19	19.0	
	Fen Lisesi	2	2.0	
	İmam Hatip Lisesi	1	1.0	
	Genel Lise	3	3.0	
	Özel Lise	1	1.0	
	Açık Lise	0	0	
	Öğretmen Lisesi	2	2.0	
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	5	5.0	
	Diğer	4	4.0	
	Toplam	100	100.0	
	GSÖ' lerinin RİÖB'ünü Tercih Etme Nedenleri	Resim İş Öğretmeni Olmak	69	69.0
		Sanatçı Olmak	15	15.0
Akademisyen Olmak		11	11.0	
Diğer		3	3.0	
Toplam		98	98.0	
	Kayıp Sistem	2	2.0	
	Toplam	100	100.0	
GSÖ' lerinin Mezun Olduğu Program	Güzel Sanatlar Fakültesi	8	8.0	
	Resim İş Öğretmenliği	90	90.0	
	Diğer	2	2.0	
	Toplam	100	100.0	

Tablo.1' in devamı

	1 Yıl	4	4.0
GSÖ' lerinin Hizmet Yılı	2 Yıl	5	5.0
	3 Yıl	7	7.0
	4 Yıl	6	6.0
	5 Yıl ve Üzeri	78	78.0
	Toplam	100	100.0
GSÖ' lerinin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu	Evet	88	88.0
	Hayır	11	11.0
	Kayıp Sistem	1	1.0
	Toplam	100	100.0
GSÖ' lerinin Eğitim Durumu	Evet	4	4.0
	Hayır	75	75.0
	Yüksek Lisans	18	18.0
	Doktora	1	1.0
	Kayıp sistem	2	2.0
	Toplam	100	100.0

3. 3. Verilerin Toplanması

Araştırmada verileri toplamak ve araştırmanın problemlerine cevap aramak amacı ile nicel veri toplama araçlarına ihtiyaç duyulmuş ve kullanacağımız veri toplama araçları araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Bu araştırmada veri toplamak amacıyla;

(1) Resim İş Öğretmenliğinde öğrenim gören öğrenciler için 10 maddelik, Görsel Sanatlar Öğretmenleri için 9 maddelik ayrı hazırlanmış 'Kişisel Bilgi Formu',

(2) Resim İş Öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerle Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin 'Sanatçı' ve 'Öğretmenlik' kavramlarıyla ilgili tutumlarını belirlemek amacıyla hazırlanan 49 maddelik tutum ölçeği olmak üzere toplam 2 farklı veri toplama aracı geliştirilmiştir.

3. 3. 1. Veri Toplama Araçları

3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgi Formu

Hazırlanmış olan bilgi formunda kişisel bilgileri öğrenmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlerin bazı demografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Resim İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören öğrenciler için ve Görsel Sanatlar Öğretmenleri için ayrı iki form hazırlanmıştır. Form, uzman görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Resim İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören öğrencilere uygulanan Kişisel Bilgi Formu ile Görsel Sanatlar Öğretmenleri için uygulanan Kişisel Bilgi Formu sorularının bir kısmı birbirinden farklıdır. Bu sorular kişilerin durumlarına göre farklı hazırlanmıştır. Öğrenciler için hazırlan kişisel bilgi formunda 10, Görsel Sanatlar öğretmenleri için hazırlanan kişisel bilgi formunda 9 adet yaş, cinsiyet, hizmet yılı, okul türü, öğrenim düzeyi gibi kişisel bilgi soruları yer almaktadır.

3. 3. 1. 2. Tutum Ölçeği

“Tutum ölçekleri bireyin iç dünyasını ortaya çıkarmak üzere oluşturulmuş bir dizi cümleye/ifadeye bireyin cevap vermesi için hazırlanmış anketlerdir” (Tavşancıl, 2005: 107). Bireyin kendisi hakkında bilinmesini istedikleri ile sınırlı kalmaktadır. Tutumları ölçmeye yönelik birçok farklı ölçek geliştirilmiştir. Bunlardan en önemli ve yaygın olarak kullanılanı likert tipi ölçek çeşididir. Çünkü diğer tutum ölçeklerine göre daha kolay geliştirilir ve kullanılabilirliği daha yüksektir.

Sanatçı ve Öğretmenlik kavramlarına yönelik tutum ölçeği hazırlanırken araştırmacı tarafından geliştirilen Sanatçı ve Öğretmenlik kavramlarına yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören öğrenciler ve Milli Eğitim Bakanlığında görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Nisan ayı içerisinde, değişik günlerde araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Araştırmada kullanılan tutum ölçeği (EK 3) Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören öğrenciler ve Milli Eğitim Bakanlığında görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin sanatçı ve öğretmenlik kavramlarına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Tutum ölçeği maddeleri hazırlanmadan önce farklı kaynaklardan literatür taraması yapılarak araştırmacı tarafından sanatçı ve öğretmenlik kavramlarıyla ilgili olumlu ya da olumsuz iki yüzün üzerinde soru maddesi

hazırlanmış, daha sonra sorular üzerinde eleme yapılarak ölçek soruları sanatçılık kavramına yönelik 50, öğretmenlik kavramına yönelik 50 soruya düşürülmüştür. Bu süreçte iki farklı gruptan öğretmen adayları ve öğretmenlerle zaman zaman bir araya gelinerek fikir ve görüşlerinden faydalanılmıştır. Uygulama hem Resim İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören öğrenciler hem de Görsel Sanatlar Öğretmenleri ile yapılacağı için her iki gruba birden uygun düşecek olan ölçek soruları yüz soru içinden seçilerek soru sayısı sanatçılık kavramına yönelik 25, öğretmenlik kavramına yönelik 25 madde olarak toplam 50 soruya düşürülmüştür.

Hazırlanan tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması için asıl uygulama öncesinde 100' er adet anket Ankara Gazi Üniversitesi ve Erzurum Atatürk Üniversitesine gönderilmiştir. Bu üniversitelerdeki resim iş öğretmen adayları tarafından doldurulmuş ve asıl uygulamadan önce geçerlilik ve güvenilirlik çalışması açısından 180 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Uygun bulunan 146 adet anket üzerinden veri analizi yapılmış yapılan analiz sonucunda anketteki hatalı madde olarak görülen 24. madde çıkarılarak anket yeniden düzenlenmiştir. Başlangıçta 50 maddeden oluşan ölçme aracı (tutum ölçeği); uzman görüşleri, madde ayırt ediciliği, toplam madde korelasyonları, madde güçlük düzeyleri dikkate alınarak 49 maddeye düşürülmüştür.

Tablo 2: Sanatçı ve Öğretmen Kavramlarına Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması Sonrasında Çıkarılan Madde

	1	2	3	4
Soru 1				-0.488
Soru 2	0.58			
Soru 3				-0.64
Soru 4	0.541			
Soru 5			0.46	
Soru 6			0.501	
Soru 7			0.526	
Soru 8	0.364			
Soru 9	0.547			
Soru 10	0.685			
Soru 11	0.741			
Soru 12	0.794			
Soru 13	0.8			
Soru 14	0.72			
Soru 15	0.727			
Soru 16	0.609			
Soru 17	0.516			
Soru 18			0.371	
Soru 19			0.4	
Soru 20				0.413
Soru 21	0.387			
Soru 22			0.442	
Soru 23		0.489		
Soru 24	0.024	0.053	-0.022	0.12
Soru 25		0.321		
Soru 26			0.449	
Soru 27		0.524		
Soru 28				0.602
Soru 29		0.619		
Soru 30			0.502	
Soru 31		0.528		
Soru 32				-0.324
Soru 33		0.594		
Soru 34		0.604		
Soru 35		0.628		
Soru 36		0.48		
Soru 37		0.566		
Soru 38		0.546		
Soru 39			0.551	
Soru 40				0.421
Soru 41		0.451		
Soru 42		0.549		
Soru 43		0.38		
Soru 44			0.577	
Soru 45			0.546	
Soru 46		0.603		
Soru 47	0.323			
Soru 48		0.342		
Soru 49		0.544		
Soru 50		0.465		

Açımlayıcı Temel Bileşen Analizi. Rotasyon Yöntemi: Kaiser Normalleştirme ile Varimax. Dönüştürülmüş Yapı Matrisi

Tablo 3: Faktör Analizi Sonucunda Çıkan Faktör Rotasyon Değerleri

Dönüştürülmüş Yapı	Matrisi(a)			
	1	2	3	4
Soru1	0.215	0.123	0.117	-0.474
Soru2	0.585	0.131	-0.058	-0.292
Soru3	0.241	-0.029	0.23	-0.621
Soru4	0.546	0.053	-0.08	-0.376
Soru5	0.074	-0.089	0.458	0.023
Soru6	-0.152	-0.053	0.497	0.145
Soru7	0.023	0.109	0.53	-0.08
Soru8	0.368	0.337	-0.091	-0.152
Soru9	0.545	0.124	-0.024	0.133
Soru 10	0.688	0.144	0.065	-0.025
Soru11	0.741	0.134	0.04	-0.12
Soru12	0.796	0.074	-0.084	0.044
Soru13	0.801	0.217	-0.066	0.062
Soru14	0.721	0.217	0.039	-0.102
Soru15	0.721	0.265	-0.096	0.016
Soru16	0.611	0.131	-0.003	0.115
Soru17	0.51	0.054	-0.036	0.28
Soru18	0.043	-0.293	0.362	0.034
Soru19	0.333	-0.222	0.381	0.288
Soru20	0.276	-0.17	0.288	0.425
Soru21	0.386	0.124	-0.151	0.119
Soru22	0.279	-0.288	0.425	0.187
Soru23	0.329	0.466	-0.01	-0.056
Soru24	0.018	0.072	-0.024	0.11
Soru25	0.143	0.334	0.242	0.023
Soru26	-0.107	0.339	0.474	-0.317
Soru28	0.051	0.153	0.223	0.619
Soru29	0.091	0.622	-0.019	0.176
Soru30	-0.248	0.265	0.522	-0.312
Soru31	0.22	0.519	-0.026	0.388
Soru32	0.253	0.172	0.245	-0.319
Soru33	0.324	0.583	-0.033	0.143
Soru34	0.152	0.615	0.045	-0.169
Soru35	0.413	0.61	0.037	0.13
Soru36	0.115	0.483	0.131	-0.01
Soru37	0.224	0.599	-0.215	0.135
Soru38	0	0.554	0.144	-0.19
Soru39	-0.04	-0.045	0.554	-0.191
Soru40	0.103	0.225	-0.008	0.421
Soru41	0.002	0.439	0.279	0.237
Soru42	0.112	0.554	-0.129	0.116
Soru43	0.202	0.367	-0.009	0.339
Soru44	-0.297	0.118	0.585	-0.026
Soru45	-0.177	0.358	0.559	0.014
Soru46	0.192	0.606	0.031	0.024
Soru47	0.321	0.253	0.125	-0.048
Soru48	0.304	0.345	-0.231	0.009
Soru49	0.09	0.553	-0.293	-0.002
Soru50	0.05	0.48	0.085	-0.007

Bu kapsamda tutum ölçeği 49 madde olarak belirlenmiştir.

Ölçme aracında 35 tanesi olumlu, 14 tanesi olumsuz olmak üzere 49 tutum ifadesi yer almaktadır. 5' li likert tipi hazırlanan tutum ölçeğindeki sorulara beş kategori üzerinden cevap verilmektedir. Maddelerin sayısı olarak karşılığı şunlardır: Kesinlikle Katılıyorum (5), Oldukça Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Çok Az Katılıyorum (2), Kesinlikle Katılmıyorum (1).

Asıl uygulama 2013-2014 eğitim öğretim yılı Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalında örgün ve ikinci öğretimde öğrenim gören 1.,2.,3., ve 4. Sınıf öğrencilerinin tamamı ve Trabzon ili il merkezinde ve ilçe merkezlerinde Milli Eğitime bağlı görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenleri ile birlikte nisan ayı içerisinde yapılmıştır. Kişisel bilgiler bölümünün cevaplanması için 10 dakika, tutum ölçeği bölümünün cevaplanması için ise 20 dakika, toplamda 30 dakika verilmiştir. Uygulanan anketlerden 176 resim iş öğretmeni adaylarından, 100 Görsel Sanatlar Öğretmenlerinden olmak üzere toplam 276 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Yapılan araştırmanın sonucunda SPSS programı ile inceleme yapılarak uzman görüşleri doğrultusunda değerlendirme yapılmıştır.

3. 3. 2. Veri Toplama Süreci

Araştırma da kullanılacak Görsel Sanatlar Öğretmenlerine yönelik olan verilerin toplanması için Trabzon İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır (EK 1). Belirlenen tarihlerde araştırmacı tek tek Görsel Sanatlar öğretmenleriyle iletişime geçmiştir. Daha sonra belirlenen tarihlerde, araştırmacı tarafından geliştirilen görsel sanatlar öğretmenlerine yönelik ölçekler çoğaltılarak araştırma grubuna tek oturumda 30 dakikalık bir sürede uygulanmıştır.

Aynı şekilde araştırmada kullanılacak Resim iş öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilere yönelik olan verilerin toplanması için ders saatleri içerisinde Öğretim görevlilerinden izin alınarak, belirlenen tarihlerde araştırmacı tarafından geliştirilen resim iş öğretmeni adaylarına yönelik hazırlanan ölçekler çoğaltılarak sınıflarda araştırmacı tarafından 30 dakikalık sürede uygulanmıştır. Uygulanan ölçekler toplandıktan sonra eksik ve yanlış işaretleme yapılan ölçekler değerlendirmeye alınmamış ve analizler 276 veri üzerinde yapılmıştır.

3. 5. Verilerin Analizi

Veri analizleri için SPSS 15.0 programı kullanılmıştır. Analiz kapsamında tanımlayıcı teknikler ile bağımsız t testi ve parametrik olmayan veriler için Kruskal-Wallis teknikleri kullanılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın ait nicel bulgu ve yorumlar yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bütün nicel bulgu ve yorumlar aşağıda verilmektedir.

4. 1. Araştırmanın Nicel Bulgu Ve Yorumları

1. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin “sanatçı” kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yapılan bağımsız t testinde Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin sanatçı kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($t = -0.36$, $p > 0.05$).

Tablo 4. Resim İş Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Göre Öğrenciler İle Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Sanatçı Kavramına İlişkin Tutumları

Değişken	N	Ort	Ss	t	sd	p
Öğrenci	176	4.11	0.43	-0.36	274	0.72
Öğretmen	100	4.13	0.39			

2. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin “öğretmen” kavramına ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin öğretmen kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($t = -1.54$, $p > 0.05$).

Tablo 5. Resim İş Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrenciler İle Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Öğretmen Kavramına İlişkin Tutumları

Değişken	N	Ort	Ss	t	sd	p
Öğrenci	176	3.76	0.49	1.54	274	0.13
Öğretmen	100	3.67	0.34			

3. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan kız ve erkek öğrencilerin “sanatçı” kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyete dayalı fark var mıdır?

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin sanatçı kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmiştir ($t = -2.09$, $p < 0.05$). Bu fark kız öğrencilerin puanlarının (Ort= 4.16, Ss=0.37), erkek öğrencilerin puanlarından (Ort= 4.01, Ss=0.53) yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 6. Resim İş Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Sanatçı Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Cinsiyete Dayalı Farklılıklar

Değişken	N	Ort	Ss	t	sd	p
Kız	121	4.16	0.37	2.09	174	0.05
Erkek	55	4.01	0.53			

4. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan kız ve erkek öğrencilerin “öğretmen” kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyete dayalı fark var mıdır?

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin öğretmen kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($t = -1.23$, $p > 0.05$).

Tablo 7. Resim İş Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Öğretmenlik Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Cinsiyete Dayalı Farklılıklar

Değişken	N	Ort	Ss	t	sd	p
Kız	121	3.79	0.51	1.23	174	0.22
Erkek	55	3.70	0.42			

5. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin “sanatçı” kavramına ilişkin tutumları arasında sınıf düzeyine dayalı fark var mıdır?

Öğrencilerin sanatçı kavramına ilişkin tutumlarının sınıf düzeyine bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin sanatçı kavramına ilişkin tutumları sınıf düzeyine bağlı olarak anlamlı fark göstermemiştir ($\chi^2=3.11$, $sd=3$, $p>0.05$).

Tablo 8. Resim İş Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Sanatçı Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Sınıf Düzeyine Dayalı Farklılıklar

Sınıf	N	Ortalama Sıra Farkı	χ^2	sd	p
Sanatçı 1.Sınıf	25	89,48	3.11	3	0.38
2.Sınıf	27	103,89			
3.Sınıf	59	85,75			
4.Sınıf	65	84,23			
Toplam	176				

6. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin “öğretmen” kavramına ilişkin tutumları arasında sınıf düzeyine dayalı fark var mıdır?

Öğrencilerin öğretmen kavramına ilişkin tutumlarının sınıf düzeyine bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Elde edilen

sonuçlara göre öğrencilerin öğretmen kavramına ilişkin tutumları sınıf düzeyine bağlı olarak anlamlı fark göstermemiştir ($\chi^2=4.01$, $sd=3$, $p>0.05$).

Tablo 9. Resim İş Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Öğretmenlik Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Sınıf Düzeyine Dayalı Farklılıklar

Sınıf	N	Ortalama Sıra Farkı	χ^2	sd	p
Sanatçı 1.Sınıf	25	81,84	4.01	3	0.26
2.Sınıf	27	102,65			
3.Sınıf	59	92,33			
4.Sınıf	65	81,71			
Toplam	176				

7. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin “sanatçı” kavramına ilişkin tutumları arasında mezun oldukları liseye dayalı (GSL ve diğerleri) fark var mıdır?

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin GSL ile diğer mezun olunan liselere göre sanatçı kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($t= 1.09$, $p> 0.05$).

Tablo 10. Güzel Sanatlar Liselerinde ve Diğer Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Sanatçı Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Farklılıklar

Değişken	N	Ort	Ss	t	sd	p
Güzel SL	56	4.16	0.42	1.09	174	0.27
Diğer Liseler	120	4.09	0.44			

8. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin “öğretmen” kavramına ilişkin tutumları arasında mezun oldukları liseye dayalı (GSL ve diğerleri) fark var mıdır?

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin GSL ile diğer mezun olunan liselere göre öğretmen kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($t= 0,43$, $p> 0.05$).

Tablo 11. Güzel Sanatlar Liselerinde ve Diğer Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Öğretmen Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Farklılıklar

Değişken	N	Ort	Ss	t	sd	p
Güzel SL	56	3.78	0.51	0,43	174	0.67
Diğer Liseler	120	3.75	0.48			

9. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Görsel sanatlar öğretmenlerinin “sanatçı” kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyete dayalı fark var mıdır?

Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin sanatçı kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı fark gözlenmemiştir ($t= 1.70$, $p>0.05$).

Tablo 12. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Sanatçı Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Cinsiyete Dayalı Farklılıklar

Değişken	N	Ort	Ss	t	sd	p
Kız	42	4.20	0.37	1.70	97	0.09
Erkek	57	4.07	0.53			

10. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Görsel sanatlar öğretmenlerinin “öğretmen” kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyete dayalı fark var mıdır?

Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin öğretmen kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı fark gözlenmemiştir ($t= 1.75$, $p>0.05$).

Tablo 13. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Öğretmenlik Kavramına İlişkin Tutumları Arasında Cinsiyete dayalı Farklılıklar

Değişken	N	Ort	Ss	t	sd	p
Kız	42	3.69	0.44	1.75	97	0.65
Erkek	57	3.66	0.25			

5. TARTIŞMA

Bu çalışma Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının ve Öğretmenlerinin Sanatçı ve Öğretmen Kavramlarına Yönelik Tutumlarının ne düzeyde olduğu, Görsel Sanatlar Öğretmen adayları ve öğretmenlerinin tutumları ile cinsiyet, sınıf düzeyi, öğrenim görülen okul ve diğer değişkenlerin arasında tespit edilen istatistiksel bulgular tartışılmıştır. Araştırma ile ilgili bulguların tartışılması ve yorumlanması inceleniş sıralamasına uygun olarak yapılmıştır.

Araştırma sonucunda yapılan bağımsız t testinde Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin sanatçı kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($t = -0.36$, $p > 0.05$). Ayrıca Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin öğretmen kavramına ilişkin tutumları arasında da anlamlı fark gözlenmemiştir ($t = -1.54$, $p > 0.05$). Bulut (2009)' un araştırmasında da öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Dağ (2010)' a göre yapılan araştırma sonucunda, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlara olumlu ve orta düzeyde sahip oldukları görülmüş, Atalay (2005)' in çalışma sonuçlarına bakıldığında ise Anadolu öğretmen Lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik çok yüksek düzeyde tutumlar sergiledikleri görülmüştür. Öğretmen Liselerine gelen öğrencilerin çoğu, daha ilk sınıflardan itibaren kendilerini geleceğin öğretmenleri olarak görmeye başladıkları bu tutumlarından anlaşılmaktadır.

Araştırmaya bakıldığında; Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin sanatçı kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmiştir ($t = -2.09$, $p < 0.05$). Bu fark kız öğrencilerin puanlarının ($Ort = 4.16$, $Ss = 0.37$), erkek öğrencilerin puanlarından ($Ort = 4.01$, $Ss = 0.53$) yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Elde edilen bu bulgular diğer araştırma sonuçlarıyla paralellikler göstermektedir. Sandıkçı (2011) ve Gül (2006)' ün yapmış oldukları araştırma sonuçlarına göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla olumlu tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Ayrıca Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin öğretmen kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($t = -1.54$, $p > 0.05$). Külçe (2005) ve Çetinkaya (2007)' ya göre ise öğrencilerin tutumları cinsiyetlerine göre etkilenmemekte ve değişmemektedir. Tunçeli

(2013)' ye göre de öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek tutumu ölçeği puanları ile cinsiyetleri arasındaki fark bağımsız t-teste göre anlamlı bulunmamıştır. Çapa ve Çil (2000)' in çalışmaları da paralel özellikler göstermiştir. Tutum puanlarının ortalamaları cinsiyete göre incelendiğinde kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlardan bir diğeri; öğrencilerin sanatçı kavramına ilişkin tutumlarının sınıf düzeyine bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını test etmektir. Bunun için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin sanatçı kavramına ilişkin tutumları sınıf düzeyine bağlı olarak anlamlı fark göstermemiştir ($\chi^2=3.11$, $sd=3$, $p>0.05$). Tanrıoğen (1997)' nin çalışması öğrencilerin sınıf düzeyleri ile tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını göstermektedir. Başka bir deyişle, öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları olumlu ya da olumsuz yönde değişmemektedir. Çiçek Sağlam (2008)' a göre ise öğrencilerin mesleğe yönelik tutumları devam edilen sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Gruplar arası farkın kaynağına bakıldığında bu farkın birinci sınıf, üçüncü sınıf ve dördüncü sınıf öğrencilerinin lehine olduğu görülmektedir. İkinci sınıfa devam eden öğrencilerin diğer sınıf düzeylerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha düşük bulunmuştur. Bu araştırmanın verileri, öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarının ilk yıl daha olumlu olduğunu ikinci sınıfta bunun biraz azaldığını ancak üçüncü ve dördüncü sınıflara gelindikçe mesleğe yönelik olumlu tutumun tekrar arttığını göstermektedir.

Diğer bir araştırma sonucuna bakıldığında; öğrencilerin öğretmen kavramına ilişkin tutumlarının sınıf düzeyine bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin öğretmen kavramına ilişkin tutumları sınıf düzeyine bağlı olarak anlamlı fark göstermemiştir ($\chi^2=4.01$, $sd=3$, $p>0.05$). Çalışmanın bu sonuçları Terzi ve Tezci (2007)' nin araştırmasıyla paralellik göstermektedir. Çalışmanın sonucunda; program farklılığının öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılığa yol açmadığını ve sınıf farklılığının da öğrencilerin tutum puanları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı göstermektedir. Kahyaoğlu, Tan ve Kaya (2013)' nin araştırmasına bakıldığında öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıflarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve öğrenme stilleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin GSL ile diğer mezun olunan liselere göre sanatçı kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($t= 1.09$, $p> 0.05$). Çiğdem (2010), Küçükosmanoğlu

ve Can (2013)' a göre öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Çiçek Sağlam (2008)' in yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin mezun oldukları okul türüne göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiğini ve Güzel Sanatlardan mezun olan öğrencilerin diğer (genel ve diğer meslek liselerinden) liselerden mezun olan öğrencilere göre mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu belirtmişlerdir.

Bunun yanı sıra yapılan araştırma sonucunda Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin GSL ile diğer mezun olunan liselere göre öğretmen kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($t= 0,43$, $p> 0.05$). Bulut (2011)' a göre müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında mezun olunan lise türüne göre anlamlı bir farklılık olduğu ve güzel sanatlar ve spor lisesinden mezun olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının genel liselerden mezun olan öğrencilere göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda mezun olunan lise türünün öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları olumlu veya olumsuz yönde değiştirdiği söylenebilir. Derman, Özkan, Altuk ve Mülazımoğlu (2008)' nun araştırma sonuçları ise Kimya öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamanın Genel Lise mezunu kimya öğretmeni adaylarına ait olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre Genel Lise mezunu kimya öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, Mesleki Teknik Lise ve Anadolu Lisesi mezunu kimya öğretmeni adaylarının tutumlarından yüksektir.

Başka bir sonuca göre Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin sanatçı kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı fark gözlenmemiştir ($t= 1.70$, $p>0.05$). Yüksel (2004)' e göre dönem başında tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenliğe yönelik tutumları cinsiyetlerine göre incelendiğinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre dönem başında bayan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları erkeklere göre daha olumludur. Dönem sonunda cinsiyetler açısından öğrencilerin öğretmenliğe yönelik tutumları incelendiğinde anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Çiğdem (2010) ise yaptığı araştırmada sınıf öğretmenliği adaylarının cinsiyetlerine göre öğrenme stillerine yönelik anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bayan öğretmen adaylarının sahip oldukları öğrenme stilinin ayrıştırma ve özümseme öğrenme stilinde yoğunlaşması, problem çözme, karar verme, mantıksal analizlerde bulunma gibi konularda başarılı olduklarını ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi tercih ettiklerini göstermektedir. Erkek öğretmen adaylarının ise genelinin değiştirme öğrenme stiline sahip olması, iyi özetleme yapma, empati kurma,

sentez yapma, sezgisel düşünme konularında başarılı, hayal etme yeteneğine sahip ve sosyal olduklarını göstermektedir.

Araştırma sonucunda Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin öğretmen kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı fark gözlenmemiştir ($t= 1.75$, $p>0.05$). Saraç (2002) ve Can (2010)' ın araştırma sonuçlarına göre de öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Duran (2009)' a göre cinsiyet açısından öğretmenlik mesleği tutum ölçeği toplam puanlarında öğretmenlik tutumu fark göstermezken, değerler alt boyutunda erkek öğrenciler kız öğrencilerden daha olumlu tutuma sahiptirler.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularıyla ilgili ulaşılmış olunan sonuçlara ve araştırma sonucunda dayanılacak ve ileride yapılabilecek araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6. 1. Sonuçlar

“Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının ve Öğretmenlerinin Sanatçı ve Öğretmen Kavramlarına Yönelik Tutumları” adlı bu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin sanatçı kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre, görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenleri ile öğrenim gören öğrencilerin sanatçı kavramına bakışları arasında her hangi bir farklılık kendini göstermemektedir.

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin öğretmenlik kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre, görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenleri ile öğrenim gören öğrencilerin öğretmenlik kavramına bakışları arasında her hangi bir farklılık kendini göstermemektedir.

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin sanatçı kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyete göre anlamlı fark gözlemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca bakıldığında Resim İş Öğretmenliği bölümündeki kız ve erkek öğrencilerin sanatçı kavramlarına yönelik tutumlarını cinsiyet farklılıklarının etkilediği gözlemlenmektedir.

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin öğretmenlik kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca bakıldığında resim iş öğretmenliği bölümündeki öğrencilerin öğretmenlik kavramlarına yönelik tutumlarını cinsiyet farklılıklarının etkilemediği gözlemlenmektedir.

Öğrencilerin sanatçı kavramına ilişkin tutumlarının sınıf düzeyine bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin sanatçı kavramına ilişkin tutumları sınıf düzeyine bağlı olarak anlamlı fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin öğretmenlik kavramına ilişkin tutumlarının sınıf düzeyine bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin öğretmenlik kavramına ilişkin tutumları sınıf düzeyine bağlı olarak anlamlı fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin mezun oldukları liseye göre (GSL ve diğerleri) sanatçı kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin mezun oldukları liseye göre (GSL ve diğerleri) öğretmen kavramına ilişkin tutumları arasında anlamlı fark gözlenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin sanatçı kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı fark gözlenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin öğretmenlik kavramına ilişkin tutumları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı fark gözlenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

6. 2. Öneriler

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Resim İş Öğretmenliği öğrencilerinin ve görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin sanatçı ve öğretmen kavramlarına yönelik tutumlarının daha olumlu yöne doğru yönlendirilebilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Bu amaçla;

Nitelikli sanatçı ve nitelikli öğretmen yetiştirilmesine özen gösterilmeli, Resim İş Öğretmenliği öğrencilerine ve görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenlerine üniversite hayatlarında iyi bir eğitim verilmelidir.

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören kız ve erkek öğretmen adaylarının sanatçılık kavramına yönelik tutumlarını geliştirmek için üniversitelerde sanatsal çalışmalara yönelik faaliyetler düzenlenmeli, öğretmen adayları bu sanatsal faaliyetlere katılmaları konusunda teşvik edilmelidir.

Resim İş Öğretmenliği Bölümlerinde Anasanat Dalı' na yönelik uygulamalı dersler ve öğretmenlik meslek bilgisi dersleri etkili ve verimli bir şekilde verilmeye çalışılmalı, daha çok uygulamaya yönelik olacak şekilde verilerek öğrenme kalıcı hale getirilmelidir.

Görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin çalıştığı ortamlar düzenlenmeli, daha iyi eğitim vermeleri ve mesleklerine yönelik olumlu tutum geliştirmeleri için gerekli ortamlar sağlanmalıdır.

Görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenleri göreve başladıktan sonra sürekli kendini yenilemeli sanat, sanatçı kavramı, gelişen ve değişen öğretim programları hakkında bilgi sahibi olarak yenilikleri takip etmeye çalışmalıdır.

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin Güzel Sanatlar Fakültelerinde aldıkları eğitimin sonunda sanatçı mı yoksa öğretmen mi olmak istediklerinin tercihini doğru yapmaları sağlanmaya çalışılmalıdır.

Görsel sanatlar öğretmenlerinin daha istekli ve nitelikli eğitim vermeleri için Görsel Sanatlar ders saatleri artırılmalıdır.

Resim İş Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilgilerinin artırılması ve olumlu tutumların gerçekleşmesini sağlamak amacıyla öğretmenlik mesleği, sosyal, kültürel ve ekonomik yönlerden iyileştirilmelidir.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu konuyla ilgili eğitim fakültesinin tüm bölümlerinde öğrenim gören bütün öğretmen adaylarının tümünün öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları şeklinde daha geniş ve kapsamlı bir araştırma yapılabilir.

Kullanılan ölçme aracıyla ilgili sınırlılıklar dikkate alınmalıdır. Veri toplama süreçlerinin ve ölçme araçlarının daha verimli, daha objektif kullanılabilmesi açısından araştırmaların dikkatli davranmaları önerilmektedir.

Uygulama da kullanılan ölçekteki soru sayısının fazla olması öğrencilerin ve öğretmenlerin sıkılarak isteksiz bir şekilde soruları cevaplamalarına neden olabileceğinden bu hususa da dikkat edilmesi önerilmektedir.

Bu konuyla ilgili araştırmanın evreni daha geniş tutularak, farklı üniversitelerde ve bölümlerde daha fazla örneklem grubuyla çalışılabilir.

7. KAYNAKLAR

- Açışlı, S. Ve Kolomuç, A. (2012). *Sınıf öğretmenleri adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi*. Eğitim ve öğretim araştırmaları dergisi (Journal of research in education and teaching), 1(2), 266-271.
- Akalın, T., Başar, C., Çevik, S. K. ve Kanat, S. (2012). *1983' den günümüze siyasi partilerin kültür ve sanat politikaları*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Mercin, L. (2011). Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi. Alakuş, A. O. ve Mercin, L. (Ed.), *Sanat Nedir içinde* (s. 1-12). Ankara: Pegem Akademi.
- Aldosari, M. M. A. (2006). Arkansas elementary art teachers' attitudes toward discipline-based art education and their implementation of the state visual arts standards. A dissertation submitted in partial fulfilment of the requirements for the degree of doctor of philosophy. (UMI No: 3273752).
- Artut, K. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Atalay, C. (2005). Öğretmen liselerindeki öğrencilerin kişilik özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Atılğan, H. (Ed.). (2011). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ayaydın, A. (2009). *Güzel sanatlar eğitimi resim-iş öğretmenliği anabilim dallarının sorunları ve çözüm önerileri*. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 30, 31-45.
- Ayaydın, A. ve Kurtuldu, K. (2010). *Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin bilimsel araştırma yöntemleri dersine ilişkin tutumları*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi, 10(2), 1-8.
- Ayık, A. Ve Ataş, Ö. (2014). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretim motivasyonları arasındaki ilişki*. Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi (Journal Of Educational Sciences Research), 4(1), 25- 43.
- Barut, B. (2005). *Siyasal reklamcılık özelinde siyasal tutumların oluşması süreci*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15(2), 295-317.
- Bilir, A. (2011). *Türkiye' de öğretmen yetiştirmenin tarihsel evrimi ve istihdam politikaları*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 44(2), 223-246.

- Bulut, D. (2011). *Müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(3), 651-674.
- Bulut, İ. (2009). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat üniversitesi örneği)*. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 14, 13-24.
- Buyurgan, S. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi, eğitimin her kademesine yönelik yöntem ve tekniklerle*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Can, N. (2004). *Öğretmenlerin geliştirilmesi ve etkili öğretmen davranışları*. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(1) ,103-119.
- Can, Ş. (2010). *Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İlke), Sayı 24, 13-28.
- Erinç. S. M. (1993). Sanata giriş ve estetik. Cantürk, F. (Ed.), *Sanat Nedir içinde* (s.3-11). Eskişehir: ETAM A. Ş. Web–Ofset.
- Çapa, Y. Ve Çil, N. (2000). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 69-73.
- Carroll, K. L. (2011). *What if they believed us? How well prepared are art educators to deliver on the promises of art education?* Arts Education Policy Review, 112, 9–25.
- Çepni, S. (2010). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çetin, Ş. (2006). *Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (geçerlik ve güvenilirlik çalışması)*. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 28-37.
- Çetinkaya, R. (2007). *Türkçe öğretmeni adaylarının yeterlilik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Çiçek Sağlam, A. (2008). *Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Haziran 5(1), 59-69.
- Çiğdem, G. (2010). *Sınıf öğretmenliği adaylarının öğrenme stilleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.

- Dağ, E. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik meleşine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleşini tercih etmelerinde etkili olan faktörler arasındaki ilişki (İzmir ili örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Derman, A., Özkan, E., Altuk, Y. G. ve Mülazımoğlu, İ.E. (2008). *Kimya öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleşine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 9(2), 113-127.
- Deveci, H. (2002). Sosyal bilgiler dersinde probleme dayalı öğrenmenin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına, akademik başarılarına ve hatırlatma düzeylerine etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.
- Duran, O. (2009). Anadolu öğretmen liselerinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleşine yönelik tutumları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Dursunoğlu, H. (2003). *Cumhuriyet döneminde ilköğretime öğretmen yetiştirmenin tarihi gelişimi*. Milli Eğitim Dergisi. Sayı:160.
- Elgün, T. (2002). *Sanatçı olabilmek. Türkiye’de sanat, plastik sanatlar dergisi*. 54(24).
- Erbay, M. (1997). *Plastik sanatlar eğitimi’ nin gelişimi* (1. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.
- Encyclopaedia Britannica, (2013). Art. <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail?sid=3d0e074d16c3495497c9d9145049ae47%40sessionmgr4004&vid=7&hid=4113&bdata=Jmxhbm9dHlmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#db=ers&AN=89403407> adresinden 10 Nisan 2014 tarihinde edinilmiştir.
- Uygun. S. (2007). Eğitim bilimine giriş. Ereş, F. (Ed.), Eğitimin tarihsel temelleri içinde (s. 153-195). Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Ergün, M. (1987). *Türkiye’de öğretmen yetiştirme çalışmalarının gelişimi*. H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi (2).
- Erinç. S. M. (2004), *Resmin eleştirisi üzerine* (2. Baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Ersoy, A. (1995), *Sanat kavramlarına giriş*. (Genişletilmiş ikinci baskı). İstanbul: Yorum Sanat Yayıncılık.
- Emhamed, E. D. H. and Krishnan, S. D. (2011). *Investigating libyan teachers’ attitude towards integrating technology in teaching english in sebha secondary schools*. Academic Research International, Volume 1, Issue 3, 182-192.

- Eser, A. (2006). *Sanat tarihi 1-2*. İstanbul: Açık Öğretim Lisesi Yayınları.
- Germaner, S.(1997). *1960 sonrasında sanat, akımlar, eğilimler, gruplar, sanatçılar*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Gilik, G. D. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Gombrich, E. H. (2004). *Sanatın öyküsü* (4. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gül, N. (2006). Öğrenci resimlerinin değerlendirilmesinde öğrencilerin algılarının resim dersine yönelik tutumlarına etkisi (Hatay ili örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.
- İnceoğlu, M. (1985). *Güdüleme yöntemleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu Yayınları: 4
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar*. Sosyal psikoloji dizisi: 1. İstanbul: Evrim Basım Yayım ve Dağıtım.
- Kahyaoğlu, M., Tan, Ç., Kaya, M. A. (2013). *İlköğretim öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 10(21), 225-236.
- Kalyoncu, R. (2009). İlköğretim 8. sınıf görsel sanatlar dersi kent projesi konusunda proje tabanlı öğrenmeye dayalı bir uygulama örneği. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kalyoncu, R. ve Süzen, H. N. (2010). *Güzel sanatlar eğitimi bölümü resim-iş eğitimi anabilim dalı öğretmen adayı öğrencilerinin "öğretmen yeterlikleri" üzerine görüşlerinin belirlenmesi*. Kastamonu Eğitim Dergisi,18(3), 903-916.
- Kalyoncu, R. ve Liman, S. (2013). *Öğretmenlerin "görsel sanatlar dersi" ve "görsel sanatlar öğretmeni" kavramlarına ilişkin metaforları*. e-Journal of New World Sciences Academy, 8(1), 115-130.
- Kavcar, C. (2002). *Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 35(1-2), 1-14.
- Kaygı, A. (2006). Sanat olanla olmayanın sırrı. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 8. Ulusal Sanat Sempozyumu "Sanat ve ..."16.
- Khan, S.,Qureshi, Y. I., Islam, Z., Khan, W., and Abbass, S. A. (2012). *Attitude of female lecturers in physical education towards profession*. International Journal of Learning & Development, Vol. 2, No. 4, 17-25.

- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Sanatta eğitim, görmek, öğrenmek, yaratmak*. (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Koçer, H. A. (1980). *Eğitim Reformları Açısından Öğretmen Yetiştirme Problemi?* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 6(1), 1-19.
- Kurtuldu, M. K. (2011). *Yürütücü bilişe dayalı bireysel tutumların piyano çalma başarısına etkisi*. Milli Eğitim Dergisi, 40 (190), 41-52.
- Kurtuldu, M. K. ve Ayaydın, A. (2011). *Resim iş ve müzik öğretmenliği öğrencilerinin bilgisayar teknolojisi kullanımına yönelik yaklaşımlarının karşılaştırılması*. ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 7(13), 387-395.
- Kuruyazıcı, H. (Yayın Yönetmeni). (2008a). *Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi 1* (2. bs., A-F.). İstanbul: Yem yayınları.
- Kuruyazıcı, H. (Yayın Yönetmeni). (2008b). *Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi 2* (2. bs., G-N.). İstanbul: Yem yayınları.
- Kuruyazıcı, H. (Yayın Yönetmeni). (2008c). *Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi 3* (2. bs., O-Z.). İstanbul: Yem yayınları.
- Küçükosmanoğlu, O., Can, M. (2013). *N.E.Ü. A.K.E.F. müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları*. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2(4), 2146-9199.
- Külçe, C. (2005). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutumları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi. Denizli.
- Liman, S. (2012). Metafizik ve psikanalizin modernizm ve sonrası sanata etkisinin değerlendirilmesi (Ktü örneği). Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi üniversitesi. Ankara.
- MEB (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu, 24/6/1973 Sayı: 14574 Resmi Gazete. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temelkanun_0/temelkanun_0.html. adresinden 16.02.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Mercin, L ve Alakuş, A. O. (2007). *Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği*. D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 9, 14-20.
- NAEA (National Art Education Association). (1994). *The national visual arts standards*. Reston. USA.
- Oreck, B. (2004). *The artistic and professional development of teachers a study of teachers' attitudes toward and use of the arts in teaching*. Journal of Teacher Education, Vol. 55, No. 1, 55-69.

- Özbek, Y. (1997). *Okumak, anlamak, yorumlamak*. (2. Baskı). Ankara: Gündoğan.
- Özder, H, Konedralı, G. Ve Zeki, C. P. (2010). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi (Educational Administration: Theory and Practice), 16(2), 253- 275.
- Özsoy, V. (2007). *Görsel sanatlar eğitimi, resim iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*. (2. Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Pekmezci, H. (2006). Global Kültüre Karşı Sanat Özgürlüktür. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 8. Ulusal Sanat Sempozyumu "Sanat ve ..." 283.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş, nicel ve nitel yaklaşımlar*. (1. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Quintiliani, L. (2003). Art teachers' attitudes toward the florida sunshine state standards for the visual arts. A disseration submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of education curriculum and instruction. Florida international universit. (UMI No: 3085016).
- Recepoğlu, E. (2013). *Öğretmen adaylarının yaşam doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı(1), 311-326.
- Saraç, C. (2002). Türk dili ve edebiyatı/ Türkçe öğretmeni adaylarının yeterlilikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- San, İ. (2008). *Sanat ve eğitim, yaratıcılık temel sanat kuramları sanat eleştirisi yaklaşımları*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Sandıkçı, M. (2011). Beden eğitimi öğretmen adayları ile diğer öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve öz-yeterlik algıları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Şahin, A. (2010). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin meslek bilgisi derslerine ilişkin görüşleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Şanal, M. ve Güçlü, M. (2005). *Yenileşme dönemi eğitimcilerinin öğretmenlik mesleğine bakışları*. Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 1, 137-154.
- Şenyapılı, Ö. (2004a). *Rönesans*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.

- Şenyapılı, Ö. (2004b). *Romantizm*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- Şenyapılı, Ö. (2004c). *Modern öncesi*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- Şenyapılı, Ö. (2004d). *Yirminci yüzyıl*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- Tanrıoğen, A. (1997). *Buca eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*. PAÜ. Eğitim Fakültesi Dergisi, 3, 55-58.
- Tavşancılı, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Temizkan, M. (2008). *Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(3), 461-486.
- Terzi, A. R. ve Tezci, E. (2007). *Necatibey eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 52, 593-614.
- Tezbaşaran, A. A. (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme klavuzu*. (2. Baskı). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Tolstoy, L. N. (2004), *Sanat nedir?* (Çev. K. Demirkıran). (2. Baskı). İstanbul: Şule Yayınları.
- Treadon, C.B. (2005). Art therapy as an agent for change in pre service teachers' attitudes and perceptions of students with emotional and behavioral disabilities. A dissertation submitted to the department of art education in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of philosophy, the florida state university college of visual arts and dance.(UMI No: 3216658).
- Tunçeli, H. İ. (2013). *Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Sakarya üniversitesi örneği)*. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 3(3), 51-58.
- Turani, A. (2003a). *Dünya sanat tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Turani, A. (2003b). *Sanat terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Türe, N. (2007). Eğitimde ve öğretimde bir araç olarak görsel sanatlar eğitiminin öğrencilere sağladığı katkılar. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi. Konya.
- Türer, A. (2013). Türkiye' de öğretmen yetiştirme ve sorunları ı, <http://public.cumhuriyet.edu.tr/aturer/ogretmenyetistirme.html> adresinden 21 Ocak 2013 tarihinde edinilmiştir.

- Uslu, M. (2013). *Pedagojik formasyon öğrencilerinin kişilik özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. International Journal of Human Sciences, 10(2), 233-245.
- Yıldız, S. (2006). Üniversite sınavına hazırlanan dersane öğrencilerinin matematik dersine karşı tutumları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Yılman, M. (2006). *Türkiye’ de öğretmen eğitiminin temelleri* (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yılmaz, A. (2006). Sanat ve simge üzerine -1. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 8. Ulusal Sanat Sempozyumu “Sanat ve ...”95.
- Yüksel, S. (2004). Tezsiz yüksek lisans programının öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına etkisi. Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(2), 355-379.

8. EKLER

Ek 1. Araştırma İzni

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.61.09.00.605.99/

14746

Konu : Araştırma İzni.

16 MAYIS 2012

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : 30/04/2012 tarihli ve B.30.2.KTÜ.0.43.00.00/320/502 sayılı yazı.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Zümrüt ŞEN'in "Resim-İş Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerle Görev Yapan Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Sanatçı ve Öğretmenlik Kavramlarına Yönelik Tutumları" adlı araştırma çalışması kapsamında kullanılacak veri toplama araçlarını Müdürlüğümüze bağlı İlimiz merkez ve ilçelerinde görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenlerine uygulama isteği Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarımıza arz ederim.

Tamer KIRBAÇ
Milli Eğitim Müdürü

HÜSEYİN ECE
16.05/2012

Hüseyin ECE
Vali a.
Vali Yardımcısı

Trabzon Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Ayrıntılı bilgi: A.AKSOY İl Milli Eğitim Şb.Md.
Tlf: 462 230 20 94 (323) – 230 39 95
Faks : 230 20 96
e-posta : trabzonmem@meb.gov.tr
kultur61@meb.gov.tr

DANISMA
444 0 632
M. H. H. T. T.

Ek 2. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarına Yönelik Kişisel Bilgi Formu

SAYIN GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMEN ADAYLARI;

Bu uygulama Resim Öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerle Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin “sanatçı” ve “öğretmen” kavramlarıyla ilgili tutumlarını tespit edebilmek için hazırlanmıştır. Yardımcı olduğunuz bu uygulama bilgileri araştırma kapsamı dışında başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Soruları cevaplarken samimi olmanız bize fayda sağlayacaktır. Yardımcı olduğunuz ve katkıda bulunduğunuz için şimdiden teşekkür eder, başarılı bir hayatın sizinle olmasını dileriz.

KTÜ
Eğitim Bilimleri Ens.
Zümrüt ŞEN

KİŞİSEL BİLGİ FORMU:

1. Öğrenim Gördüğünüz Üniversite:

.....

2. Sınıf Düzeyi: () 1.Sınıf () 2. Sınıf () 3. Sınıf () 4.Sınıf () 5. Sınıf ve üzeri

3. Yaş:.....

4. Cinsiyet : () Kadın () Erkek

5. Mezun olduğunuz lise :

() Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	() Ortaöğretim	() Mesleki /Teknik Lise
() Anadolu Lisesi	() Fen Lisesi	() İmam Hatip Lisesi
() Öğretmen Lisesi	() Özel Lise	() Açık Lise
() Genel Lise	() Diğer	

6. Anne Baba Eğitim Düzeyi :**Anne Eğitim Düzeyi:**

- () Okur Yazar Değil
 () Okur Yazar
 () İlkokul Mezunu
 () Ortaokul Mezunu
 () Lise Mezunu
 () Üniversite Mezunu

Baba Eğitim Düzeyi:

- () Okur Yazar Değil
 () Okur Yazar
 () İlkokul Mezunu
 () Ortaokul Mezunu
 () Lise Mezunu
 () Üniversite Mezunu

7. Resim iş Öğretmenliği Bölümüne girmeden önce özel kurs aldınız mı? Aldıysanız**ne kadar ?**

- () Hayır () 3-6 ay arası () 6-9 ay arası () 9-12 ay arası
 () 1yıl () 2 yıl () 3 yıl ve üzeri

8. Bu bölümü tercih etme nedeniniz nedir ?

- Resim-iş Öğretmeni olmak ()
- Sanatçı olmak ()
- Yüksek Öğrenim Mezunu Olmak ()
- Akademisyen olmak ()
- Diğer ()

9. Bu bölümü liseden mezun olduktan kaç yıl sonra kazandınız?

- () Hemen () 1yıl () 2 yıl () 3 yıl () 4 yıl ve üzeri

10. Ailenizin ekonomik gelir düzeyi ne kadar? :

- () 0-1000 TL arası () 1000-2000 TL arası
 () 2000-3000 TL arası () 3000 TL ve üstü

Ek 3. Görsel Sanatlar Öğretmenlerine Yönelik Kişisel Bilgi Formu

SAYIN GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ;

Bu uygulama Resim Öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerle Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin “sanatçı” ve “öğretmen” kavramlarıyla ilgili tutumlarını tespit edebilmek için hazırlanmıştır. Yardımcı olduğunuz bu uygulama bilgileri araştırma kapsamı dışında başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Soruları cevaplarken samimi olmanız bize fayda sağlayacaktır. Yardımcı olduğunuz ve katkıda bulunduğunuz için şimdiden teşekkür eder, başarılı bir hayatın sizinle olmasını dileriz.

KTÜ
Eğitim Bilimleri Ens.
Zümrüt ŞEN

KİŞİSEL BİLGİ FORMU :

1. Mezun olduğunuz üniversite:

.....

2. Cinsiyet : () Kadın () Erkek

3. Yaş:

4. Çalıştığınız okul türü nedir?

() İlköğretim	() Ortaöğretim	() Mesleki /Teknik Lise
() Anadolu Lisesi	() Fen Lisesi	() İmam Hatip Lisesi
() Genel lise	() Özel Lise	() Açık Lise
() Öğretmen	() Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	() Diğer

5. Resim İş Öğretmenliği bölümünü tercih etme nedeniniz neydi?

- Resim-iş Öğretmeni olmak ()
- Sanatçı olmak ()
- Yüksek Öğrenim Mezunu Olmak ()
- Akademisyen olmak ()
- Diğer ()

6. Mezun olduğunuz program nedir?

() Güzel Sanatlar Fakültesi () Resim İş Öğretmenliği () Diğer

7. Hizmet yılınız nedir?

() 1 yıl () 2 yıl () 3 yıl () 4 yıl () 5 yıl ve üzeri

8. Hizmet içi eğitim aldınız mı?

() Evet () Hayır

9. Lisansüstü eğitim gördünüz m?

() Evet () Hayır () Yüksek Lisans () Doktora

Ek 4. Sanatçı ve Öğretmen Kavramlarına Yönelik Tutum Ölçeği

SANATÇI VE ÖĞRETMEN KAVRAMLARINA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ					
Aşağıdaki her cümleyi okuduktan sonra okuduğunuz cümleye ne derecede katıldığınızı kesinlikle katılıyorum, oldukça katılıyorum, kararsızım, çok az katılıyorum, kesinlikle katılmıyorum şeklinde, cümlenin yan tarafında bulunan kutucuklardan bir tanesini (x) şeklinde işaretleyerek belirtiniz.	Kesinlikle Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kararsızım	Çok Az Katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. İyi bir Görsel Sanatlar Öğretmeni aynı zamanda iyi bir sanatçıdır.					
2. Görsel Sanatlar Öğretmenliği zevk alarak yapabileceğim bir meslektir.					
3. Eğitim hayatım boyunca aldığım sanat eğitiminin meslek hayatımda yeterli olacağına inanıyorum.					
4. Benim için en uygun mesleğin Görsel Sanatlar Öğretmenliği olduğuna inanıyorum.					
5. Konulara uygun araç, gereç ve materyal hazırlamada zorlanırım.					
6. Mümkün olsaydı Görsel Sanatlar Öğretmenliği yerine başka bir meslek seçerdim.					
7. Resim İş Öğretmenliği Bölümünü iş garantisi olduğu için seçtim.					
8. Görsel Sanatlar Öğretmeninin sanatçı kişiliğe sahip olması öğretmenliğini olumlu yönde etkiler.					
9. Görsel Sanatlar Öğretmenliği özveri gerektiren, sorumluluk isteyen zor bir meslektir.					
10. İyi bir Görsel Sanatlar Öğretmeni öğrencilerinin karşılaştığı sorunları çözebilmelidir.					
11. Görsel Sanatlar Öğretmeninin deneyimleri verdiği eğitimi olumlu yönde etkiler.					
12. İyi bir Görsel Sanatlar Öğretmeni öğrencisinin ilgisini derse çekebilmelidir.					
13. İyi bir Görsel Sanatlar Öğretmeni öğrencilerine Görsel Sanatlar dersinin önemini vurgulamalıdır.					
14. Öğrencinin Görsel Sanatlar dersini sevmesini sağlamak öğretmenin elindedir.					
15. Resim İş Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören bir öğretmen adayı alanıyla ilgili kavramlarla ilgili olmalıdır.					
16. İyi bir Görsel Sanatlar Öğretmeni öğrencilerin kendi kişilikleri doğrultusunda gelişmelerine zemin hazırlamalıdır.					
17. İyi bir Görsel Sanatlar Öğretmeni olmak için yetenek tek başına yeterli değildir.					
18. Özel sektörde çalışma imkanı bulursam Milli Eğitim Bakanlığı kadrolarında Görsel Sanatlar Öğretmenliği yapmayı düşünmem.					
19. Kendimi alan bilgisi açısından yetersiz görüyorum.					
20. Fakültede almış olduğum dersler öğretmenlik mesleği yapabilmem için yeterli değil.					

21. Ders saati artırılırsa Görsel Sanatlar Öğretmenliğini daha büyük zevkle yaparım.					
22. Sanatçı yaratıcı ve üretken olmalıdır.					
23. Görsel Sanatlar Öğretmenliği ile ilgili her şey ilgimi çeker.					
24. Öğrencilerin yetiştirilmesi açısından Görsel Sanatlar Öğretmenliği diğer branşlardan daha önemlidir.					
25. İyi bir sanatçı aynı zamanda iyi bir öğretmendir.					
26. Sanatçının görevi yeteneklerini kullanarak sanatını izleyiciye sunmaktır.					
27. Fakültede alınan dersler sanatçı olabilmek için yeterli değildir.					
28. Bana göre sanatçı yaptığı eserlerle kendini ifade edebilendir.					
29. Sanat eğitimi alan her birey iyi bir sanatçı olmayı ister.					
30. Sanat eğitimi almak sanatı öğrenmektir.					
31. Sanatçıların kendilerine ve toplumlarına faydaları büyüktür.					
32. Kendimi pedagojik formasyon açısından yetersiz buluyorum.					
33. Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı kişinin kendisini sanatsal yollarla ifade etmesine yardımcı olur.					
34. Sanatçı eserlerinde heyecanını, mutluluğunu ve ruh halini izleyicilerine yansıtmalıdır.					
35. Sanatsal yaratıcılığın geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi ile sanatçı olunur.					
36. Resim-İş Öğretmenliği Bölümünde okumak bireylerin görsel algılarının gelişmesine yardımcı olur.					
37. Sanatçının geliştirilebilir yaratıcı nitelikleri olmalı.					
38. İyi bir sanatçı olabilmek için yetenekli ve istekli olmak gerekir.					
39. Sanat eğitimi alan herkes sanatçı olamaz.					
40. Sanatçı yeteneğini sanat dallarından birinde kullanarak ürün verir.					
41. Her sanatçı belirli dönemlerde belli arayışlar içine girer.					
42. Sanatçı yaşadığı zamanın duygularını, yaşam felsefesini ve eriştiği medeniyet seviyesini yansıtır.					
43. Sanatçının tarzı yaşadığı çağa, çevresine göre değişir.					
44. Her sanatçı ve sanatçı adayının sanat birikimi kazanmaya istekli olması gerekir.					
45. Sanatçı çağın gereklerine uygun eserler yapmak zorundadır.					
46. Sanatçı gördüğünün eserini yapan değil, yaptığı eseri görebilen, anlamlandırabilen kişidir.					
47. Toplumun değer yargıları sanatçının kendini özgürce ifade etmesini engeller.					
48. Hayatı ve insanı çözümlenemeyen sanatçı yeteneğinin ve hayal gücünün sınırlarını aşamaz.					
49. Sanatçının kendine özgü öğelerle sanatsal estetik kurmaya başlaması gelişme sürecinin en önemli aşamasıdır.					

9. ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

17. 11. 1983 yılında Trabzon' da doğdu. İlkokul, ortaokul ve liseyi Trabzon' da okudu. 2008 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim İş Öğretmenliği Bilim Dalından mezun oldu. 2009 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim İş Öğretmenliği Bilim Dalında yüksek lisansı kazandı. 2009-2010 arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulunda yabancı dil hazırlık okudu. 2010 yılında öğrenci değişim programı olan Erasmus ile University Of Rzeszow/ Polonya' da yüksek lisansının ilk yılını tamamladı. Bildiği diller; İngilizce ve başlangıç düzeyinde Lehçe (Polish). 2008' den beri freelance, grafik tasarım ve kurumsal kimlik çalışmaları, hikâye resimleme, dijital boyama, karakter tasarımı ve vektörel çizimler yapmaya devam etmektedir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ:

Adres: Zümrüt ŞEN, Fatih Mahallesi, 259. Sokak, No:4/A
ARSİN/ TRABZON

E-posta: zumrutsen@hotmail.com

Telefon: 0 546 8103955